

IV. KRONIKA

Lud, t. 63, 1979

80-LECIE PROF. DRA WASILA MARINOWA

W dniu 16 grudnia 1977 r. w Instytucie Etnograficznym i Muzeum Etnograficznym Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii uroczystą akademią obchodzono osiemdziesięciolecie emerytowanego prof. dra Wasila Marinowa, zasłużonego bułgarskiego uczonego i etnografa, od roku 1945 pracującego w Muzeum Etnograficznym w Sofii.

Wasil Marinow oraz prof. dr Christo Wakarelski są twórcami obecnego muzeum, a ich pracom i staraniom muzeum zawdzięcza zgromadzenie większości zbiorów. Jak wiadomo, budynek muzealny uległ zniszczeniu podczas II wojny światowej i kolekcję trzeba było gromadzić prawie od nowa.

Prof. Marinow, niestrudzony terenowiec, prowadził badania etnograficzne w Dobrudży interesując się Gagauzami, a także badał w rejonie Pirinu grupę pasterską Karakaczanów i na ten temat, jak i na wiele innych, opublikował sporo prac w Bułgarii oraz za granicą. Podsumowaniem prac o gospodarce pasterskiej i wysokogórskim wypasie owiec na halach środkowego Bałkanu był artykuł *Die almenwirtschaftliche Schafhaltung im zentralen Balkangebirge* zamieszczony w *Viehwirtschaft und Hirtenkultur*, Budapeszt 1969 (s. 357-377). Specjalnie cenionymi pozycjami są opracowania na temat form plugów bułgarskich, a specjalnie plugów z terenów górzystych, nad którym to zagadnieniem pracował prof. Marinow w terenie w latach 1938-1963. Wyniki swych badań nad pokrewnym narzędziem rolniczym, radłami z gór Bułgarii, publikował w 1957 r.

Również interesował się pracami środowisk etnograficznych na Węgrzech i w Polsce, zamieszczając w bułgarskich czasopismach etnograficznych liczne recenzje z publikacji etnograficznych wydanych w tych krajach.

Akademię zagał prof. dr Hadżinikolow, dyr. Instytutu i Muzeum, podnosząc zasługi jubilatą na polu bułgarskiej etnografii i muzealnictwa, podkreślając również jego zasługi dydaktyczne w kształceniu młodych kadr bułgarskich muzeologów. Doc. dr Maria Velewa w krótkim referacie nakreśliła sylwetkę jubilatą i omówiła jego działalność na polu oświaty i etnografii, jak również podsumowała dorobek naukowy. W uznaniu zasług, jubilat został udekorowany orderem Cyryla i Metodego.

Życzenia prof. Marinowowi złożył przedstawiciel Karakaczanów, wręczając piękną laskę pasterską; również z дарami przybył delegat z Razgradu z Dobrudży. Zebrani koledzy, uczniowie i goście, złożyli życzenia. Z Polski brał udział w uroczystości dr Krzysztof Wolski, który od przeszło dwudziestu lat pozostawał w kontaktach naukowych z jubilatą. Prof. Marinow podziękował władzom, zebrany, kolegom i młodszym kadrom muzealnictwa bułgarskiego, specjalnie podkreślając

zawsze pełen życzliwości stosunek do swej osoby i do swych prac, zaś na zakończenie uroczystości obecni jeszcze raz gratulowali; ściskając dłoń czcigodnego jubilata.

Krzysztof Wolski

X MIĘDZYKARODOWY KONGRES NAUK ANTROPOLOGICZNYCH
I ETNOLOGICZNYCH (X ICAES),
NEW DELHI 10 - 16/21 GRUDNIA 1978 r.

Dziesiąty z kolei kongres ICAES był drugim, który odbył się w kraju azjatyckim, a pierwszym zorganizowanym przez państwo zaliczające się do krajów trzeciego świata, rozwijających się. Z poprzedzających go kongresów 5 odbyło się w Europie zachodniej (Londyn 1934, Kopenhaga 1938, Bruksela 1948, Wiedeń 1952, Paryż 1960) dwa w Stanach Zjednoczonych AP (Filadelfia 1956, Chicago 1973), jeden w Związku Radzieckim (Moskwa 1964) i jeden w Japonii (Tokio 1968). Jubileuszowy dziesiąty kongres został zorganizowany przez indyjski Komitet Narodowy ICAES, któremu przewodniczył prof. A. Aiyappan z Uniwersytetu w Madrasie, lecz głównym organizatorem był prof. L. P. Vidyarthi z uniwersytetu w Ranchi, prow. Bihar¹. Kongres ten zasługuje niewątpliwie na szersze naświetlenie i omówienie jego roli na obecnym etapie rozwoju nauk antropologicznych, nawiązujące do ogłoszonych dawniej publikacji o kongresach w Moskwie i Tokio, a wcześniej w Paryżu². Zadaniem tego sprawozdania będzie jednak tylko przedstawienie związanej informacji o jego programie, organizacji i przebiegu.

Właściwy kongres obradował w stolicy Indii, New Delhi, w dniach od 10 do 16 grudnia, po czym odbyło się w różnych uniwersyteckich miastach Indii 17 sesji poświęconych wybranym, złożonym problemom antropologii społecznej (15) lub fizycznej (2). Sesje obradowały w dniach 19-21 grudnia. Uczestniczyło w nich przeciętnie po kilkadziesiąt osób i miały one bardziej roboczy charakter niż posiedzenia kongresowe.

¹ Antropologia (fizyczna i kulturowa) jest wykładana na 19 uniwersytetach indyjskich. Jako pierwszy otworzył studia w zakresie antropologii uniwersytet w Kalkucie w 1920 r., a po nim dopiero w 1945 r. uniwersytet w Madrasie i w 1947 r. uniwersytet w N. Delhi. Czołowi przedstawiciele antropologii indyjskiej studiowali na ogół w W. Brytanii lub Stanach Zj. Kadra nauczająca w uniwersytetach liczyła w 1978 r. około 120 osób, lecz profesorów mniej niż 10. Istnieją nadto placówki badawcze powiązane programowo z niektórymi uniwersytetami. Największą i najpoważniejszą instytucją badawczą w dziedzinie antropologii jest Anthropological Survey of India, utworzony w 1945 r., a więc na krótko przed uzyskaniem przez Indie niepodległości. Instytucja ta stanowi odrębny wydział w Ministerstwie Szkolnictwa centralnego rządu Indii i zatrudnia około 200 pracowników badawczych w różnych oddziałach i regionalnych stacjach badawczych. Zakresem badań obejmuje wszelkie współczesne działy antropologii fizycznej i kulturowej.

² O poprzednich kongresach ICAES ukazały się 2 publikacje w „Ludzie” i 3 w „Etnografii Polskiej”: R. Stopa, *Sprawozdanie z udziału w V Kongresie Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Filadelfii w dniach 1-9 VIII 1956*, „Lud” t. XLV: 1960, s. 485-494; J. Gajek, *VI Kongres Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Paryżu*, „Lud”, t. XLVIII: 1963, s. 34-54; A. Kutrzeba-Pojnarowa, *VII Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Moskwie, 3-10 VIII 1964*, „Etnografia Polska”, t. IX: 1965, s. 185-198; W. Dynowski, *Etnologia japońska. Jej obraz na VIII Międzynarodowym Kongresie Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Tokio*, „Etnografia Polska”, t. XIV: 1970, z. 1, s. 103-122; B. Kopczyńska-Jaworska, *IX ICAES, Chicago*, „Etnografia Polska”, t. XVIII: 1974, z. 1, s. 240-244.

Problem przewodni kongresu to antropologia wobec wymagań rozwoju. Pojęcie rozwoju rozumiano przy tym szeroko, obejmując nim i rozwój cywilizacyjny, i społeczny. Problem ten, tak istotny zwłaszcza dla krajów trzeciego świata, uwidaczniał się dość wyraźnie w obradach kongresu. Poświęcona mu została sesja plenarna, która obradowała 10 i 11 grudnia na 6 posiedzeniach (posiedzenie otwierające, posiedzenia poświęcone Azji, Afryce, Ameryce Łacińskiej i krajom rozwiniętym oraz posiedzenie przedstawiające wnioski). Nawiązywano do głównego problemu na różnych posiedzeniach poświęconych zagadnieniom szczegółowym, w tym na obfitujących w dyskusje zebraniach na temat perspektyw antropologii.

Problematyka kongresu była w istocie bardzo rozległa. Zgodnie z przygotowanym wcześniej planem, który został z małymi zmianami wykonany, w dziale antropologii fizycznej obradowano nad 17 problemami (przeważnie z zakresu biologii i fizjologii człowieka), w dziale antropologii społecznej i kulturowej nad 23, prehistorii — 10 oraz lingwistyki — 9. Ogółem odbyło się blisko 120 posiedzeń sesyjnych, sympozjów i zebrań komisji. Obrady odbywały się w znakomicie do takich celów przygotowanym gmachu Vigyan Bhavan, posiadającym odpowiednią ilość sal, gabinetów i pomieszczeń rekreacyjnych. Posiedzenia odbywały się zasadniczo w 2 seriach: godz. 9-12 oraz 14-17, a wyjątkowo w godz. 17.30-19.30 miały miejsce posiedzenia komisji lub zespołów roboczych. Ponadto w głównej sali wyświetlano od 12 do 15 grudnia liczne filmy etnograficzne.

Uczestniczyło w kongresie, zgodnie z wydrukowanym, lecz niepełnym wykazem, około 1600 osób z 68 krajów, a więc znacznie mniej niż przed 5 laty w Chicago i mniej niż w 1964 r. w Moskwie. Zgłoszono ponad 800 referatów, niemal tyle, co w Moskwie³. Dominowali liczebnie Hindusi, którzy stanowili niemal połowę oficjalnie zgłoszonych delegatów, nie licząc pojawiających się na obradach innych osób, głównie studentów z Delhi.

Zapewne na żadnym z dotychczasowych kongresów trzeci świat nie był reprezentowany tak licznie, jak w Delhi, choć z większości tych krajów pojawili się bardzo nieliczni delegaci lub nie było ich wcale. Z wymienionych we wspomnianym wykazie 1567 delegatów (bez Związku Radzieckiego) 763 stanowili obywatele Indii, 145 mieszkańcy innych krajów Azji (w tym 57 Japonii), 34 Ameryki Łacińskiej, 33 Afryki, 37 Australii i Oceanii (w tym 31 z samej Australii i 3 z Nowej Zelandii). Jak zwykle liczna była delegacja Stanów Zjednoczonych, złożona z 254 osób, nieco mniej osób liczyły wszystkie razem delegacje europejskie (bez ZSRR), bo 247. Ze Związku Radzieckiego przybyło około 40 delegatów, z Francji 48, z RFN 34, z W. Brytanii 32, z Jugosławii 22, z Polski więcej niż 10⁴, z innych krajów socjalistycznych po kilka osób, oraz 46 z Kanady, 11 z Meksyku, 14 z Izraela, 13 z Malajzji, 11 z Nepalu, tylko po 1 z Pakistanu i Turcji, 11 z Nigerii, z 5 innych krajów afrykańskich po 1 tylko osobie itd.⁵

³ W 3 tomach abstraktów dostarczonych uczestnikom znalazły się streszczenia 2167 referatów i komunikatów; większość z nich była przeznaczona na sesje plenarne.

⁴ Polscy uczestnicy Kongresu nie stanowili jednolicie zorganizowanej grupy. Było wśród nich 5 etnografów, 1 antropolog, kilku fizjologów, 1 archeolog i 1 socjolog. Oficjalnymi delegatami Polskiego Komitetu Narodowego IUAES byli prof. J. Burszta i prof. T. Dzierżykraj-Rogalski. Prezes PTL doc. B. Kopczyńska-Jaworska została delegowana na Kongres przez Uniwersytet Łódzki, zaś sekretarz gen. PTL doc. E. Pietraszek przez Uniwersytet Wrocławski. Dr K. Wolski z Muzeum Etnograficznego w Krakowie przybył jako delegat ICOM-u, zaś dr J. Kamocki z tegoż muzeum przybył na obrady w Delhi w trakcie swego dłuższego pobytu badawczego w Indiach północnych i Nepalu.

⁵ Najpełniejsza była, podobnie jak na poprzednich kongresach, reprezentacja Ameryki Północnej, natomiast z krajów europejskich zabrakło w Delhi przedstawicieli Bułgarii i Irlandii.

Najwięcej referatów zgłosili gospodarze, około 330, a więc mniej więcej 40% wszystkich, drugie miejsce zajęli przedstawiciele Stanów Zjednoczonych zgłaszając ich ponad 100. Z polskiej strony zgłoszono na kongres 5 referatów, w tym tylko jeden z zakresu etnografii (J. Burszta), a ponadto 2 referaty przedstawiono na sesji poświęconej społecznej antropologii chłopstwa (Lucknow, 20 XII). Dzięki licznej reprezentacji indyjskiej referaty z krajów trzeciego świata stanowiły po raz pierwszy ponad połowę referatów zgłoszonych na kongres.

Ujawniła się w Delhi ponownie liczebna zwłaszcza dominacja antropologii wywodzącej się z tradycji anglosaskiej, do której zalicza się też antropologia i etnologia indyjska. Wpływała na to sama liczba uczestników, która obejmowała ponad 360 osób z USA, Kanady, Wielkiej Brytanii i Australii oraz ponad 760 z Indii, co razem stanowiło aż 70%. Wyróżniała się jednak również etnografia radziecka, której przedstawiciele przybyli z wyjątkowo zwartym zespołem referatów. Przedstawili ich 42 na 20 posiedzeniach, poświęcając najwięcej uwagi zagadnieniom procesów integracji etnicznej (10 referatów), teorii rozwoju społecznego, a także nomadyzmu (8 referatów). Na posiedzeniu poświęconym marksyzmowi i neoewolucjonizmowi zwróciło też uwagę bardzo dobrze przygotowane wystąpienie delegatki NRD.

Nie mogąc dokonać szczegółowej charakterystyki obrad kongresu, autor niniejszego sprawozdania może przedstawić tylko nieco własnych spostrzeżeń i impresji z posiedzeń, w których uczestniczył. A więc na sesji plenarnej zwracała m. in. uwagę dyskusja na temat istoty rozwoju oraz postulaty tworzenia modeli rozwoju adekwatnych do warunków i potrzeb konkretnych krajów, a nie przenoszenia ich zwłaszcza z krajów wysoko rozwiniętych Ameryki Północnej czy Europy. Podnoszono potrzebę dokonywania „dekolonizacji umysłowej”, aby wyzwoić uczonych trzeciego świata ze sposobów czy schematów myślenia narzuconych im w epoce kolonialnej (O. Okodiji, Nigeria). Wskazywano na konieczność dokładnego precyzowania celów rozwoju, jak i jego przedmiotów, a więc dokładnego określania tego, co i jak ma być zmieniane i rozwijane. Mówiono o potrzebie selektywnej asymilacji wzorów zewnętrznych w stosunku do określonych kultur ze względu na silne, nieraz bezwzględne, uwarunkowania rozwoju określonych kultur. (E. Eames, St. Zj.). Powracano na sesji plenarnej kilkakrotnie do problemu granic przeobrażeń, na które sobie można w konkretnych warunkach pozwolić, oraz swobodnego dawkowania rozwoju („how much development is allowed”, jak zanotowałem z wypowiedzi S. N. Eisenstadta, St. Zj.), a równocześnie uwalniania się od konserwatywnych czy reakcyjnych reżimów politycznych. Zwracano uwagę na niewłaściwość przyjmowania jednokierunkowego rozwoju poprzez industrializację. Etnologowie bywają uważani za „rodzaj technokratów produkujących postęp” w krajach słabo rozwiniętych, lecz bardzo rzadko udaje się im znaleźć i wskazać do wdrożenia właściwe kierunki i środki rozwoju. Pracując na rzecz

---

dii (nie wymienionych w oficjalnym spisie). Z Azji nie przybyli delegaci około połowy państw, w tym Birmy, Cejlonu i Pakistanu, Afganistanu, Chin, Korei i niemal wszystkich państw arabskich. Afrykę reprezentowało tylko 10 państw na 43, Amerykę Łacińską 8 na około 30 (pomijając mikroorganizmy państwowe). W 1956 r. w Filadelfii i 4 lata później w Paryżu nie było jednak jeszcze przedstawicieli prawie żadnego z b. krajów kolonialnych i dopiero od VII Kongresu w Moskwie udział ich stał się widoczny i znaczący.

W Delhi wśród uczestników z krajów trzeciego świata znaleźli się też mieszkający tam Europejczycy i Amerykanie, a co najmniej 4 z tych państw znalazło się tylko dzięki nim formalnie wśród uczestniczących w X ICAES (Afganistan, Pakistan, Singapur, Kenia oraz Papua i W. Salomona). Zdarzali się też Azjaci i Afrykanie wśród uczestników z krajów europejskich i Ameryki Pn.

rozwoju powinni ciągle zwracać szczególną uwagę na to, czym są w istocie konkretne kultury i jak rzeczywiście żyją konkretne społeczeństwa (L. Lomnitz, Meksyk). Wypowiedzi tego rodzaju spotykały się z ożywioną aprobatą i oklaskami.

O możliwościach antropologii w przekształcaniu naszego świata dyskutowano też żywo na licznie obsadzonych posiedzeniach, poświęconych przyszłości antropologii oraz poglądom młodych antropologów na przyszłość ich dyscypliny i kultur ludzkich. Niektórzy wspominali ze smętkiem, że antropologowie to proletariusze nauki, z którymi wielcy i możni tego świata nie bardzo chcą się liczyć. Z aprobatą spotkało się stwierdzenie jednego z delegatów indyjskich, że tak jak Marks postawił problem, iż istotne jest dokonanie zmiany zastanego świata, tak my mamy przed sobą problem, jak tej zmiany dokonać. Nie można przeprowadzać rewolucji według dogmatycznych schematów.

Na sesji poświęconej przyszłości antropologii bardzo znamienne było wystąpienie prof. Condominas (Francja), który zajął m. in. stanowisko wobec opinii o kryzysie antropologii. Podkreślił liczne nieporozumienia i trudności wynikające z rozległości całej antropologii, na którą składa się dorobek wielu samodzielnych dyscyplin, od biologii i fizjologii poprzez psychologię, demografię do ekonomii, językoznawstwa i folklorystyki. Kultury ulegają skomplikowaniu i skomplikowaniu też ulega ich poznawanie na skutek rozwoju środków masowej komunikacji i przekazu i coraz szybszą wymianę treści. Jeden z przedstawicieli Afryki wypowiedział przyjęte z pewną aprobatą zdanie, iż widoczny jest kryzys antropologii jako nauki o ludach prymitywnych, ale antropologia istnieć może i będzie tak długo, jak długo będzie istnieć rodzaj ludzki. Wypowiadając się na tej samej sesji, przewodniczący delegacji radzieckiej prof. Bromlej przypomniał swe stanowisko, że nie ludzkość jako taka, lecz specyficzne ugrupowania społeczne, etnosy są przedmiotem zainteresowań badawczych etnografii, jak ma to miejsce w Związku Radzieckim. W związku z tym niezbędne jest prowadzenie odpowiednio teoretycznie i metodologicznie ustawionych badań empirycznych, terenowych, m. in. przy współpracy z socjologią. Zabierając głos już na zakończenie kongresu jego przewodniczący prof. Aiyappan podkreślił, iż sam odczuwa troskę o przyszłość antropologii, lecz liczy na to, że jej integralność nie zostanie naruszona. „Duchy Tylora, Haddena i Boasa byłyby w niebie bardzo nieszczęśliwe, gdyby miał się udać zamysł niektórych antropologów, by antropologię pokawałkować”⁶.

Wyłonił się też problem zmiany struktury władzy w międzynarodowych organizacjach antropologicznych na korzyść większego udziału przedstawicieli trzeciego świata. Odpowiadając na postulat zgłoszony, jak się zdaje, przez jednego z delegatów japońskich, Sol Tax stwierdził, że „antropologowie stanowią społeczność, w której nikt nie chce narzucać swego punktu widzenia innym” i że obecni przedstawiciele władz ICAES gotowi są ustąpić miejsca innym, którzy zostaną na ich miejsce wybrani.

Na zebraniu dyskusyjnym młodych antropologów odezwały się ponownie głosy o dominacji białych w antropologii, przypominano też, iż antropologia rozwinęła się szczególnie w epoce imperializmu kolonialnego. Jeden z delegatów indyjskich odpowiedział na to przekonująco, że antropologia rozwinęła się wprawdzie w państwach kolonialnych, lecz sama jest przede wszystkim dziełem oświeceni i dążeń najbardziej postępowych myślicieli do poznania i zrozumienia losów wszelkich ludów ziemi. To właśnie dziedzictwo antropologii powinno być szczególnie szanowa-

⁶ Według powielonego tekstu dostarczonego uczestnikom sesji.

ne i rozwijane. W rozpowszechnionej wśród zebranych „nocie wprowadzającej” do dyskusji jej autor A. K. Sinha (ze Space Application Centre w Ahmedabadzie) podkreślał, że „nie możemy sobie pozwalać na badania ornamentacyjne, lecz skupiać się na sprawach związanych z rozwojem dziedzin istotnych dla współczesnego życia, a więc nauczania, wykorzystywania surowców itd., organizując odpowiednie dla tych celów badania”. Wspominali niekiedy, że zbyt wiele zależy wciąż od ludzi, zaawansowanych wiekiem, a kierujących instytucjami naukowymi, gospodarczymi itd. Przejawy konfliktu pokoleń też więc dały znać o sobie.

Ogrom zagadnień i problemów stojących przed naukami antropologicznymi zarówno w płaszczyźnie badawczej i teoretycznej, jak i stosowanej, ujawnił się na X ICAES dość wyraźnie, przy uświadomieniu sobie zarazem skromnej pozycji tych nauk w skali ogółu nauk, zwłaszcza służących bezpośrednio gospodarce i technice. Ujawniło się też jednak przeświadczenie, że w zmianie naszego świata na lepsze w XX w. nauki antropologiczne odegrały wielką rolę, szczególnie przez upowszechnianie rzetelnej wiedzy o człowieku i społeczeństwach ludzkich oraz ich kulturach. Możliwości dalszego oddziaływania w tym kierunku odczuwano i aprobowano ogólnie, zwłaszcza wobec iluzji jednostronnego rozwoju technicznego⁷.

Na zakończenie wypadnie jeszcze dodać parę uwag o sesji pokongresowej nt. społecznej antropologii chłopstwa, która odbyła się w dniach 19-21 grudnia w stolicy stanu Uttar Pradesh, Lucknow. Zgromadziła ona około 70 uczestników, w tym ponad 20 spoza Indii, wśród nich kilku znakomitych uczonych, jak E. Wolf i T. Shanin. Równolegle odbywała się konferencja Indyjskiego Towarzystwa Etnograficznego i Folklorystycznego, które ma w Lucknow swą siedzibę. Z krajów socjalistycznych było na omawianej sesji tylko 2 Polaków (E. Pietraszek i K. Wolski) i 1 Węgier, współautor znakomitej 3-tomowej monografii wsi Atány, dr T. Hofer. Przedmiotem zainteresowań w trakcie obrad sesji była głównie sytuacja chłopstwa i gospodarki chłopskiej w krajach rozwijających się, a zwłaszcza w Indiach, w warunkach nacisków gospodarki wielokorynkowej. Dr Wolski mówił o obserwowanych przez niego w trakcie wieloletnich badań zmianach gospodarki chłopskiej na Środkowym Wschodzie i w Indiach, zaś dr Hofer i niżej podpisany przedstawili problem — istotny dla wielu krajów europejskich — głębokich zmian struktury społeczno-zawodowej licznych wsi pod wpływem wzrostu zatrudnienia pozarolniczego. Zjawisko to występuje dotąd w krajach trzeciego świata, w tym w Indiach, raczej słabo, choć ujawniło się w zapleczu niektórych wielkich miast. Wyjazd do Lucknow dał też okazję do przyjrzenia się, przynajmniej od zewnątrz wsi indyjskiej na Nizinie Gangesu, która ma swój tak bardzo własny, oryginalny charakter i problemy jedne z najtrudniejszych na ziemi.

X Kongres IUAES odbył się w kraju stanowiącym, jak bodaj żaden inny na

⁷ Bardzo mocno zaakcentowano ten problem także na odbytym wcześniej, 3 listopada posiedzeniu Komisji Futurologicznej IUAES, utworzonej i kierowanej przez wybitnego organizatora badań społecznych w Indiach prof. B. K. Roy-Burmana, a także na posiedzeniu tej Komisji w trakcie obrad Kongresu. W krótkim drukowanym raporcie z listopadowego posiedzenia zamieszczono m. in. stwierdzenie, że „panujący dziś etos nauk społecznych zaistniał w istotnej mierze w kontekście pasywniejszej industrializacji Zachodu, która była oparta na eksploatacji dóbr krajów poddanych panowaniu kolonialnemu”. Nauki społeczne nie mogą dziś być kontynuowane w dawnym stylu, a jednostki nie mogą według swej indywidualnej wizji stwarzać na użytek społeczeństw obrazu naszego świata. Należy się więc wyzbyć racjonalizacji, które przeniknęły do nauk społecznych, „aby nowa generacja przedstawicieli nauk społecznych mogła iść naprzód uwolniona od brzemienia przeszłości”. Komisja ta skupiła zainteresowanie głównie przedstawicieli nauki indyjskiej, w słabym stopniu zaś zachodniej.

świecie, znakomite laboratorium dla szeroko rozumianej antropologii, zarówno badawcze, jak i szkoleniowe. Byłoby dla naszej nauki niewątpliwym pożytkiem nawiązanie bliższych niż dotąd kontaktów z antropologią i etnologią indyjską. Możliwości po temu istnieją zarówno przez bezpośrednią współpracę między uniwersytetami lub innymi placówkami naukowymi, jak i przez indywidualne wyjazdy naszych badaczy.

Kolejny, XI kongres ma się odbyć w Vancouver, w Kanadzie, pod przewodnictwem prof. C. Belshowa, w roku 1983.

Wybór Vancouver został dokonany ze względu na osobę prof. C. Belshowa, który jest prezydentem IUAES w nowej kadencji i ma organizować przyszły kongres. Nie wydaje się jednak ten wybór zbyt szczęśliwy ze względu na peryferyjne położenie tego miasta i jego dużą odległość od krajów trzeciego świata, a także Europy. Udział w nim przedstawicieli tych krajów może być jeszcze bardziej skromny niż na poprzednich kongresach, np. w Chicago, a dominacja nauki anglosaskiej jeszcze wyraźniejsza. Istotne wydaje się w tej sytuacji pytanie, czy i w jakim zakresie znajdzie na XI kongresie swe odbicie ujawniony w Delhi niepokój o właściwy rozwój antropologii, wyrażany m. in. przez przedstawicieli nauki III świata.

Edward Pietraszek

SESJA ICOM W NEW DELHI 8 - 9 XII 1978 R.

W powiązaniu z X Międzynarodowym Kongresem Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w dniach 8 i 9 grudnia 1978 r. odbyła się w New Delhi w Indiach sesja ICOM, komitetu Międzynarodowej Rady Muzeów Etnograficznych, w której z Polski wzięli udział dr K. Wolski i dr J. Kamocki. Posiedzenia odbywały się w sali konferencyjnej nowo otwartego Muzeum Przyrodniczego przy ulicy Barahkamba w centrum New Delhi. Indyjscy gospodarze niezmiernie serdecznie i gościnnie przyjmowali przybyłych. Sesja była niezbyt licznie obsadzona (około 40 osób), co umożliwiło bardziej kameralne prowadzenie obrad.

Otwarcia dokonał sekretarz generalny Indyjskiego Komitetu, dr Sachin Rcy, emerytowany kustosz działu etnografii i wicedyrektor Muzeum Narodowego w New Delhi, a życzenia owocnych obrad składała dr Grace Morley, były dyrektor Muzeum Narodowego w New Delhi, a obecnie kierownik Regionalnej Agencji ICOM na Azję. Następnie przewodniczący ICOM, dr H. Ganslmayr, dyrektor Übersee Museum w Bremie, wprowadził zebranych w wieloraką tematykę sesji toczącej się jednak stale wokół problemu, jak uwspółcześić nie tylko ekspozycję w muzeach etnograficznych, ale także jak przedstawić w muzeach etnograficznych stare i nowe, jak pogodzić tradycyny, miniony obraz ze współczesną rzeczywistością krajów dla Europy zamorskich, zaś w tych krajach jak przedstawić przeszłość i teraźniejszość w wielu aspektach jej stałych przemian. Przewodniczył w pierwszym dniu sesji dr N. R. Banerjee, dyrektor Muzeum Narodowego w New Delhi, a pierwszy referujący, dr A. K. Das, przedstawił pokrótce zebranym położenie współczesnej etnografii indyjskiej jako dyscypliny (stosunkowo nowej na uniwersytetach) i muzealnictwa etnograficznego na tle współczesnych potrzeb, przy istnieniu jeszcze licznych grup plemiennych. Uzupełnił te wypowiedzi następny referent, dr D. K. Ray, kierownik katedry muzeologii uniwersytetu w Kalkucie, mówiąc o znikomej ilości muzeów etnograficznych w przeszło 600-milionowych Indiach. Na 251 muzeów w

Indiach jest tylko 18 etnograficznych, a 19 posiada również zbiory etnograficzne. Jest najwyższy czas na zwrócenie w Indiach baczniejszej uwagi na muzealnictwo etnograficzne. W dyskusji dr A. Bassing z USA zwracał uwagę na konieczność pozostawiania obiektów w ich naturalnym i kulturowym otoczeniu, gdyż każde wyobcowanie szkodzi odbiorcy znajdującego materiał, co obserwował w Nigerii. W kilku referatach delegacji poszczególnych krajów przedstawił własne stanowiska i wyniki poszukiwań nowoczesnych metod ekspozycji etnograficznej. O nowych założeniach w Tropenmuseum w Amsterdamie mówiła pani W. H. Kal, a dyrektor tego muzeum, dr N. C. R. Boogaart, mówił o audiowizualnym przekazywaniu wiedzy w muzeum. Odczyt dr W. Mey'a z Berlina Zachodniego wprowadzał w zagadnienia teoretyczne muzealnictwa etnograficznego, zaś dr A. Lüderwaldt'a z Übersee Museum z Bremy ukazywał praktyczne rozwiązania ekspozycji (technika jej przygotowania) na przykładzie wystawy człowieka z lessowego pasa Chin w Übersee Museum.

Prelegenci przemawiali po angielsku z wyjątkiem dr I. Baranowej, dyr. Muzeum Narodów ZSRR w Leningradzie, która o nowoczesnych metodach pracy swego muzeum mówiła po rosyjsku, a tłumacz dokonywał przekładu. Również o pracach swego muzeum mówił dr Mhmd. Kassim bin Haji Ali, dyrektor Muzeum Narodowego w Kuala Lumpur w Malezji. Specjalnie ciekawą była wypowiedź dra Klausa Ferdinanda z Danii. Omawiając dwie duńskie wystawy czasowe poświęcone Afganistanowi i Nigerii, pokazał na szeregu przeźroczy poszczególne sale i zagadnienia poruszane na ekspozycji „egzotycznej” współczesności etnograficznej tamtych krajów. Plansza wejściowa i afisz przypominały ilustrację z komiksu, będąc magnesem przyciągającym młodzież do zwiedzania wystawy. Obok plansz i makiet na licznych wykresach i tabelach ukazywano strukturę społeczną oraz stan ekonomiczny Afganistanu i Nigerii. Ukazano zanikający starszy dorobek z dziedziny kultury materialnej i wypierającą go wszędzie międzynarodową tandetę, a także miejscowe naśladownictwa współczesnych przedmiotów importowanych. Naturalnej wielkości manekiny, duże fotografie z postaciami naturalnej wielkości ilustrowały życie codzienne wsi i osad targowych w dzisiejszym Afganistanie i Nigerii.

W dyskusji zabierał głos dr K. Wolski, zwracając uwagę na niebezpieczeństwo przeładowania ekspozycji wykresami i danymi statystycznymi, co zazwyczaj nie jest zbyt atrakcyjne i odstrasza zwiedzających.

Z powodu nieprzybycia wielu ze zgłoszonych członków Rady Muzeów Etnograficznych przełożono omawianie sprawy zwrotu dóbr kultury na wiosenne posiedzenie, które zaplanowano na maj lub czerwiec 1979 w Holandii. Dr S. Roy odczytał nadesłany list z życzeniami od prof. dr Marii Prüfferowej, a dr K. Wolski przedstawił zebrany sylwetkę tego zasłużonego dla etnografii polskiego muzeologa.

Uczestnicy sesji mieli możliwość zapoznania się z ekspozycją etnograficzną w Muzeum Narodowym w New Delhi prezentującą część zbiorów dr Verrier Elwina (1902 - 1964), znanego badacza życia ludów mieszkających na północno-wschodnich obszarach Indii, którego kolekcje w 1964 r. trafiły do działu etnograficznego tego centralnego muzeum indyjskiego. Zapoznano się także z ekspozycją Muzeum Przyrodniczego i tamtejszymi metodami audio-wizualnymi. Ekspozycja etnograficzna dotycząca grup plemiennych w Indiach w Muzeum Narodowym jest utrzymana w konwencji nowoczesnej, podczas gdy wystawy w Muzeum Przyrodniczym utrzymano w dawnym stylu, uważając, że taki typ będzie bardziej odpowiadał dydaktycznym wymogom w dostosowaniu się do większości zwiedzających, to jest do młodzieży szkolnej. Oczywiście w obu muzeach grupy oprowadzane są przez prze-

wodników z działu oświatowego. Pokazano także uczestnikom sesji załączek skansenu, jaki stanowi wystawa na Pragati Maidan przy Mathura Rd., dokąd dowieziono gości autokarem. Postawiono już sporo zabudowań wiejskich z różnych regionów i stanów indyjskich, a po zamknięciu obecnej wystawy planuje się kontynuowanie rozbudowy skansenu. Również na Pragati Maidan obejrzano wystawę rzemiosła i sztuki ludowej wielu regionów Indii. Wystawie tej patronowało Muzeum Rzemiosła Artystycznego (Art and Crafts Museum) w New Delhi.

Krzysztof Wolski

MIĘDZYNARODOWE SPOTKANIE ETNOGRAFÓW Z SOCJALISTYCZNYCH
KRAJÓW EUROPY
(BUŁGARIA, PAŹDZIERNIK 1977)

W dniach od 9 do 13 października 1977 r. obradowała w rodopskim mieście okręgowym Smoljan „Trzecia ogólnokrajowa konferencja etnografów w Bułgarii” poświęcona „Etnograficznym aspektom socjalistycznego sposobu życia”. W konferencji tej wzięło udział ok. 200 etnografów bułgarskich reprezentujących Bułgarską Akademię Nauk, katedry uniwersyteckie, muzealnictwo oraz wydziały kultury placówek zainteresowanych działalnością etnograficzną.

W ramach tej ogólnokrajowej konferencji odbyły się także międzynarodowe spotkania etnografów reprezentujących kraje socjalistycznej Europy, w tym: Bułgarię, Czechosłowację, Jugosławię, NRD, Polskę, Węgry oraz Związek Radziecki. Wśród przybyłych 20 gości zagranicznych znajdowali się członkowie Międzynarodowego Komitetu do Badań nad Współczesnością oraz inni specjaliści z zakresu badań etnograficznych nad współczesnymi przeobrażeniami kultury ludowej wsi i miast.

W pierwszym dniu obrad w dniu 9 października odbyło się doroczne posiedzenie Międzynarodowego Komitetu do Badań nad Współczesnością (poprzednie posiedzenie było w 1976 r. w Bratysławie i Smolenicach — ČSRS). W obradach Komitetu uczestniczyli przedstawiciele Bułgarii, Związku Radzieckiego, Czechosłowacji, Polski, Jugosławii i Węgier (dotychczas nie zgłosili jeszcze swego akcesu na członka Międzynarodowego Komitetu — Rumuni). Główne punkty programu obrad to sprawozdanie z całorocznej działalności Komitetu, dokonane przez generalnego sekretarza Delczo Todorowa, oraz dyskusja nad opracowaniem wytycznych do badań porównawczych nad współczesnymi przemianami rodziny.

W myśl ustaleń poprzedniego posiedzenia, w okresie sprawozdawczym Sekretariat Międzynarodowego Komitetu w Sofii utrzymywał stały kontakt z przedstawicielami ośrodków etnograficznych wszystkich krajów wchodzących w skład Komitetu. Ponadto Sekretariat przygotował i oddał do druku pierwszy numer swojego „Biuletynu”, który oprócz spraw organizacyjnych — zawiera informacje bułgarskie i polskie dotyczące badań etnograficznych w zakresie współczesności oraz bibliografię tych prac za okres od 1970 - 1975. Przewiduje się, że podobne materiały informacyjne i bibliograficzne z pozostałych krajów należących do Komitetu będą drukowane w następnych kolejnych numerach „Biuletynu” w miarę ich nadsyłania do redakcji.

Zasadniczym przedmiotem obrad Międzynarodowego Komitetu były jednak wytyczne do wspólnie przygotowanych badań nad rolą tradycji w przeobrażeniach

współczesnej rodziny w europejskich krajach socjalistycznych. Wstępne wytyczne do tych badań zostały przedłożone przez st. samodzielnego pracownika naukowego R. Peszewę — bułgarską specjalistkę do badań nad rodziną. W toku ożywionej dyskusji wniesiono szereg nowych postulatów badawczych dotyczących metodologii i metodyki postępowania badawczego, a także samego zakresu tematycznego projektowanych badań nad współczesną rodziną. Ustalono, aby postulaty te zostały uwzględnione przez autorkę „Wytycznych” oraz Sekretariat Komitetu i w uzupełnionej wersji w najbliższym czasie przesłane do wglądu wszystkim członkom Międzynarodowego Komitetu. Postulowano ponadto nawiązywanie do badań socjologicznych nad rodziną w krajach Europy zachodniej planowanych przez ośrodek wiedeński.

Drugi dzień międzynarodowego spotkania etnografów (10 października) przeznaczony był na plenarne i sekcyjne zebrania naukowe, podczas których wygłoszono 28 referatów, w tym 13 przez uczestniczących gości zagranicznych. Tematyka referatów owego międzynarodowego sympozjum koncentrowała się również wokół wiodącego problemu III ogólnokrajowej konferencji etnografów Bułgarii — „Etnograficzne aspekty socjalistycznego sposobu życia”. Podstawowy i wprowadzający referat na zebraniu plenarnym wygłosił dyrektor Instytutu Etnografii i Muzeum BAN, prof. dr W. Hadżimikołow, pt. *O socjalistycznym sposobie życia i niektórych jego etnograficznych aspektach*. Dalsze referaty wygłosili: prof. K. W. Czistow (ZSRR) — *Etniczne aspekty badania współczesnej kultury duchowej* (odczytano tezy referatu); prof. J. W. Arutjunjan (ZSRR) — *Narodowe „wielooblicze” rodzinnego sposobu życia*; doc. dr A. Robek (ČSRS) — *Rola tradycji w bycie i kulturze socjalistycznego społeczeństwa*; dr T. Bodrogi (Węgry) — *Badanie socjalistycznego bytu na Węgrzech*; doc. dr M. Biernacka (Polska) — *Tradycja a współczesne przemiany społeczno-kulturowe polskiej wsi*; dr B. Filowa (ČSRS) — *Rola i miejsce tradycji we współczesnej socjalistycznej rodzinie*; st. n. pr. L. Drobizewa (ZSRR) — *Internacjonalizacja sposobu życia narodów radzieckich*; prof. P. Vlahović (Jugosławia) — *Współczesne wesele w warunkach serbskich*.

Obrady w pierwszej sekcji, dotyczące „Teoretycznych i metodologicznych procesów socjalistycznego stylu życia”, rozpoczął referat st. n. pr. R. Peszewy (Bułgaria) — *Rodzina i socjalistyczny sposób życia*. Następni referenci to: dr M. Szarkan (Węgry) — *Zmiany w sposobie życia na przykładzie wsi węgierskiej po drugiej wojnie światowej*; dr K. Podolakowa (ČSRS) — *Socjalistyczny sposób życia i jego uwarunkowanie*; L. Makawiejewa (Bułgaria) — *Zanikanie religijnych warstw przy formowaniu się socjalistycznego sposobu życia*; prof. J. Rojdiewa (Bułgaria) — *Socjalistyczny sposób życia we współczesnej rodzinnej obrzędowości*; prof. H. Mizow (Bułgaria) — *Etnoreligioznawcze problemy socjalistycznego sposobu życia*; n. pr. Ignat Minkow (Bułgaria) — *Niektóre naczelnne i aktualne problemy socjalistycznego sposobu życia*; dr A. Pranda (ČSRS) — *Formowanie się nowego systemu wartości na wsi słowackiej*; n. pr. B. Tumangelow (Bułgaria) — *Etnograficzne aspekty podejścia systemowo-strukturalnego przy badaniu socjalistycznego sposobu życia*; dr F. Foster (NRD) — *Osobliwości sposobu życia wiejskich przemysłowych robotników w okręgu zamieszkałym przez Serbów Łużyckich*.

W sekcji drugiej pt. „Tradycja i współczesność” wstępny referat wygłosił doc. dr W. Frolec (ČSRS) — *Tradycje kultury ludowej w socjalistycznym społeczeństwie*, a następnie bułgarscy pracownicy naukowci: D. Kowaczewa i D. Mitew — *Etnosocjologiczne i psychologiczne problemy socjalistycznego sposobu życia w okręgu Ruse*; N. Kolew — *Socjalistyczny sposób życia*; N. Welczewa — *Etnograficzne aspekty socjalistycznego sposobu życia robotników*; B. Atanasowa — *Miejsce ludo-*

wej muzyki instrumentalnej w socjalistycznym sposobie życia; W. Marinow — Przemiany w sposobie życia rolniczej ludności bułgarskiej; G. Wajsilow — Uroczystości związane z długim pożyciem małżeńskim jako nowe formy sposobu życia socjalistycznego; L. Botuszarow — Zmiany w systemie świętowania; G. Simeonowa — Współczesne zmiany w tradycyjnym kalendarzu świątecznym jako rezultat socjalistycznego sposobu życia (na przykładzie okręgu Ruse).

Jak już na wstępie zaznaczono, międzynarodowe sympozjum etnograficzne toczyło się w ramach ogólnokrajowej konferencji etnografów bułgarskich (obradujących jeszcze do dnia 13 października) w sekcjach „kultury materialnej” i „kultury duchowej”. Obradom przewodniczyli kand. nauk Ganka Michajłowa oraz st. n. pr. Stojan Ganczew. Problematyka tej konferencji dotyczyła etnografii całego obszaru Bułgarii ze szczególnym jednakże wyeksponowaniem zagadnień związanych z regionem rodopskim (okręg Smoljan). Bezpośrednie zapoznanie się wszystkich uczestników konferencji (zagranicznych i bułgarskich) z tym regionem zapewniła dobrze zorganizowana wycieczka, prowadząca szlakiem najciekawszych obiektów historycznych, kulturowych i turystycznych.

Maria Biernacka

EUROPEJSKIE BADANIA PORÓWNAWCZE W RAMACH PROJEKTU „KULTURA” KONFERENCJA W TALLINIE

Do realizacji projektu badań „Kultura: kierunki i tendencje rozwoju kulturalnego w nowoczesnym społeczeństwie”, podjętego pod auspicjami Europejskiego Centrum Koordynacji Badań i Dokumentacji w zakresie Nauk Społecznych z siedzibą w Wiedniu, przystąpiono po konferencji w Moskwie w marcu-kwietniu 1976 roku. Dalsze etapy prac przygotowawczych wyznaczyły konferencje w Zaborowie (październik 1976)¹, Budapeszcie (kwiecień 1977) oraz Balatonalmádi (wrzesień 1977). Na podstawie ustaleń tematycznych i kwestionariuszy przygotowanych po spotkaniach na Węgrzech (dokument roboczy nr 20/77) przeprowadzono na początku 1978 r. badania pilotażowe nad tematem: „Działalność kulturalna w ramach rodziny i przekaz kultury”.

Pilotaż stanowił pierwszy etap prac badawczych realizowanych w ramach projektu „Kultura”. Celem jego było zweryfikowanie zarówno kwestionariuszy, jak i problemu badań w zróżnicowanych warunkach poszczególnych krajów. Kwestionariusze, jeden przeznaczony dla rodziców i liczący 158 pytań oraz drugi, dla dzieci, z 97 pytaniami, składały się w większości z pytań skategoryzowanych. Zawarte w kwestionariuszach pytania dotyczyły głównie trzech zagadnień: 1) materialnej i społeczno-kulturowej sytuacji rodziny; 2) konsumpcji kulturalnej w rodzinie, związanej przede wszystkim z odbiorem treści przekazywanych przez środki masowej komunikacji i instytucje kulturalne; 3) przekazu kultury między generacjami. Kwestionariusze zaopatrzone zostały w szczegółowe instrukcje dotyczące procedury badawczej. Podstawową jednostką badań była rodzina dwupokoleniowa, posiadająca dzieci w wieku 10 - 20 lat.

¹ Por. Z. Jasiewicz, *Narada w Moskwie ...* i J. Burszta, *Konferencja w Zaborowie*, „Lud” 1977, t. 61, s. 308 - 310 i 314 - 315.

Badaniami objęto w każdym z uczestniczących w pilotażu krajów 36 rodzin zamieszkałych w 3 typach środowisk: a) o wysokim stopniu urbanizacji; b) przejściowym, znajdującym się w trakcie intensywnych przeobrażeń społeczno-ekonomicznych; c) rolniczym. W obrębie poszczególnych środowisk wybrano proporcjonalnie rodziny określonych typów: robotniczych i rolniczych zaangażowanych bezpośrednio w działalności produkcyjnej, rodzin inteligentkich i rodzin utrzymujących się z pracy w usługach.

Badania pilotażowe przeprowadziło 7 krajów: Finlandia, Francja, Grecja, Polska, Węgry, Włochy oraz Związek Radziecki. Niektóre z nich, np. Finlandia, zmieniły znacznie zakres tematyczny i sposób formułowania pytań oraz poszerzyły problematykę badań. Badania terenowe w Polsce zrealizował zespół pracowników Katedry Etnografii UAM pod kierunkiem prof. dra J. Burszty i prof. dra Z. Jasiewicza na terenie Wielkopolski: w Poznaniu (Osiedle Dębiec), Słupcy (woj. konińskie) oraz wsi Gola (woj. leszczyńskie). Badania finansowane były przez Wydział I PAN za pośrednictwem Komitetu Nauk Etnologicznych PAN. Sprawozdanie z badań pilotażowych przygotowali prof. dr Z. Jasiewicz i mgr J. Bednarski.

Międzynarodowa konferencja, która obradowała w Tallinie w dniach 11-14 IV 1978 r. podsumowała wyniki przeprowadzonych badań pilotażowych oraz ustaliła kierunki i harmonogram dalszych prac. Organizatorami konferencji były: Instytut Informacji Nauk Społecznych AN ZSRR, Instytut Historii AN Estońskiej SRR oraz Instytut Etnografii AN ZSRR. W spotkaniu uczestniczyli socjologowie i etnografowie, reprezentanci 11 krajów: Finlandii (K. Eskola z Uniwersytetu w Helsinkach i J. P. Roos z Uniwersytetu w Joensuu), Francji (P. Bessagnet z Instytutu Badań Interkulturowych i Międzykulturowych Uniwersytetu w Nicei oraz J. Cuisenier i J. Gossiaux z Centrum Etnologii Francuskiej przy Muzeum Sztuki i Tradycji Ludowych w Paryżu), Grecji (V. Filias z Ośrodka Badań Społecznych w Atenach), Jugosławii (M. Jovanović z Instytutu Etnografii Serbskiej Akademii Nauk oraz M. Prošić i P. Vlahović z Katedry Etnografii Uniwersytetu w Belgradzie), Polski (J. Bednarski i Z. Jasiewicz z Katedry Etnografii Uniwersytetu w Poznaniu), Rumunii (I. Drogán z Ośrodka Socjologii Uniwersytetu w Bukareszcie oraz P. Petrescu z Instytutu Etnologii i Dialektologii w Bukareszcie), Szwecji (P. Petursson, J. Steen oraz S. Tellenback z Instytutu Socjologii Uniwersytetu w Lund), Węgier (G. Dienes, K. Fodor i M. Sági z Instytutu Kultury w Budapeszcie), Wielkiej Brytanii (N. Manning z Uniwersytetu w Kent), Włoch (G. Lazzarini i G. Sertorio z Instytutu Antropologii Uniwersytetu w Turynie) oraz Związku Radzieckiego (J. W. Arutjunjan, J. W. Bromlej, L. M. Drobizewa, I. Griszajew, L. E. Kubbel z Instytutu Etnografii AN ZSRR, J. Khak i E. Rannik z AN Estońskiej SRR oraz J. S. Wedenjamin z Instytutu Informacji Nauk Społecznych AN ZSRR). Ponadto w obradach wzięli udział przedstawiciele Europejskiego Centrum Koordynacji Badań i Dokumentacji w zakresie Nauk Społecznych: F. Alvarez-Pereyre — sekretarz naukowy projektu „Kultura” oraz S. C. Mills — dyrektor Centrum.

Przedpołudnie pierwszego dnia obrad przeznaczono na sympozjum „Kultura i struktura społeczna”. Referaty wygłosili: prof. P. Bessagnet, *Przeobrażenia struktury ekonomicznej i społecznej Francji i ich wpływ na rodzinę* oraz dr J. W. Arutjunjan i dr L. E. Kubbel, *Typologiczne i konceptualne aspekty kultury w nauce radzieckiej*. Po wprowadzeniu do dyskusji, przez kierującego w tym dniu obradami prof. J. W. Bromleja, głos zabrali prof. G. Sertorio, prof. Z. Jasiewicz, prof. I. Dragán, dr J. W. Arutjunjan i F. Alvarez-Pereyre. Uwagi dyskutantów nie przyciągała jednakże ogólna koncepcja kultury, lecz problematyka podjętych empirycznych badań kulturoznawczych. Dyskutanci z Włoch i Polski w swych wystąpieniach

podkreślili znaczenie badań nad przekazem kultury w ramach rodziny i prób rozwinięcia koncepcji kultury rodzinnej. Przedstawiciele Związku Radzieckiego w dyskusji i jej podsumowaniu zwrócili uwagę na występujące zróżnicowane podejścia badawcze w stosunku do rodziny i konieczność rozpoznania pewnych, niekiedy czerzną niezbyt istotnych, odrębności w badaniach nad kulturą i życiem społecznym, sygnalizowanych odmiennymi terminami: obraz życia, style życia, sposób życia.

Obrady popołudniowe w dniu 11 IV 1978 r., którymi kierował F. Alvarez-Pereyre oraz obrady przedpołudniowe w dniu 12 IV 1978 r., nad którymi przewodnicstwo objął S. C. Mills, poświęcono na zapoznanie się ze sprawozdaniami z przeprowadzonych badań pilotażowych. Kolejno występujący mówcy z: Polski (Z. Jasiłowicz), Francji (J. Gossiaux), Węgier (G. Dienes), Finlandii (J. P. Roos i K. Eskola), Grecji (V. Filias), Włoch (G. Sertorio) i Związku Radzieckiego (I. Griszajew) poddali ocenie kwestionariusz i przedstawili propozycje dotyczące metodyki badań. W dyskusji stwierdzono, że przeprowadzone badania empiryczne, mimo braków kwestionariuszy, wskazywały na doniosłość podjętego tematu i zainteresowanie poszczególnych krajów problematyką rodziny jako środowiska kulturowego. W wyniku dyskusji podjęto decyzję o podzieleniu prac konferencji między dwie grupy robocze. Grupa I zajęła się przygotowaniem zasad opracowania obrazu struktury społecznej i warunków uczestnictwa w kulturze w makroskali poszczególnych społeczności państwowych. Opracowanie to ma powstać w oparciu o istniejące dane statystyczne i studia. Grupa II natomiast ustaliła zakres i zaproponowała udoskonaloną koncepcję i narzędzia badań empirycznych. Udział przedstawicieli Polski w pracach grup zmierzał do stworzenia ścisłych związków między obu kierunkami badań oraz nadaniu studiom empirycznym charakteru antropologicznego.

W dniu 14 IV 1978 przedstawiono na posiedzeniu plenarnym wyniki ustaleń grup roboczych i propozycje dotyczące dalszych prac nad projektem „Kultura”. W obu grupach zdecydowano, że ostateczne wyniki badań w ramach projektu winny zostać opublikowane. Każdy z uczestniczących w badaniach krajów dostarczy dwa opracowania, odpowiadające swymi zakresami problematyce zainteresowań I i II grupy roboczej. Analiza struktury społecznej i warunków uczestnictwa w kulturze w skali poszczególnych państw, przygotowana na podstawie źródeł zastanych, stanowić będzie wprowadzenie do opracowania opartego na danych z badań empirycznych i pomoże w ustaleniu stopnia reprezentatywności tych badań. Przedmiotem badań empirycznych w ramach tematu „Działalność kulturalna w ramach rodziny i przekaz kultury” będą wizje współczesnego świata, wytwory i zachowania związane z życiem kulturalnym, stosunki wewnątrz rodziny, komunikacja między rodziną a innymi grupami i instytucjami społecznymi, orientacje i wartości wewnątrz rodziny. Postanowiono utrzymać wybór trzech środowisk badawczych: wysoko zurbanizowanego, przeobrażającego się i rolniczego. Proponowana liczba rodzin, które mają zostać poddane badaniom, wyniesie od kilkuset do kilku tysięcy w zależności od możliwości zespołów krajowych, przy czym próba ta nie musi spełniać warunku pełnej reprezentatywności. Ilość pytań w kwestionariuszach zostanie zredukowana do 80 w kwestionariuszu dla rodziców i 40 w kwestionariuszu dla dzieci. Do kwestionariuszy wprowadzi się większą ilość pytań otwartych. W celu wypracowania ostatecznej wersji kwestionariuszy powołano komisję, która posłuży się wynikami testowania kwestionariuszy w trakcie badań pilotażowych i rozpatrzy propozycje dodatkowo nadesłane z poszczególnych krajów.

Kończąc obrady wyrażono podziękowania organizatorom konferencji, a szczególnie jej bezpośredniemu gospodarzowi, jakim był Instytut Historii AN Estoń-

skiej SRR, za stworzenie bardzo dobrych warunków do pracy i możliwości zapoznania się z życiem kulturalnym Estonii. Ustalono również termin następnej konferencji. Odbędzie się ona jesienią 1979 roku w celu zaprezentowania przez poszczególne kraje uczestniczące w badaniach przygotowanych dwóch opracowań: z badań empirycznych i z badań opartych na materiałach zastanych. Konferencja w roku 1979 ponadto podejmie decyzje przygotowania do druku dostarczonych studiów i kształtu publikacji. Dalszy tok prac nad projektem „Kultura”, zaproponowany na konferencji w Tallinie, wymaga jednakże rozpatrzenia i akceptacji przez Radę Zarządzającą Ośrodka Wiedeńskiego.

Uczestnictwo polskiego zespołu w europejskich badaniach porównawczych stwarza korzystne warunki intensyfikacji badań prowadzonych w naszym kraju i zaprezentowania dorobku nauki polskiej. Przewidziane programem dalszych prac nad projektem badania empiryczne prowadzić będzie w dalszym ciągu zespół pracowników Katedry Etnografii UAM. Natomiast przygotowanie wprowadzającego opracowania struktury społecznej i warunków uczestnictwa w kulturze w skali kraju wymaga współdziałania socjologów. Badania będą mogły zostać zrealizowane jedynie przy dalszym zainteresowaniu i opiece Komitetu Nauk Etnologicznych PAN i Wydziału I PAN.

Jacek Bednarski i Zbigniew Jasiewicz

WSPÓLPRACA Z REDAKCJĄ „DEMOS” UWAGI PO KONFERENCJI W LUBLANIE

Plenarna konferencja redakcyjna „Demosu”, etnograficznego i folklorystycznego organu informacyjnego europejskich krajów socjalistycznych, obradowała ostatnio w dniach 6 i 7 września 1977 r. w Lublanie. Jako delegaci uczestniczyli w niej przedstawiciele poszczególnych redakcji krajowych — z Bułgarii dr L. Makavejeva, z Czechosłowacji doc. dr L. Kunz, dr E. Plicková i doc. dr A. Robek, z NRD dr W. Fiedler, dr sc. R. Weinhold i dr B. Weissel, z Polski dr S. Błaszczak i doc. dr hab. B. Koczyńska-Jaworska, z Rumunii prof. dr P. Petrescu, z Węgier dr K. Jávör i dr G. Zsigmond, z ZSRR dr N. Szlygina. Jugosławię reprezentowali: dr R. Fabijanić (Bośnia i Hercegowina), dr J. Bezić (Chorwacja), prof. dr B. Ristovski (Macedonia), dr B. Vlahović (Serbia) oraz prof. dr N. Kuret, dr H. Ložar-Podlogar i dr S. Zemljic-Golob (Słowenia).

Zebranych powitał wiceprezes Słoweńskiej Akademii Nauk, prof. dr B. Kreft, a w imieniu słoweńskiej redakcji krajowej „Demosu” jej przewodniczący, prof. Kuret.

Konferencja poświęcona była omówieniu dotychczasowego dorobku w zakresie informacji etnograficznej, jakiej służy ukazujący się od 1960 roku „Demos” oraz jego funkcji i praktycznej przydatności w obrębie krajów objętych zasięgiem redakcyjnym, wreszcie ukierunkowaniu prac redakcyjnych na najbliższe lata. Konkretne materiały do przedmiotu narady starała się redakcja główna uzyskać przez uprzednie rozesłanie do poszczególnych redakcji krajowych rodzaju ankiety z pytaniami: 1) jak kształtuje się współpraca z redakcją główną, 2) jakie uwagi nasuują się w związku ze sposobem recenzowania publikacji etnograficznych i folklorystycznych w „Demosie”, 3) w jakiej mierze zostały w „Demosie” omówione prace etnograficzne i folklorystyczne z terenu działalności redakcji krajowej, czy

uchwycone zostały publikacje wszystkich instytucji naukowych, uczelni i muzeów, 4) w jakiej mierze „Demos” jako źródło informacji wykorzystywany jest w pracach badawczych na polu etnografii i folklorystyki, 5) co należy robić, aby zwiększyć liczbę abonentów „Demosu”.

Redaktor naczelny pisma, R. Weinhold, zagajając obrady nad wysuniętymi w kwestionariuszu sprawami, przedstawił na wstępie dotychczasowy dorobek „Demosu”. Nie bez pewnej satysfakcji podał do wiadomości, że od 1960 r. do trzeciego zeszytu rocznika 1977 włącznie ukazały się na łamach pisma 7103 informacyjne omówienia (recenzje) prac etnograficznych i folklorystycznych oraz 267 różnych informacji o kongresach, zjazdach, sympozjach itp. i że wydano dwa zeszyty specjalne z okazji kongresów etnograficznych (w 1964 r. i 1968) oraz zeszyt z rejestrem etnograficzno-geograficzno-historycznym obejmującym roczniki 1-10. Słusznie podkreślił Weinhold, że „Demos” jako jedyny organ postawił sobie zadanie odzwierciedlenia kierunków, rozmiarów i rezultatów badań etnograficzno-folklorystycznych w krajach demokracji ludowej, jak również osiągnięć teoretycznych i metodologicznych w precyzowaniu etnograficznej dyscypliny badawczej. Obraz ten nie jest jednak jeszcze pełny, bo dotąd tylko 50% dorobku publikacyjnego znalazło swoje omówienie w „Demosie” i to jest jedną z głównych trosk redakcji naczelnej.

Przechodząc do dalszych kwestii poruszonych w ankiecie poświęcił Weinhold wiele uwagi metodzie pisania recenzji informacyjnych dla „Demosu”. Szczególny nacisk położył na potrzebę uwzględniania przy tytułach pełnych danych bibliograficznych i jak najbardziej zwięzłego referowania treści omawianych publikacji z określeniem ich celu badawczego, z dokładną lokalizacją geograficzną i czasową, z określeniem metody badań, założeń wyjściowych autora, jego tez czy hipotez, wreszcie wyników, do jakich doszedł. Redaktor Weinhold poruszył też sprawę niedostatecznego jeszcze wykorzystywania — jak to wynika z odpowiedzi na ankietę — informacji, które przynosi „Demos”, w pracach etnograficznych i folklorystycznych naszego obozu. Przyczyną jest m. in. to, że nie do wszystkich instytucji etnograficznych i folklorystycznych o charakterze naukowym „Demos” dociera; odnosi się to również do instytucji polskich. W trakcie dyskusji, jaka się na tym tle wywiązała, delegaci polscy zwrócili uwagę na to, że jedną z przyczyn może być fakt, iż maleje znajomość języka niemieckiego wśród młodszej kadry etnografów, preferujących język angielski. Dlatego już na konferencji w Białejewku (w 1974 r.) delegacja redakcji polskiej postulowała podawanie tytułów recenzowanych prac nie tylko w oryginale i w języku niemieckim, ale też w tłumaczeniu angielskim lub francuskim. (Postulat ten, uznany wtedy za słuszny, jest już realizowany na życzenie recenzentów w praktyce redakcyjnej).

Redaktor Weinhold zauważył, jako rzecz znamionną, że podczas gdy „Demos” nie zawsze bywa doceniany w niektórych krajach naszego obozu, to traktowany jest jako główne źródło informacji o pracach etnograficznych i folklorystycznych naszych krajów tak w RFN, jak i w Anglii, o czym świadczą liczni tamtejsi abonenci.

Delegaci redakcji krajowych ustosunkowali się pozytywnie do wywodów redaktora naczelnego. Aby zrealizować jeden z głównych postulatów, mianowicie odpowiednie przedstawianie w recenzjach zawartości wszystkich ukazujących się ważniejszych publikacji etnograficznych i folklorystycznych, poparli polski wniosek, by redakcja główna, z uwagi na specyficzny charakter wydawanego przez nią organu informacyjnego, opracowała instrukcję pisania recenzji dla „Demosu”, wymagającego skondensowanych omówień (w międzyczasie instrukcja taka została

już do redakcji krajowych rozesłana). Zebrani byli też zdania, że „Demos”, jako naukowy organ informacyjny, nie powinien poprzestawać na prezentowaniu jedynie publikacyjnego dorobku etnografów i folklorystów, a dawać szersze informacje, m. in. o instytucjach badawczych w poszczególnych krajach demokratycznych, o ukazujących się czasopismach etnograficznych i folklorystycznych (razem około 200 tytułów w krajach objętych działalnością redakcyjną „Demosu”), o zrealizowanych czy będących w toku badaniach problemowych, czy o etnograficznych zbiorach muzealnych. Zalecono ponadto wydawanie zeszytów specjalnych nie tylko z okazji kongresów, lecz też poświęconych różnym aktualnym zagadnieniom badawczym (postulat delegacji polskiej). Idąc naprzeciw tym życzeniom redakcja „Demosu” zobowiązała się do wydania w 1979 r. zeszytu specjalnego, poświęconego muzealnictwu etnograficznemu w krajach demokracji ludowych (redaktorzy: L. Kunz i R. Weinhold), a w 1980 r. zeszytu z informacjami o instytucjach etnograficznych i folklorystycznych działających na uniwersytetach czy w ramach akademii i o wszelkiego rodzaju towarzystwach zajmujących się kulturą ludową. Dalsze zeszyty specjalne ukazywać się będą w miarę uzgadniania ich tematyki i ustalenia nadzoru redakcyjnego. Poza tym redakcja zamierza wprowadzić do „Demosu” stały dział informujący o wynikach zakończonych prac badawczych, jak również corocznie zamieszczać krótkie dane o pracach doktorskich i habilitacyjnych. Na redakcję główną spadają tedy dodatkowe obowiązki, obciążające jednak też w znacznym stopniu redakcje krajowe, które muszą gromadzić i regularnie przekazywać aktualne materiały informacyjne do druku w „Demosie”.

Uczestnicy konferencji redakcyjnej doszli na podstawie danych przedstawionych przez redakcje krajowe i redakcję główną do przekonania, że mimo niedostatecznego jeszcze upowszechnienia „Demosu” stał się on ważnym i nieodzownym, bo jedynym organem informującym na bieżąco o tym, co dzieje się w zakresie etnografii i folklorystyki w krajach europejskich naszego obozu. I choć informacje te nie są dotąd wyczerpujące, to jednak stanowią w sumie wystarczający w miarę „bank” danych zarówno dla badań porównawczych, jak i tych, które nie sięgają poza granice regionu. To zaś, że informacje wykazują jeszcze dotkliwe luki, wynika z faktu, iż omówienia recenzyjne i wszelkie materiały informacyjne dostarczają ze swojego obszaru wyłącznie redakcje krajowe. Tak więc sprawa, w jakiej mierze dorobek badawczy poszczególnych krajów reprezentowany jest w „Demosie”, zależy od nich samych.

Dotychczas najpełniej ukazują w „Demosie” swoje osiągnięcia badawcze Węgrzy, którzy nie tylko informują o publikacjach ukazujących się w ważniejszych ośrodkach naukowych, lecz w szerokiej mierze uwzględniają też dorobek muzeów i różnych placówek terenowych. Podobnie korzystnie przedstawia się sygnalizowanie prac z terenu Czechosłowacji, skąd pochodzi aż 20% ogółu recenzji zamieszczonych dotąd w „Demosie”. Sukces ten wynika m.in. z faktu, że w Czechosłowacji etnografowie dysponują pełną bibliografią opracowywaną na bieżąco od 1945 r. Bułgarskim zaś kolegom, również licznie zamieszczającym recenzje w „Demosie”, ułatwia wybór publikacji do omówień opracowana przez nich pełna międzynarodowa bibliografia dotycząca przemian kulturowych. Pilnie też informują o swych pracach etnograficznych i folklorystycznych poszczególne republiki Federacji Jugosłowiańskiej. Polski dorobek badawczy ukazywany jest natomiast w „Demosie” bardzo skromnie. Dla przykładu w roczniku 1974 na 440 omówień jest tylko 31 pozycji polskich, czyli 7%, w roczniku 1975 na 530 omówień figuruje 56 takich pozycji, to jest około 10%, a w r. 1976 na ogólną liczbę 416 mamy pozycji polskich 44, czyli niewiele ponad 10%, by w I półroczu 1977 r. spaść znowu jedynie do 17.

pozycji wśród ogólnej liczby 235 omówień, czyli stanowić tylko 7% całości. Wśród tej skromnej ilości prac sygnalizowanych w „Demosie” uderza niska ilość — poza Kolbergianami — omówień publikacji folklorystycznych.

Nie trzeba tłumaczyć, że tak niekorzystny stan naszej informacji w międzynarodowym organie nie służy propagandzie nauki polskiej. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest podział etnografii i folklorystyki na dwie organizacyjnie osobne dyscypliny naukowe. Brak sprawnej, bieżącej informacji bibliograficznej wpływa również w niemałym stopniu ujemnie na wybór prac do omówień. Należy przy tym mieć na uwadze okoliczność, że cały trud typowania naszych prac do omówień, werbowania recenzentów i przygotowywania redakcyjnego maszynopisów spoczywa na barkach zespołu pracowników Ośrodka Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi, nie dysponującego odpowiednią do potrzeb bazą materiałową ani wystarczającą kadrami. Mimo tych trudności redakcja polska, a w praktyce ODiIE PTL, z uwagi na prestiżowe znaczenie naszej obecności na szpaltach „Demosu”, zabiega o to, by omówienia prac polskich pojawiały się tam w korzystniejszej proporcji. Zaleca się więc m.in. autorom polskim zamieszczanie w „Demosie” licznych autorecenzji w formie krótkich streszczeń, szeroko praktykowanych w innych krajach. Umożliwi to znaczne przyspieszenie informacji o nowych pozycjach wydawniczych, gdyż streszczenia te mogą się pojawiać niemal równocześnie z terminem ukazywania się prac.

Redakcja „Demosu”, której zależy na tym, by uchwycić możliwie wszystkie ważniejsze publikacje ukazujące się w europejskich państwach socjalistycznych i by usprawnić ich recenzowanie, prosi we wspomnianej ankiecie również o wypowiedź w tej sprawie. Ośrodek w Łodzi powieilił ankietę i rozesłał ją do zainteresowanych katedr, zakładów i instytutów oraz do muzeów etnograficznych celem uzyskania materiałów do opracowania odpowiedzi dla „Demosu”. Uwagi i postulaty respondentów weszły do obszernego opracowania problematyki współpracy z redakcją główną, przedstawionego przez delegację polską na plenum w Lublanie, co wpłynęło w dużej mierze na tok obrad konferencji i jej postanowienia.

Uchwały konferencji, zmierzające do rozszerzenia zakresu informacji naukowych „Demosu”, nakładają na redakcje krajowe większe niż dotąd obowiązki i obciążają nowymi, szerszymi zadaniami przede wszystkim redakcję główną w Dreźnie. W tej sytuacji nie będzie ona mogła, zdaniem Weinholda, kontynuować prac nad zainicjowanym przez „Demos” tezauresem etnograficznym, który będzie musiał mieć własny aparat kierowniczy.

Przypomnieć tu należy, że pomysł opracowania uzgodnionego z redakcjami krajowymi tezaurusu etnograficznego zrodził się w związku z potrzebą jednoznacznego indeksowania zawartości omawianych w „Demosie” prac. Dzięki współpracy z Akademią Nauk NRD przygotowano przed kilku laty wersję niemiecką tezaurusu, usiłującego uporządkować i ująć w jeden system całość terminologii etnograficznej wszystkich narodów reprezentowanych w „Demosie”. Wersja ta obejmuje ponad 6 tysięcy haseł w układzie alfabetycznym (w tym 721 deskryptorów i 420 modyfikatorów) oraz tablice systematyczne w układzie hierarchicznym. Tak opracowaną wersję niemiecką rozesała redakcja „Demosu” poszczególnym redakcjom krajowym z propozycją przetłumaczenia i przystosowania tezaurusu do potrzeb wynikających z ujmowania własnej specyfiki kulturowej. U nas dokonano tłumaczenia tego całego materiału w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi, a ponadto opracowano tam pod kierunkiem doc. dr hab. B. Jaworskiej kontrolpropozycje do układu systematycznego, które stały się podstawą do przepracowania całego tezaurusu na nowo. W pracach nad tezauresem polski zespół wysunął się więc na

czoło, przeświadczony o ich niezwyklej doniosłości, bo zmierzających do nieodzownego uściślenia terminologicznego w naukowych kontaktach międzynarodowych. Z tych też powodów delegacja polska na plenum w Lublanie postulowała pilne kontynuowanie prac nad rozpoczętym dziełem, szczególnie zaś dokonywanie tłumaczeń i uzupełnień przez redakcje krajowe. Delegacja polska zwróciła przy tym uwagę na możliwość potraktowania tezaury jako etapu wstępnego prac nad międzynarodowym słownikiem etnograficznym. Kontynuowanie jednak tak szeroko i dalekosiężnie pomyślanych prac, połączonych z dużą dozą odpowiedzialności, wymaga istotnie osobnego kierownictwa organizacyjnego i nie może spoczywać nadal w rękach redakcji „Demosu”, która koncentrować się musi na realizacji rozszerzonych zadań ustalonych na konferencji plenarnej w Lublanie.

Stanisław Błaszczyk

OD REDAKCJI „DEMOSU”

Redakcja polska kwartalnika „Demos”, powodowana troską o rozpropagowanie i jak najpełniejsze wykorzystanie informacji etnograficznej i folklorystycznej, pragnie zapoznać polskich etnografów i folklorystów, choć nie tylko dla nich czasopismo jest przeznaczone, z charakterem „Demosu”.

Czasopismo „Demos” jest wydawnictwem informującym o dorobku naukowym etnografii i folklorystyki europejskich krajów socjalistycznych. Wychodzi od 1960 r., publikując w języku niemieckim noty dokumentacyjne. Redakcja naczelna, koordynująca pracę redakcji krajowych, znajduje się w Berlinie.

Podstawową częścią materiałów publikowanych na łamach „Demosu” są recenzje prac z dziedziny etnografii i folklorystyki. Recenzowane prace dotyczą zagadnień ogólnych tych dyscyplin, jak również dociekań szczegółowych z zakresu kultury ludowej, struktury społecznej, historii kultury materialnej, historii kultury robotniczej i folklorystyki. Recenzje, oprócz podania noty bibliograficznej, referują krótko treści omawianych publikacji, określają ich cel badawczy, podają dokładną lokalizację geograficzną i czasową, określają metody badań, założenia wyjściowe autora, wreszcie wyniki końcowe. Czasopismo zamieszcza różne informacje o przejawach etnograficznego i folklorystycznego ruchu naukowego w krajach socjalistycznych.

W 1979 r. redakcja „Demosu” planuje wydanie zeszytu specjalnego, poświęconego muzealnictwu etnograficznemu, a w 1980 r. zeszytu z informacjami o instytucjach etnograficznych i folklorystycznych, zajmujących się badaniem kultury ludowej.

Kwartalnik „Demos” można zaprenumerować za pośrednictwem „Ruchu”, cena rocznego abonamentu wynosi 420 zł.

W związku z dążeniem do przygotowywania dla „Demosu” recenzji według jednolitego wzoru podajemy niżej zasady ich opracowywania.

DEMOS

INTERNATIONALE
ETHNOGRAPHISCHE
UND
FOLKLORISTISCHE
INFORMATIONEN

Verlag Dr. W. De Gruyter, Berlin

2/1977 - ERGANG DER DEMOS VERLAG, BERLIN

1977 10 - 5
10 000

ZASADY OPRACOWYWANIA RECENZJI DLA „DEMOSU” ORAZ PRZYGOTOWYWANIA STRESZCZEŃ AUTORSKICH

I. Składniki tytułu

1. Imię (imiona) nie skracane i nazwisko autora — dużymi literami.
2. Pełny tytuł omawianej (recenzowanej) pracy (książki, artykułu itd.), z podtytułem, jeżeli występuje:
  - a) w nawiasie kwadratowym dołączyć tytuł streszczenia obcojęzycznego (francuskiego lub angielskiego), gdy omawiana praca takowe posiada,
  - b) w przypadku gdy pozycja nie zawiera streszczenia obcojęzycznego, autor recenzji może przetłumaczyć tytuł pozycji w języku angielskim lub francuskim.
3. Przy omawianiu książek podawać:

wydawcę, miejsce wydania, rok wydania. Jeżeli książka ukazała się w ramach serii czy wydawnictwa ciągłego, wtedy należy podać nazwę i numer serii czy wydawnictwa; ilość stron, ilustracji (fotografii, rysunków, szkiców, tablic), ilość planów, map, wykresów itp.; streszczenie obcojęzyczne (można też podać tytuł streszczenia francuskiego lub angielskiego — zob. pozycja 2a).

Przykład 1: Stanisław BŁASZCZYK, *Ludowa plastyka kultowa w Wielkopolsce. (L'art plastique culturel de type populaire an Grande Pologne)*. Muzeum Narodowe w Poznaniu, Poznań 1975, Monografie Muzeum Narodowego w Poznaniu tom 14, s. 217, 97 il., bibliogr. Rés. Zfg.

4. Przy omawianiu artykułów podać należy:

nazwę periodyku, tomu zbiorowego, tytułu książki pamiątkowej, miejsce wydania; numer rocznika (tom), zeszytu; rok wydania, przy mniej znanych periodykach również miejsce wydania; ilość stron (od - do), ilość ilustracji (fotografii, rysunków, szkiców, tablic), map lub planów, wykresów itp.; streszczenia obcojęzyczne (można też podać tytuł streszczenia francuskiego lub angielskiego — zob. 2a).

Jeżeli recenzowany artykuł jest dalszym ciągiem wcześniejszej publikacji, to pożądana jest informacja, kiedy i gdzie się ukazała (ewentualnie z podaniem numeru omówienia zamieszczonego w „Demosie”). Jeżeli przewidziany jest ciąg dalszy artykułu, to również należy to zaznaczyć. W przypadku gdy recenzowany artykuł publikowany był przedtem w innym języku, pożądaną są odpowiednie informacje.

Przykład 2: Edward OZGOWICZ, *Józef Lurka — dolnośląski rzeźbiarz (Józef Lurka — folk sculpter of Lower Silesia)*, Lud, 1972, t. 56, s. 252 - 263, 10 il. Sum.

Przykład 3: Jan Krzysztof MAKULSKI, *Miejsce kultury ludowej w kulturze wsi współczesnej (The Place of Folk Culture in the Culture Present Day Villages)* [w:] *Aktywizacja i rozwój społeczności lokalnych*, Ossolineum. Wrocław 1973, s. 175 - 187. Sum. Rez. Res.

II. Omówienia czy streszczenia winny zawierać następujące dane

(bez obowiązku zachowania podanej tu kolejności):

1. Określenie zakresu tematycznego i jego zawartości (np.: opowiadanie prozą, zagadki, stosunki rodzinne, zwyczaje związane z pracą, narzędzia do orki, rybołówstwo itd.).
2. Oznaczenie regionu geograficznego, administracyjnego, z którym związana jest publikacja (np.: Transylwania, Wielka Nizina Węgierska, Bośnia, Europa południowo-wschodnia itd.).
3. Uściślenie czasokresu, którego dotyczy praca (np.: współczesność, okres feudalny, 19 wiek, 1918 - 1935 itd.).
4. Wyłuszczenie powodu opracowania przez autora danego tematu.
5. Cel pracy, problemy, które są w niej poruszane.
6. Najważniejsze źródła wykorzystane przez autora, np.: materiały z badań terenowych (podać z jakiego okresu i terenu pochodzą), reinterpretacja publikowanych materiałów.
7. Metody badawcze autora, ważne jest zwrócenie uwagi na nowe metody (np.: badania terenowe, eksperyment, analiza ilościowa).
8. Nazwiska osób, na osiągnięciach których autor się opiera, względnie których prace stanowią punkt wyjścia dla jego rozprawy.
9. Tezy albo hipotezy autora.
10. Naukowe konkluzje autora.
11. W przypadkach, gdy omówienie dotyczy publikowanego referatu, należy podać,

z jakiej okazji został wygłoszony (np. Kongres UISAE, referat z okazji otwarcia roku akademickiego w ..., głos w dyskusji na określonym kolokwium itp.).

12. Omówienie winno być podpisane następująco: imię (imiona) bez skrótów i nazwisko oraz miejscowość (zamieszkania względnie pracy recenzenta).

III. Omówienia nie powinny zawierać:

1. Informacji zawartych już w tytule czy podtytule rozprawy.
2. Powszechnie znanych faktów.
3. Odsyłaczy, przypisów.
4. Sztucznych zbitek słownych albo mało zrozumiałych skrótów wyrazowych.
5. Omówienie nie powinno być dłuższe niż 2 strony maszynopisu (1 strona dla artykułu, 2 strony dla pozycji zwartej).

IV. Uwagi dodatkowe:

1. Unikać należy sformułowań wartościujących zarówno pozytywnych, jak i negatywnych.
2. Sformułowania przyjęte dosłownie z omawianej publikacji muszą figurować w cudzysłowie („...”).
3. Terminy specjalistyczne występujące w oryginalnym tekście (np. z dziedziny tkactwa, budownictwa, stosunków pokrewieństwa itp.) muszą być przetłumaczone albo bliżej objaśnione (w nawiasie).
4. Wszelkiego rodzaju nazwy topograficzne należy podawać wyłącznie w postaci rzeczownikowej i zawsze w mianowniku (np. nie województwo kaliskie, tylko województwo Kalisz).

Jeżeli taka nazwa w postaci przymiotnikowej występuje w tytule lub w nazwach instytucji, to obok formy przymiotnikowej należy też zawsze podawać w nawiasie nazwę topograficzną w postaci rzeczownika w mianowniku.

FUNKCJE SPOŁECZNE ETNOLOGII

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA, POZNAŃ 11 - 12 LISTOPADA 1977

Od dawna środowiska etnograficzne w Polsce odczuwały potrzebę szerokiej wypowiedzi na tematy, które na obszarze etnograficznej działalności wymagają konkretyzacji bądź nowych sformułowań, jako swego rodzaju odpowiedzi na społeczne zapotrzebowanie. Dlatego zorganizowana w Poznaniu przez Katedrę Etnografii UAM, Komitet Nauk Etnologicznych PAN i Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne konferencja naukowa stworzyła dobre warunki dla wymiany informacji i dyskusji na temat wiedzy etnologicznej, mającej znaczenie dla społeczeństwa. Stworzono zatem warunki dla roboczego spotkania, dając w ten sposób możliwość zabrania głosu szerokiemu kręgowi etnografów, zatrudnionych w różnego rodzaju instytucjach na terenie całego kraju.

Z formalnego obowiązku wypada poinformować, że w konferencji wzięło udział ponad 110 uczestników, że 45 referatów i komunikatów wygłoszonych zostało na obradach plenarnych i w sekcjach, a 8 złożono w maszynopisie do ewentualnego wykorzystania w formie publikacji.

W celu stworzenia odpowiednich warunków dla formułowanych założeń konferencji, przewidziano oprócz posiedzeń plenarnych pracę w wyspecjalizowanych następujących zespołach — sekcjach: I Etnologia a potrzeby organizacji życia społecznego, II Etnologia a system oświatowy, III Etnologia a uczestnictwo w życiu kulturalnym, IV Etnologia a współpraca międzynarodowa.

Na obradach plenarnych wygłoszono w pierwszym dniu dwa referaty: prof. dr J. Burszta — *Etnologia polska w służbie społecznej. Dokonania i perspektywy* oraz prof. dr Z. Sokolewicz — *Badania podstawowe w zakresie etnologii a praktyka spo-*

teczna. Ponadto komunikaty wygłosili: prof. dr R. Jeřábek z Brna — *Formy, metody i cele akademickich studiów etnograficznych*; dr K. Makulski — *Potrzeby współczesności a zakres i definicja etnografii* oraz S. Słopień — *Etnografia w działalności Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego*.

W sekcjach najbardziej żywo i przy autentycznym zaangażowaniu uczestników krystalizowały się opinie i propozycje mające charakter praktycznych wskazań, a odnoszące się zarówno do szczegółowych, jak i ogólnych działań. Efekty działalności poszczególnych sekcji podsumowali na kończącym konferencję posiedzeniu plenarnym ich przewodniczący: doc. dr hab. E. Pietraszek, dr K. Makulski, doc. dr hab. B. Kópczyńska-Jaworska oraz prof. dr hab. Z. Jasiewicz.

E. Pietraszek zwrócił uwagę, że w obrębie sekcji I ujawniły się pewne grupy tematyczne. I tak, pierwsza grupa komunikatów dotyczyła zagadnień bardziej ogólnych, zawierała pewną dozę optymizmu, że w zmieniającym się świecie rośnie bogactwo problemów, a w związku z tym szanse dla etnologów są większe i ciekawsze i że udział ich w przebudowie współczesnego świata winien być pełniejszy. Druga grupa komunikatów dotyczyła problematyki tworzenia się nowej obrzędowości. Z uwagi na aktualność i ważkość tego zagadnienia padła propozycja (doc. H. Świenko), aby zwołać specjalną konferencję, która zajęłaby się sprawą przeobrażeń obrzędowości tradycyjnej i powstawania nowej obrzędowości współczesnej. Trzecia grupa tematów poruszała problematykę rozpadu i przeobrażeń dawnych grup regionalnych. W grupie czwartej zreferowano szereg ciekawych zagadnień na temat pożywienia i medycyny ludowej. W konkluzji E. Pietraszek stwierdził, że obrady w sekcji pierwszej dały szereg wniosków praktycznych do dalszej działalności, utwierdziły też opinię, że gdy chodzi o formułowanie wskazań praktycznych dotyczących procesu przebudowy współczesnego świata, etnologia może śmiało konkurować z socjologią.

Z kolei K. Makulski, przewodniczący II sekcji, sprowadził dyskutowaną tematykę do trzech grup tematycznych: 1) system oświatowy a etnografia, 2) problemy oświatowe w muzealnictwie, 3) problemy oświatowe muzeów na wolnym powietrzu. Obrady tej sekcji miały charakter konstruktywny. Padaly ciekawe sformułowania i propozycje, jak chociażby propozycja włączenia do programu dydaktyczno-wychowawczego szkoły problematyki uwzględniającej sztukę ludową. Informowano też o różnych formach działalności oświatowej, zwracano uwagę na trudności i niedociągnięcia, wskazując np., że w Polsce, kraju o żywym, a gdzieś tam bogatym folklorze, brak jest turystycznego szlaku etnograficznego. Wskazywano na humanistyczne i humanitarne treści, jakimi winna być nasycona działalność muzeów, wysunęto nawet projekt ponownego zorganizowania Związku Muzeów Polskich jako stowarzyszenia o walorach wspólnoty moralnej, odpowiedzialnej za sprawy ludzi zaangażowanych w działalność muzealnej.

W sekcji III pod przewodnictwem B. Jaworskiej, komunikaty koncentrowały się wokół praktyki społecznej, jej pozytywów i negatywów. Zawierały szereg postulatów na dziś i prognoz na przyszłość. Tematyka sekcji uwidoczniła trzy nurty zagadnień: pierwszy dotyczył udziału etnografów w popieraniu i aktywizowaniu działalności folklorystycznej i ludowej twórczości, zwłaszcza sztuki, jako czynników kulturotwórczych we współczesnym życiu, drugi nurt zagadnień sprowadzał się do analizy potrzeb i przebiegu uczestnictwa w kulturze określonych środowisk wiejskich, wreszcie w ostatnim bloku tematycznym poddano analizie te formy organizacyjne i instytucjonalne, których celem jest uaktywnienie kultury regionalnej. Wnioski i postulaty, jakie formułowano w tej sekcji, dotyczyły m. in. kwestii odpowiedniego przygotowania etnografów do spełniania nowych ról wynikających z aktual-

nych społecznych potrzeb. Zwrócono również uwagę na potrzebę badań społecznych procesów zachodzących w życiu kulturalnym na wsi polskiej, podkreślono konieczność fachowego doradztwa etnograficznego w sprawach dotyczących uczestnictwa w kulturze, a także potrzebę autentycznego rozbudzania zainteresowań własną kulturą środowiska wiejskiego. W celu usprawnienia działalności w poruszonych dziedzinach postulowano współdziałanie placówek kulturalnych ponad układami wojewódzkimi.

Wniosek ogólny B. Jaworskiej był taki, ażeby upowszechnić problematykę konferencji zarówno w środowisku etnografów, jak i w środowisku działaczy, którzy aktywnie uczestniczą w sterowaniu życiem kulturalnym środowisk wiejskich.

Sekcja IV pod przewodnictwem Z. Jasiewicza pracowała w wyjątkowo dobrych warunkach (mniejsza ilość wygłaszanych referatów, więcej czasu na dyskusję). W wystąpieniach wskazywano na szereg dziedzin współpracy międzynarodowej, w których uczestniczą etnologowie. Zwracano też uwagę na te problemy kontaktów międzynarodowych, w których udział etnologa wydaje się być pożyteczny. Ponadto wskazywano na warunki, w jakich działają etnologowie i na ich w tym zakresie potrzeby. Na czoło wysunięto sprawy wypraw etnologicznych, które oprócz walorów naukowo-badawczych spełniają istotną funkcję społeczną. Ogólne wnioski z tych rozważań, to konieczność wykazania przydatności samych etnologów w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych oraz konieczność lepszego przygotowania do pełnienia tych funkcji m.in. przez odpowiednie szkolenie etnologów na poziomie akademickim.

W podsumowaniu konferencji J. Burszta stwierdził, że tematyka spotkania okazała się bardzo ważna i owocna, że nurtuje środowisko polskich etnologów. Konferencja potwierdziła, że współczesność etnologiczna tkwi w problemach dzisiejszego życia. Spotkanie było więc okazją do uświadomienia złożoności i wielości zagadnień charakteryzujących społeczno-kulturowe problemy współczesnego życia.

Bolesław Januskiewicz

OGÓLNOPOLSKA SESJA STUDENCKA „WYPRAWY POZAEUROPEJSKIE ETNOGRAFÓW”

W dniach 17-18 marca 1978 r. odbyła się w Poznaniu pierwsza ogólnopolska sesja naukowa studentów etnografii pod nazwą „Wyprawy pozaeuropejskie etnografów”. Na miejsce obrad zjechały delegacje z Krakowa, Łodzi, Warszawy i Wrocławia. Spotkanie zostało zorganizowane przez Koło Naukowe Studentów Etnografii UAM w Poznaniu.

Obrady otworzyli: kierownik poznańskiej Katedry, prof. dr Józef Burszta oraz opiekun Koła Naukowego, dr Bogusław Linette. Pierwszy dzień obrad był poświęcony Afryce i dorobkowi wypraw etnograficznych na ten kontynent. Na czoło wysunęło się wystąpienie uczestników Studenckiej Ekspedycji Etnograficznej „Afryka 1976-77” do Mali, Kamerunu i Czadu. Sprawozdanie z przebiegu wyprawy i jej rezultatów przedstawił Włodzimierz Żukowski. Ryszard Vorbrich omówił metody stosowane podczas badań wśród plemion Dogonów, Kirdi i Daba. Część ilustracyjną komentował kierownik ekspedycji, Paweł Kostuch.

Po południu obrady otworzył komunikat Magdy Miśkiewicz z Warszawy, poświęcony wyprawom afrykańskim organizowanym w ramach byłego Studium Afrykani-

stycznego przy Uniwersytecie Warszawskim. Wystąpienie dotyczyło nie tylko sprawozdania z dwóch już odbytych wypraw, lecz także planów na przyszłość. Dzień afrykański zakończył referat Aliny Owsiejczuk z Łodzi na temat stosowania niektórych pojęć typologicznych w etnografii na przykładzie Afryki Zach. Wystąpienie wzbudziło sporo dyskusji, co jest dowodem ciągłej aktualności problemu adekwatności pojęć teoretycznych do rzeczywistości empirycznej.

Drugi dzień obrad, w przeważającej części poświęcony problemom Azji, zainaugurowało wystąpienie studenta Katedry Etnografii z Poznania, Krzysztofa Ścisłego. Zrelacjonował on przebieg i wyniki wyprawy „Indie 76”, szczególną wagę poświęcając badaniom wśród północnoindyjskiego plemienia Bhilów. Następnie Lech Bernasiński poinformował o mającej się odbyć w przyszłym roku, z ramienia Katedry Łódzkiej, wyprawie studenckiej do Afganistanu. Wiele cennych uwag i komentarzy dla studentów z Łodzi zawierało wystąpienie mgra Marka Bero z Poznania, który obszernie omówił Etnologiczną Wyprawę Azjatycką „Ewa 76” do Afganistanu.

O zamierzeniach zorganizowania w 1979 r. wyprawy studenckiej do Ameryki Południowej (Kolumbia, Ekwador, Peru) pn. „Amped 79” poinformował zebranych kierownik grupy organizacyjnej, Andrzej Antczak. Podobnie jak i nad SEE „Afryka 1976 - 77”, tak i nad tą wyprawą patronat sprawuje m. in. Koło Naukowe Studentów Etnografii z Poznania.

Na zakończenie Andrzej Krupiński z Krakowa poinformował o planach wyjazdowych studentów tamtejszej Katedry na stacjonarne obozy badawcze na Węgry i Słowację.

Przebieg obrad i cała dyskusja dowodnie wskazywały na celowość i doniosłość realizowania wypraw pozaeuropejskich przez etnografów. Korzyści z takich przedsięwzięć są aż nadto widoczne: interesujące materiały badawcze, kolekcje muzealne, szereg popularnonaukowych artykułów itp. Poza tym poszerzają one zakres badań polskiej etnografii, skoncentrowanej przede wszystkim na zagadnieniach krajowych.

Uczestnicy sesji spotkali się także z pracownikami Katedry Etnografii w Poznaniu, gdzie prof. dr Zbigniew Jasiewicz przewodniczył rozmowom o dorobku i zamierzeniach tutejszej placówki.

Sesja była okazją do podjęcia rozmów w sprawie współpracy studenckich Kół Naukowych wszystkich katedr uniwersyteckich w Polsce. Postanowiono podjąć wysiłki w sprawie wymiany bibliografii, organizowania wspólnych badań terenowych, corocznych sesji studenckich (następna odbędzie się w Krakowie), szybszego przepływu informacji (m.in. dotyczy to informowania się o tematach zamierzonych prac magisterskich). Spotkanie poświęcone bliższym ustaleniom w tej kwestii odbędzie się jeszcze w tym roku we Wrocławiu.

Michał Buchowski, Wojciech Burszta

WKŁAD POLSKICH BADACZY W POZNANIE KULTUR LUDOWYCH I PIERWOTNYCH ŚWIATA

KONFERENCJA NAUKOWA WE WROCŁAWIU, 24 - 25 LISTOPADA 1978 R.

Wprowadzić żaden z uniwersyteckich ośrodków etnograficznych w Polsce, ani też zakładów tego typu zgrupowanych w Instytucie Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, nie prowadzi programowych badań nad wkładem nauki polskiej w etnograficzne badania na świecie, powoli jednak i w tym temacie nastę-

puje pewne ożywienie. Nie jest to jednak ten wymiar, jaki powinny nosić prace z tego zakresu, bo zaległości w tej dziedzinie mamy ogromne, bowiem rola Polaków poznających kultury ludowe i pierwotne świata była naprawdę niebagatelna. Aktualnie jednak jesteśmy świadkami zorganizowania niespełna w ciągu pięciu lat trzech konferencji etnograficznych poświęconych tej problematyce. Wszystkie one odbyły się we Wrocławiu z inicjatywy wrocławskiego ośrodka etnograficznego¹.

Jest to temat niezmiernie interesujący, mało zbadany i każdy podejmujący go napotyka na bogactwo różnorodnych materiałów źródłowych. Mówiono o tym podczas ostatniej konferencji naukowej na temat *Wkład polskich badaczy w poznanie kultur ludowych i pierwotnych świata*, która odbyła się w dniach 24-25 listopada 1978 roku we Wrocławiu. Jej organizatorami byli: Komitet Nauk Etnologicznych Polskiej Akademii Nauk, Katedra Etnografii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Oddział we Wrocławiu. Całością prac organizacyjnych kierowali: prof. dr hab. Zbigniew Jasiewicz z ramienia Komitetu Nauk Etnologicznych PAN i doc. dr hab. Edward Pietraszek z ramienia Katedry Etnografii Uniwersytetu Wrocławskiego. Zadaniem konferencji było przedstawienie i przedyskutowanie polskich badań obejmujących ludy i kultury poza polskim terytorium etnicznym na przestrzeni od XVIII do XX wieku. Szczegółowego uwzględnienia wymagają bowiem w tym obszernym temacie metodologiczne i teoretyczne problemy badań terenowych prowadzonych przez Polaków nad kulturami ludowymi i pierwotnymi świata, jak również wykonanych przez nich opracowań systematycznych. Na obecnym etapie kształtowania się zainteresowań tym zagadnieniem ważne znaczenie ma także przypomnienie i omówienie dorobku wybitnych badaczy, z uwypukleniem podstawowych cech ich pracy badawczej, stawianych celów, przyjmowanych założeń, itd., oraz oddziaływania ich na naukę polską i obcą.

Generalizując, podkreślić należy zgodnie z założeniami problemowymi konferencji, że w historii etnografii polskiej niezbędne jest przedstawienie całości badań empirycznych i publikacji syntetyzujących oraz ważniejszych popularyzatorskich w odniesieniu do Słowiańszczyzny, Europy pozasłowiańskiej, Azji, Australii i Oceanii, Afryki oraz Ameryki Północnej i Południowej. Celem konferencji było więc zwrócenie uwagi na stan i zasób publikacji polskich odnoszących się do etnografii Europy i świata oraz niezbędnych potrzeb w tym zakresie. Ponadto chodziło o powiększenie zespołu ludzi, którzy w rezultacie konferencji mogliby odkryć nowe możliwości badawcze i określić swoje miejsce w tych badaniach, wymagających często uciążliwych poszukiwań, żmudnych syntez oraz tłumaczeń. Wielu bowiem polskich badaczy prace swe publikowało poza granicami kraju, stąd też pełny obraz dorobku naukowego tych postaci wymaga także licznych kwerend bibliograficznych.

Na program konferencji złożyły się referaty² i dyskusja poświęcone różnorodnym aspektom polskich badań kultur ludowych i pierwotnych świata. W obradach

¹ Pierwsza z tych konferencji odbyła się w 1973 r. i poświęcona była kontaktom polsko-rosyjskim w dziedzinie etnografii. Materiały z konferencji ukazały się w specjalnym tomie zatytułowanym *Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie etnografii*, pod red. Józefa Babcza i Antoniego Kuczyńskiego [w:] „Monografie z Dziejów Nauki i Techniki”, tom CIII, Wrocław 1976. Druga konferencja obradowała również we Wrocławiu w 1976 r. i poświęcona była pamięci Aleksandra Godlewskiego, wybitnego etnografa i etnologa, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego, badacza ludów Oceanii. Materiały z konferencji ukazały się drukiem pt. *Ludy i kultury Oceanii. Sesja poświęcona pamięci prof. dr. A. Lecha Godlewskiego*, pod red. A. Palucha, w: „Acta Universitatis Vratislaviensis” nr 435, Wrocław—Warszawa 1979.

² Tematyka posiedzeń plenarnych: prof. dr Zofia Sokolewicz, *Polskie etnograficzne teorie kultury a badania terenowe ich twórców*; dr hab. Andrzej Paluch, *Założenia metodologiczne funkcjonalnych badań empirycznych Bronisława Malinowskiego*; dr Zbigniew Biały, *Kazimierz Moszyński jako historyk i teoretyk kultury słowiańskiej*; prof. dr Richard Jeřábek,

uczestniczyli etnografowie — z natury rzeczy najliczniejsi — z katedr uniwersyteckich, Instytutów Polskiej Akademii Nauk i muzeów, a także językoznawcy, historycy i geografowie interesujący się tym problemem.

Zaproponowany przez organizatorów tok obrad rozpoczął się posiedzeniem plenarnym. Otworzył je prof. dr hab. Józef Burszta, który ujmując w perspektywie historycznej problematykę polskich badań etnograficznych w różnych rejonach świata podał ich klasyfikacje, dzieląc je na prace o charakterze wybitnie materiałowym oraz opracowania syntetyczne. Wskazując na duży dorobek w obu tych kategoriach podkreślił, że problematyka konferencji nawiązuje do dwu szerokich problemów badawczych sformułowanych podczas Kongresu Nauki Polskiej w 1973 roku, którymi są: „Świadomość historyczna narodu polskiego” i „Polskie dziedzictwo kulturowe”.

Z przyczyn niezależnych od organizatorów konferencji część referentów nie przybyła do Wrocławia. Spowodowało to znaczne uszczuplenie rozpatrywanych problemów oraz znaczne przemieszanie w terminarzu obrad. Konieczność ta zaistniała już podczas posiedzenia plenarnego. Jako pierwszy wystąpił na tym posiedzeniu dr Z. Biały z referatem poświęconym Kazimierzowi Moszyńskiemu. Autor, poruszający się znakomicie po obszarach zainteresowań badawczych Moszyńskiego, przedstawił jego zasługi jako historyka i teoretyka kultury. Dokonał on wnikliwego przeglądu jego zasług badawczych, w których przejawia się wiele wątków i problemów ze sfery teorii kultury i historii Słowiańszczyzny. Jako badacz dawał

Wpływ polskich badaczy na kształtowanie się czeskiego ludoznawstwa; prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Polskie potrzeby badań porównawczych nad historią kultury ludowej w Europie. Tematyka referatów w poszczególnych sekcjach: sekcja Europy: dr Witold Armon, Badania Eugeniusza Frankowskiego na Półwyspie Iberyjskim; dr Władysław Baranowski, Polskie zainteresowania kulturą ludową północnych terenów europejskiej Rosji; dr Danuta Tyłkowska, Polskie badania nad kulturą pasterską Karpat i Bałkanów; doc. dr Bronisława Jaworska i doc. dr Maria Biernacka, Polskie badania w Bułgarii w okresie powojennym; doc. dr Adolf Dygacz, Badacze polscy kultury ludowej na terenie Czechosłowacji; sekcja Azji i Oceanii: mgr Antoni Kuczyński, Polskie badania etnograficzne w Azji północnej, środkowej i wschodniej; doc. dr Henryk Swienko, Feliks Kon — badacz ludów Syberii i rewolucjonista; dr Sławoj Szynkiewicz, Profesor Witold Dynowski — inicjator polskich badań etnograficznych w Mongolii i jego założenia badawcze; dr Jerzy Wasilewski, Podstawowe kategorie języka symbolicznego w kulturze tradycyjnej Turgutów mongolskiego Aitaju; dr Iwona Kabzińska-Stawarz, Adaptacja młodzieży mongolskiej do środowiska pasterskiego; prof. dr Zbigniew Jasiewicz, Zespół do Badań nad Kulturami Azji Środkowej Uniwersytetu Poznańskiego im. Adama Mickiewicza. Cele, założenia, wyniki prac terenowych; dr Krzysztof Wolski, Polskie badania etnograficzne na Środkowym Wschodzie; dr Leszek Dziegiel, Polskie badania współczesnego Kurdystanu irackiego; mgr Barbara Kopydłowska, Polskie badania Oceanii; sekcja Ameryki i Afryki: dr Krzysztof Makulski, Polskie badania etnograficzne w Afryce Południowej, dr Ryszard Kantor, Badania afrykańskie Andrzeja Waligórskiego, dr Krzysztof Zielenica, Relacja Józefa Miłkowskiego o wyprawie dahomejskiej; mgr Mieczysław Tracz, Uwagi o etnograficznych badaniach w Egipcie; doc. dr Maria Paradowska, Polskie penetracje etnograficzne w Ameryce Południowej; dr Barbara Golda, Stan i potrzeby badań nad kulturą zbiorowości polonijnych w USA; doc. dr Jadwiga Kucharska, Badania nad Kaszubami w Kanadzie. Ponadto w ramach obrad wygłoszono szereg komunikatów dotyczących publikacji, opracowań i zbiorów związanych tematycznie z wkładem badaczy polskich w poznanie kultur ludowych i pierwotnych świata. Oto ich tematyka: mgr Teresa Zakrzewska i mgr Elżbieta Karpińska, Tematyka prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich opracowanych w polskich placówkach etnograficznych, a dotyczących kultur pierwotnych i ludowych; dr Zygmunt Kłodnicki, Tematyka pozapolska w publikacjach i w materiałach archiwalnych Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego; dr Henryka Romańska, Relacje etnograficzne w czasopiśmie „Ziemia”; mgr Barbara Czuchnowska, Kolekcje dotyczące kultur pozapolskich w zbiorach etnograficznych w Polsce; dr Krzysztof Makulski, Kolekcje egzotyczne w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Warszawie; mgr Zbigniew Sierszula, Historia powstania, główne kolekcje i perspektywy badawcze Muzeum Azji i Pacyfiku; mgr Mieczysław Tracz, Materiały dotyczące społeczeństw pierwotnych w Katedrze Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego.

zawsze Moszyński pierwszeństwo faktom przed hipotetycznie brzmiącymi sformułowaniami. Moszyński pojmując etnografię jako naukę zajmującą się badaniem źródeł kultury, poprzez swoje prace z tego zakresu rozszerzył nasze poznanie świata, a to czego dokonał, stanowi wielki wkład w rozwój poznania ludzkiego. Przybliżenie zasług tego czołowego etnografa polskiego i teoretyka kultury spotkało się z dużym zainteresowaniem słuchaczy, którzy raz jeszcze mieli możliwość przekonać się jak wiele sfer kultury ludzkiej obejmował swymi zainteresowaniami badawczymi.

Niejako poza oficjalnym programem obrad plenarnych w pierwszym dniu konferencji wystąpił dr Leszek Dziegiel z Instytutu Rolnictwa i Leśnictwa Krajów Tropikalnych i Subtropikalnych Akademii Rolniczej w Krakowie. Do dyskusowanej coraz powszechniej w kraju użytkowej roli etnografii dorzucił on szereg wartościowych uwag z pozycji uczestnika interdyscyplinarnych grup ekspertów, które na zlecenie tzw. krajów rozwijających się prowadzą specjalistyczne badania związane z rolnictwem. Nie jest to oczywiście powszechna w Polsce forma udziału etnografów jako ekspertów w centralach handlu zagranicznego, a także grupach roboczych podejmujących usługową działalność w zakresie rozpoznawania tradycyjnego modelu gospodarki rolniczej i określanie jej prognoz rozwojowych w krajach tropiku i subtropiku. W każdym bądź razie jest to problem interesujący, dający etnografom nowe pole do działania.

W drugim dniu obrad odbyły się posiedzenia trzech sekcji, tj. Europy, Azji i Oceanii oraz Ameryki i Afryki. Organizatorzy konferencji zdecydowali się na taki podział obrad, bowiem zgłoszone referaty, zgodnie z wcześniej przyjętymi założeniami, dotyczyły tych obszarów.

Sekcja pierwsza poświęcona Europie prowadzona była przez prof. dr. A. Kutrzebę-Fojnarową. Prezentowane w jej ramach referaty dotyczyły polskich badań etnograficznych na Półwyspie Iberyjskim, na terenie Czechosłowacji oraz Bułgarii. Ponadto zaprezentowano także polskie zainteresowania kulturą ludową północnych terenów europejskiej części Rosji, a także polskie badania nad kulturą pasterską Karpat i Bałkanów. W sumie problematyka rozważana w tej sekcji ujawniła znaczny deficyt wiedzy o faktycznych zasługach etnografii polskiej w poznaniu kultury ludowej Europy. Wkład ten, chociaż bez porównania mniejszy od wkładu w polskie badania etnograficzne na terenie Azji, wymaga jednak pewnego usystematyzowania, ponieważ do chwili obecnej wiadomości z tej dziedziny są niczymiernie fragmentaryczne.

Najbogatszą problematykę związaną z tematyką konferencji zaprezentowano w ramach sekcji obradującej nad wkładem Polaków do wiedzy o kulturze ludów Azji i Oceanii. Zgrupowane w tej sekcji referaty dotyczyły historii polskich penetracji etnograficznych na omawianych obszarach, a także badań prowadzonych współcześnie. Z przyczyn niezależnych od organizatorów konferencji wypadła z toku obrad cała problematyka badań mongolskich prowadzonych przez zespół pod kierownictwem prof. dra Witolda Dynowskiego. Ponadto nie wygłoszony został również zapowiadany referat mgr Barbary Kopydłowskiej, poświęcony polskim badaniom Oceanii. Sekcja ta zgromadziła najliczniejszy zespół uczestników konferencji. Jej obradom przewodniczyli kolejno prof. dr Tadeusz Lewicki i prof. dr Zbigniew Jasiewicz, doc. dr Henryk Świenko. Obszerne wprowadzenie do obrad zawierał referat mgr Antoniego Kuczyńskiego, poświęcony polskim badaniom etnograficznym w Azji północnej, środkowej i wschodniej. Przedstawiono w nim pierwociny polskich zainteresowań etnograficznych na omawianym obszarze, sięgające początków XIII stulecia, kiedy to mnich z Wrocławia, Benedykt Polak,

odbył długą podróż w głąb Azji. Kolejno w układzie chronologicznym zaprezentował autor Polaków podróżujących po Birmie, Indiach, Indochinach, Japonii, Persji i innych rejonach Azji. Przewijały się więc w referacie ciekawe postaci Gaspra da Gamy, Jędrzeja Rudominy, Wojciecha Męcińskiego, Michała Boyma, Władysława Doroszewicza, Hieronima Drzewieckiego, Gabriela Łętowskiego i innych. Przy okazji prezentowania tych postaci podkreślano w referacie ważną rolę polskich misji katolickich na terenie Azji, temat do dzisiaj mało znany, czekający na swego dziejopisa. Olbrzymi obszar stanowiący przedmiot rozważań wspomnianego powyżej referatu wyznaczał konieczność zaprezentowania najważniejszych zasług Polaków w dziejach poznawania Azji i ciekawsze fakty z tym związane.

Niektóre z problemów, zasygnalizowane tylko przez A. Kuczyńskiego, znalazły szersze omówienie w wystąpieniach innych referentów. Tak więc doc. dr Henryk Swienko w sposób niezwykle interesujący ukazał postać znanego rewolucjonisty Feliksa Kona, jako badacza ludów Syberii, a dr Krzysztof Wolski wystąpił z ciekawym referatem omawiającym badania polskich etnografów na Środkowym Wschodzie. Dużą część wystąpienia poświęcił K. Wolski swoim badaniom w Afganistanie, Iranie, Indiach, Nepalu i Pakistanie, a ponadto wspominał o innych Polakach penetrujących w ostatnich latach te obszary. Jednym z nich jest Leszek Dziegiel, który podczas plenarnej sesji w pierwszym dniu obrad przedstawił informację na temat interdyscyplinarnych badań prowadzonych przez polskich ekspertów z Instytutu Rolnictwa Krajów Tropikalnych i Subtropikalnych Akademii Rolniczej w Krakowie. W ramach obrad tej sekcji wystąpił on również z referatem poświęconym polskim badaniom współczesnego Kurdystanu irackiego, w którym skoncentrował się przede wszystkim na własnych badaniach tego obszaru. Wprawdzie grupa badawcza, w której uczestniczył L. Dziegiel zajmowała się głównie badaniami nad tradycyjną kulturą agrarną omawianego obszaru, na ich marginesie poczynił on jednak interesujące obserwacje dotyczące różnych dziedzin kultury. W pewnym kontekście do omawianej przez K. Wolskiego i L. Dziegiela problematyki nawiązywał referat prof. dra Z. Jasiewicza, który kierował wyprawą etnograficzną Zespołu do Badań nad Kulturami Azji Środkowej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wyprawa ta, zorganizowana staraniem jej kierownika, odbyła się w roku 1977, a uczestnicy konferencji mieli możliwość dowiedzenia się o jej celach, założeniach i wynikach prac badawczych zanim ostatecznie całość zgromadzonych materiałów ukaże się drukiem. Wyprawa zgromadziła bardzo cenne materiały i w znacznej ilości z różnych dziedzin kultury. Materiały te ukazują przemiany zachodzące w kulturze ludowej omawianego obszaru, a ich zarejestrowanie stanowi ważny dokument wzbogacający naszą wiedzę o tej problematyce oraz stanowi pewną kontynuację polskich zainteresowań tymi obszarami w XIX stuleciu.

Podobnie jak poprzednio, również w sekcji trzeciej obradującej nad wkładem Polaków w badania na terenie Afryki i Ameryki zabrakło paru referentów, którzy z przyczyn niezależnych od organizatorów konferencji nie przybyli do Wrocławia. Zapowiadający się interesujący program obrad musiał więc z konieczności ulec znacznemu uszczupleniu. Streszczając jednak najogólniej problematykę przewidzianą programem podkreślić należy, że dotyczyła ona mało znanych w dziejach naszej etnografii polskich badań afrykańskich Andrzeja Waligórskiego oraz polskich penetracji w Ameryce Południowej. Ponadto w ramach sekcji zgłoszono niezmiernie ważny problem stanu i potrzeb badań nad kulturą zbiorowości polonijnych w USA, a także referat sumujący dotychczasowy dorobek w badaniach nad Kaszubami w Kanadzie. Ciekawe informacje zawierał referat dra Krzysztofa

Zielnicy, dotyczący relacji Józefa Miłkowskiego o wyprawie dahomejskiej. Oprócz spostrzeżeń o kulturze ludów Dahomeju, relacja ta jest doskonałym obrazem losu jej autora uwikłanego w zaskakujące wydarzenia spowodowane niewolą Ojczyzny. Podobnych J. Miłkowskiemu wędrowców wielu spotkać można w dziejach naszego narodu, a część z nich pisując swe wspomnienia utrwaliła na ich kartach obraz kultury ludów, z którymi się spotkali w Azji, Ameryce czy Oceanii. Odkryty przypadkowo przez K. Zielnicę materiał jest jeszcze jednym dowodem na to, że konieczne jest wnikliwe przeanalizowanie polskiego pamiętnikarstwa pod kątem jego zawartości etnograficznej. Jest to jeden z ważkich problemów badawczych w ogólnym temacie: wkład Polaków do wiedzy o kulturach ludowych i pierwotnych świata.

Problematyka konferencji — zgodnie zresztą z założeniem — była rozległa, toteż warto jeszcze wspomnieć o komunikatach dopełniających dwa pracowite dni obrad. Komunikaty te dotyczyły publikacji, opracowań i zbiorów związanych z tematyką konferencji. Część z nich obejmowała historię kolekcji etnograficznych dotyczących kultur pozapolskich w zbiorach etnograficznych w Polsce, inne natomiast traktowały o materiałach archiwalnych i drobnych publikacjach rozproszonych w czasopiśmie. O tym, jak dalece aktualnie krajowe placówki etnograficzne zajmują się tą problematyką, informował wyczerpujący komunikat mgr mgr Teresy Zakrzewskiej i Elżbiety Karpińskiej, poświęcony tematyce prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich opracowanych w polskich placówkach etnograficznych, a dotyczących kultur pierwotnych i ludowych świata.

Całość obrad poszczególnych sekcji zamknęło posiedzenie plenarne, podczas którego prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa wygłosiła referat na temat *Polskie potrzeby badań porównawczych nad historią kultury ludowej w Europie*. Oprócz zaprezentowania polskich potrzeb w tym zakresie, wynikających ze słabego jak dotychczas zainteresowania się u nas tą problematyką, referat zawierał interesujące wiadomości o współcześnie prowadzonych pracach nad tym zagadnieniem w innych krajach europejskich.

Kończąc, należy podkreślić — zgodnie z tym, co stwierdzono w ożywionej dyskusji — że obrady konferencji uznać należy za ważne wydarzenie w polskiej etnografii. Mówił o tym między innymi w zakończeniu konferencji doc. dr E. Pietraszek, podkreślając wielość omówionych zagadnień, wśród których znalazło się sporo refleksji praktycznych, jak również wiele elementów teoretycznych. Konferencja umożliwiła zatem uświadomienie tego, co już podkreśliłem na początku sprawozdania, że konieczne jest ustalenie jednolitego programu badań nad wkładem badaczy polskich w poznanie kultur ludowych i pierwotnych świata.

Antoni Kuczyński

SPRAWOZDANIE

ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO ZA OKRES OD WRZEŚNIA 1977 DO SIERPNIA 1978 R.

1. Stan organizacyjny Towarzystwa

A. Oddziały i członkowie

W okresie sprawozdawczym Towarzystwo posiadało podobnie jak w ub. roku 19 Oddziałów. Liczba członków we wszystkich Oddziałach wg stanu na dzień

31 sierpnia wyniosła 762, w tym 3 członków prawnych. Jest to o 18 członków więcej niż w ub. okresie sprawozdawczym. Mamy w PTL nadal 6 członków ze Słowackiego Towarzystwa Ludoznawczego w Bratysławie oraz 17 członków honorowych, w tym 11 zagranicznych.

B. Władze

Skład władz Towarzystwa, wybranych w dniu 13 IX 1976 r. w Krakowie na sprawozdawczo-wyborczym WZD, uległ zmianie na skutek zgonu 3 osób. Zmarli dwaj członkowie Zarządu Głównego, zasłużeni działacze naszego Towarzystwa — dr Bolesław Łopuszański z Krakowa oraz mgr Piotr Kaleciak z Mszany Dolnej, a także wieloletni członek Sądu Koleżeńskiego dr Tadeusz Prus-Wiśniowski z Myślenic. Na ich miejsce dokoptowano na posiedzeniu plenarnym ZG w dniu 14 września 78 r. 2 spośród zastępców członków ZG. Postanowiono, by do następnych wyborów nie uzupełniać składu Sądu Koleżeńskiego.

Organizacyjne organy Zarządu Głównego: biuro administracyjne, biblioteka główna, redakcja LL i „Ludu” we Wrocławiu, ODiE PTL w Łodzi oraz pracownia DWOK w Poznaniu zatrudniają łącznie 17 pracowników.

2. Działalność Zarządu Głównego i jego agend

A. Działalność ogólnorganizacyjna ZG

W okresie sprawozdawczym ZG odbył 2 posiedzenia: w dniach 3 IV 78 i 14 IX 78. Prezydium ZG odbyło posiedzenie w dniu 12 XI 77 w Poznaniu (głównie sprawy wydawnicze).

Główna Komisja Rewizyjna przeprowadziła 3 kontrole — w dniach 20 - 21 XII 77 w Ośrodku Dok. i Inf. Etn. w Łodzi, 17 - 18 III 78 w Redakcji DWOK w Poznaniu oraz 6 - 7 VII 78 w Zarządzie Głównym PTL. Sąd Koleżeński w okresie sprawozdawczym nie odbył żadnego posiedzenia.

PTL posiada swego przedstawiciela w redakcji „Demosu”, który bierze czynny udział w pracach zespołu redakcyjnego (prof. dr A. Pojnarowa).

Współpraca z Czeskim Towarzystwem Ludoznawczym rozwija się nadal pomysłnie, m. in. przez wymianę delegatów na zjazdach i konferencjach tych towarzystw.

Przedmiotem obrad ZG i Prezydium były sprawy organizacyjno-naukowe, administracyjno-finansowe i wydawnicze. Wiele uwagi poświęcono zaległościom z tytułu składek członkowskich, zalecając Oddziałom nadal maksymalne wysiłki w celu wyegzekwowania zaległych składek. W lutym 78 r., jak zresztą co roku, wysłano z biura ZG do wszystkich Oddziałów imienne wykazy członków zalegających z opłatą składek członkowskich. Zaległości w składkach, znacznie zmniejszone w 1976 r., wzrosły niestety i wynoszą wg stanu na dzień 30 VI 78 — 20.685,— zł. Szczególnie duże zadłużenie wykazują Oddziały w Warszawie (6.000,— zł), we Wrocławiu (3.350 zł), w Sanoku (2.340 zł). Wzorowo przedstawia się opłacanie składek w Oddziale Krakowskim, gdzie cała zaległość wynosi tylko 30 zł na 80 członków oraz w Łańcucie i Zakopanem, gdzie wszyscy członkowie składki opłacili. Dobrze jest także w Łodzi, gdzie zaległości wynoszą 360,— zł przy 97 członkach i w Toruniu — 410 zł na 74 członków. Niektóre Oddziały przeprowadziły weryfikację członków, skreślając najbardziej pasywnych.

Członkowie Prezydium PTL utrzymywali kontakty z Zarządami poszczególnych Oddziałów PTL. Dzięki staraniom prof. dr. D. Simonides reaktywowano pracę Oddziału w Opolu i przeprowadzono tam wybory nowego Zarządu.

B. Kontakty naukowe

Prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa i dr Longin Malicki zaproszeni zostali na nowootwartą wystawę (18 X 1977 r.) pn. „Rozwój Rybołówstwa” w Muzeum Rybołówstwa, Rolnictwa i Leśnictwa w Hlubokiej k/Budziejowic (Czechosłowacja), która była połączona z referatami i pokazem prostych technik połowu ryb stawowych.

Prof. M. Prüfferowa uczestniczyła również w lipcu br. w konferencji Folklore Society w Egham pod Londynem, gdzie wygłosiła odczyt pt. *Some problems of sea fisher folklore in Poland*. Wygłosiła też odczyt o ochronie zabytków kultury ludowej w Polsce w Domu Polonii w Londynie.

W X Światowym Konkresie Nauk Etnologicznych i Antropologicznych, który odbył się w grudniu 1978 r. w Delhi, wzięli udział: przewodniczący KNE PAN prof. dr J. Burszta oraz prezes PTL doc. dr B. Koczyńska-Jaworska i sekretarz gen. PTL doc. dr E. Pietraszek.

C. Działalność badawcza

W okresie sprawozdawczym kontynuowane były prace z korespondentami zbierającymi materiały terenowe do prac badawczych związanych z problemem węzłowym „Polska kultura narodowa, jej tendencje rozwojowe i percepcja”. Przeprowadzono także szkolenie ich, doskonalono kwestionariusze badawcze.

W dniach 10-11 grudnia 1977 r. odbył się II zjazd szkoleniowy korespondentów terenowych w Uniejowie-Zamku przy współpracy pracowników i studentów Katedry Etnografii UŁ w Łodzi. Została omówiona działalność Sekcji korespondentów PTL za lata 1976/77. W zjeździe udział wzięło ponad 30 osób. Lista korespondentów obejmuje obecnie 151 osób.

D. Ośrodek DiE (sprawozdanie na s. 388).

E. Biblioteka Zarządu Głównego

Na bytki Biblioteki. W okresie sprawozdawczym do Biblioteki ZG wpłynęło 695 egz. dzieł zwartych i czasopism, w tym: 596 egz. z wymiany krajowej i zagranicznej, 59 egz. z zakupu, 26 egz. z darowizn oraz 14 egz. wydawnictw własnych PTL. Zakupiono książek na łączną kwotę 20.135 zł, w tym dzieł zagranicznych za pośrednictwem Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN na kwotę 16.413 zł.

Wypożyczenia. W okresie sprawozdawczym odnotowano w czytelni Biblioteki 2010 odwiedzin i 14 760 vol. wypożyczeń na miejscu. Na zewnątrz Biblioteki wypożyczono 385 vol. W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych udostępniane są również książki bibliotekom naukowym i publicznym w innych miastach. Biblioteka przesyła również do Redakcji „Ludu” do Poznania wydawnictwa do recenzji. Udzielane są także informacje bibliograficzne ustnie i pisemnie zainteresowanym.

Biblioteka współpracuje z Zakładem Katalogów Centralnych Biblioteki Narodowej, do którego przekazuje karty katalogowe wydawnictw zagranicznych wpływających do Biblioteki PTL.

W listopadzie 1977 r. przeprowadzono skontrum dzieł zwartych (12 540 pozycji inwentarzowych). Stwierdzono brak 42 książek. Z zasobu druków zbędnych przekazano książki do następujących instytucji:

- 1) Biblioteki Instytutu Botanicznego Uniw. Wrocławskiego
- 2) Biblioteki Instytutu Geograficznego Uniw. Wrocławskiego

- 3) Biblioteki Instytutu Filozofii i Socjologii Uniw. Wrocławskiego
  - 4) Biblioteki Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniw. Wrocławskiego
  - 5) Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu
  - 6) Biblioteki Głównej UMCS w Lublinie
  - 7) Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi.
- Ogółem przekazano ok. 290 vol.

W pierwszym kwartale br. zakończono prace związane z przepisywaniem ksiąg inwentarzowych czasopism oraz podsumowaniem wartości ksiąg inwentarzowych. Ustalono wartość inwentarzową Biblioteki, która na dzień 30 VI 1978 r. wynosi 1.502.077,90 zł.

Wymiana w wydawnictw. W okresie sprawozdawczym prowadzono wymianę z 218 instytucjami, w tym z 46 w kraju oraz ze 172 instytucjami za granicą. Drogą wymiany Biblioteka otrzymała 596 egz. wydawnictw, z tego 80% z zagranicy. Są to głównie czasopisma i wydawnictwa seryjne trudno dostępne w kraju. W zamian wysłaliśmy 505 egz. wydawnictw PTL. Za pośrednictwem wymiany wydawnictwa Towarzystwa docierają do bibliotek uniwersyteckich, muzealnych, instytutów naukowych i towarzystw w 36 krajach.

F. Działalność wydawnicza

W okresie sprawozdawczym ukazały się drukiem następujące publikacje:

1) „Lud” t. 61	— 30,00 ark. wyd.
2) „Łódzkie Studia Etnograficzne” t. 19	— 11,50 ”
3) „Literatura Ludowa” 1/77	— 5,00 ”
4) „Literatura Ludowa” 2/77	— 6,00 ”
5) „Literatura Ludowa” 3/77	— 5,10 ”
6) „Literatura Ludowa” 4 - 5/77	— 10,00 ”
7) „Literatura Ludowa” 6/77	— 6,00 ”
oraz spoza planu PAN	
8) „Strój kielecki”	— 12,00 ”

Łącznie: — 85,60 ark. wyd.

W druku znajdują się następujące publikacje, zatwierdzone przez PAN:

a) z planu wydawniczego 1977 roku:

1. DWOK — „Ruś Czerwona” t. 57, cz. II, z. 1	— 78,80 ark. wyd.
2. DWOK — „Ruś Czerwona” t. 57, cz. II, z. 2	

b) spoza planu PAN

3. Katalog wydawnictw PTL w wersji ang.	— 3,50 ”
---	----------

c) z planu wydawniczego 1978 roku:

4. „Lud” t. 62	— 30,00 ”
5. DWOK t. 62 — „Pisma muzyczne” cz. II	— 30,00 ”
6. DWOK t. 67 — „Oprac. melodii ludowych”	— 30,00 ”
7. DWOK t. 68 — „Utwory instr. i wokalne” cz. I	— 30,00 ”
8. „Łódzkie Studia Etnograficzne” t. 20	— 12,00 ”
9. „Literatura Ludowa” 1/78	— 5,30 ”
10. „Literatura Ludowa” 2/78	— 5,25 ”
11. „Literatura Ludowa” 3/78	— 5,30 ”

Razem: 230,15 ark. wyd.

W przygotowaniu znajdują się nr 4-5/78 i 6/78 „Literatury Ludowej”, „Lud” t. 63 oraz kolejne tomy DWOK. W opracowaniu jest też kolejny zeszyt APSL — *Strój limanowski*.

Wspomnieć należy, że ze zbioru *Dzieł wszystkich O. Kolberga* 2 wydawnictwa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza i Polskie Wydawnictwo Muzyczne dokonują stałe wznowień — w przygotowaniu jest wznowienie tomów od 9 do 17 — przy merytorycznej i edytorskiej pomocy Redakcji DWOK.

Redakcja DWOK, po uzyskaniu w ub. roku z PAN dodatkowych funduszy i papieru, przygotowuje obecnie do wydania po 2 tomy rocznie.

W związku z podwyżką cen usług poligraficznych Zarząd Gł. PTL uchwalił na posiedzeniu w dniu 3 IV 78 podwyżkę cen wydawnictw. Od 1978 r. cena 1 tomu „Ludu” będzie wynosić 60,— zł, „Literatury Ludowej” — 15 zł (zesz. podwójny 25,—zł), DWOK — 80,— zł (do 30 ark.) i 100,— zł (ponad 30 ark.). Podwyżka powyższa nie obejmuje subskrybentów DWOK oraz prenumeratorów „Literatury Ludowej”, abonujących to pismo na podstawie rocznych przedpłat, dokonanych w 1977 r. a *conto* roku 1978.

Planowe wydawanie naszych publikacji napotyka na poważne trudności wynikające z odroczenia terminów przez drukarnie (tłumaczące się m. in. brakiem kwalifikowanych drukarzy i nadmiarem zleceń) oraz ze wzrostu kosztów druku.

G. Działalność finansowa

Zatwierdzony przez Polską Akademię Nauk budżet określa wydatki na poszczególne kierunki działalności oraz źródła pokrycia wydatków, przy czym poziom dotacji jest uwarunkowany prawidłowym postępem realizacji dochodów własnych, a więc sprzedażą i składkami członkowskimi, a ponadto nieprzekraczaniem wydatków osobowych.

W okresie sprawozdawczym kontrole przeprowadzone przez terenowe władze finansowe i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie stwierdzają uchybień, natomiast okresowe kontrole Głównej Komisji Rewizyjnej podkreślają wagę nadmiernych zapasów książek w magazynie, jak również nie zawsze formalną dokumentację, nadsyłaną z Oddziałów terenowych PTL.

Dochody i wydatki planowane i wykonane w roku 1977 oraz w I półroczu 1978 r. obrazują poniższe tabele:

I. Dochody w 1977 roku:

	Plan	Wykonanie
-- dotacja budżetowa	1.846.000	1.846.000
-- wpływy ze składek członkowskich	42.430	11.433
-- wpływy ze sprzedaży wydawnictw	442.454	297.416
-- dotacje na prace zlecone	243.575	497.794
	Razem 2.574.459	2.652.643

W roku 1977 PAN przyznała dodatkową dotację w kwocie 250.000,— zł na wyrównanie zwiększonych kosztów druku pozycji wydawniczych.

Niewykonanie sprzedaży wydawnictw wynika głównie z nieukończenia w porę druku tomów DWOK i *Stroju kieleckiego*.

Badania węzłowe zapoczątkowane w połowie roku sprawozdawczego przez redakcję DWOK w Poznaniu stanowią wartość przekroczenia wpływów za prace zlecone.

Niższe niż planowano wpływy składek członkowskich dotyczą w głównej mierze składek zaległych z lat poprzednich.

II. Wydatki w roku 1977:

	Plan	Wykonanie	Różnica
1. Działalność statutowa			
--- Działalność organizacyjna	308.049	304.423,82 —	3.625,18
--- Odczyty	116.496	146.636,29 +	30.140,29
--- Zjazdy, konferencje	48.300	36.828,10 —	12.471,90
--- Biblioteka	165.864	147.520,— —	18.334,—
Razem:	638.709	639.408,21 —	3.300,79
2. Działalność wydawnicza	1.459.575	1.153.370,80 —	306.204,20
3. Usługi	332.175	415.451,60 +	83.276,40
Ogółem	2.430.459	2.204.231,61 —	226.228,50

Ad 1. Wydatki na działalność statutową wykazują w poszczególnych pozycjach przekroczenie lub oszczędności, w sumie jednak powstała oszczędność 3.300 zł.

Ad 2. Z braku mocy przerobowej drukarni nie ukazały się 4 pozycje wydawnicze, w wyniku czego niewykonanie kosztów wynosi 306.204,— zł.

Ad 3. Przekroczenie nakładów usług ma pełne uzasadnienie w zawartych umowach na wykonanie określonych badań węzłowych, co potwierdzają wpływy za te usługi wykazane w części I.

W pierwszym półroczu żadna z planowanych pozycji wydawniczych nie została zakończona drukiem, wobec czego nie wykonano planu sprzedaży. Sprzedaż usług nastąpi dopiero w końcu roku. Ściąganie składek członkowskich napotyka na trudności, ponieważ w każdym przypadku wypadałoby dotrzeć do zainteresowanej osoby, wobec tego okresowo wysyłane są pisma do Zarządów Oddziałów z wykazami imiennymi zaległych składek.

H. Realizacja wniosków poprzedniego Walnego Zgromadzenia w Łodzi.

Obydwa wnioski dotyczące: przyznania honorowego członkostwa PTL prof. dr K. Ziwiłowicz-Adamskiej oraz zorganizowania WZ w Toruniu zostały zrealizowane, postulaty natomiast są uwzględniane w bieżącej działalności Towarzystwa.

Sprawozdania z działalności organizacyjnej, badawczej i popularyzatorskiej nadesłało 12 Oddziałów oraz Sekcja Muzealna PTL, Sekcja Korespondentów Terenowych PTL i Redakcja DWOK.

Na podkreślenie zasługuje interesująca działalność Oddziału w Łańcucie, który skupia m. in. kilku wybitnych pisarzy i twórców ludowych, a także sumienna praca nowego Zarządu Oddziału w Opolu. Bardzo owocna była praca Sekcji Muzealnej naszego Towarzystwa, a zwłaszcza jej przewodniczącej prof. dr Marii Znamierowskiej-Prüfferowej, co szczególnie miło jest nam w tym sprawozdaniu podkreślić.

Wrocław, dnia 29 VIII 1978 r.

Sekretarz Generalny PTL
doc. dr hab. Edward Pietraszek

SPRAWOZDANIE Z PRZEBIEGU PRAC OŚRODKA DOKUMENTACJI I INFORMACJI ETNOGRAFICZNEJ W 1977 - 1978 R.

W roku 1977 w Ośrodku Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL, prowadzonym pod kierunkiem doc. dr hab. B. Jaworskiej, zatrudnione były dwie oso-

by na pół etatach (etnograf i sekretarka) oraz jedna osoba na całym etacie (etnograf).

W okresie sprawozdawczym działalność ODiIE koncentrowała się na zagadnieniach dokumentacji bibliograficznej, przy czym część tych prac finansowana była przez KNE PAN. W ramach tych prac:

— mgr Ewa Karpińska przygotowała do publikacji bibliografię etnograficzną za lata 1970 - 1975; prace są jeszcze w toku, ich zakończenie przewidziane na grudzień br.;

— jak co roku, przygotowano wybór pozycji bibliograficznych za rok 1977 dla międzynarodowej bibliografii nauk społecznych, wydawanej przez Comité International pour la Documentation et la Information des Sciences Sociales (E. Karpińska);

— kontynuowano współpracę z naczelną redakcją kwartalnika „DEMOS”, przekazując niemieckim kolegom streszczenia polskich prac etnograficznych i folklorystycznych.

W ramach działalności na użytek własnego środowiska etnograficznego Ośrodka, na podstawie zaproszeń przysyłanych przez organizatorów, przekazywał poszczególnym osobom i placówkom informacje o zjazdach i konferencjach zagranicznych. Ponadto, podobnie jak w latach ubiegłych, opracowano za 1977 rok zestaw informacji do kroniki „Ludu”. E. Karpińska opracowała wykaz zorganizowanych w Polsce sympozjów, kongresów i innych spotkań naukowych z udziałem etnografów oraz wykaz prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych. I. Wiktor przygotowała wykaz czasowych wystaw etnograficznych. Źródłem informacji były zaproszenia przesyłane do ODiIE z Zarządu Głównego PTL, wycinki prasowe oraz ankiety rozsyłane przez Ośrodek.

Organizacyjnie z ODiIE związana jest Sekcja Korespondentów Terenowych PTL, której pracami kieruje mgr Z. Neymanowa, w miarę potrzeby konsultując działalność z kierownikiem Ośrodka. Administracyjno-finansowe sprawy Sekcji prowadzone są w Ośrodku. Pracownicy ODiIE brali udział w zorganizowaniu II Zjazdu Korespondentów Terenowych, który odbył się w grudniu 78 w Uniejowie.

W listopadzie 1977 Komitet Nauk Etnologicznych PAN powołał Zespół d.s. Dokumentacji Etnologicznej pod przewodnictwem doc. dr hab. B. Jaworskiej. Zespół ten, w ścisłej współpracy z ODiIE, podjął natychmiastową działalność, organizując w Łodzi w dniach 21 - 22 III 78 zebranie członków oraz osób współpracujących do tej pory z Ośrodkiem.

Celem zebrania było spowodowanie dyskusji nad różnymi formami dokumentacji, kolejnością podejmowanych prac w tej dziedzinie oraz nad współpracą polskiego środowiska etnograficznego z redakcją czasopisma „DEMOS”. Wstępny referat na temat działalności Ośrodka przedstawiła T. Zakrzewska. Następnie E. Karpińska wygłosiła referat na temat współpracy z redakcją „DEMOSU”. W toku dyskusji, z osób uczestniczących w zebraniu została utworzona sieć korespondentów, którzy zobowiązali się systematycznie dostarczać do ODiIE streszczenia prac dla „DEMOSU”.

Wchodzące w skład Zespołu: B. Jaworska (przewodnicząca), T. Zakrzewska (sekretarz) i E. Karpińska (członek) przygotowały na VII plenarne posiedzenie KNE PAN, które odbyło się 2 VI 78 w Warszawie, ekspozycję pt. *Problemy dokumentacji i informacji etnograficznej*.

W związku z propozycją redakcji francuskiego czasopisma etnograficznego „Objets et Mondes”, wydawanego przez Musée de l'Homme w Paryżu, Ośrodek podjął prace organizacyjne związane ze zgrupowaniem, tłumaczeniem oraz przesyłaniem do Francji artykułów ilustrujących kulturę ludową naszego kraju.

Kontynuowana była współpraca z CIDSS UNESCO w Paryżu oraz wymiana materiałów z Pracownią Dokumentacji Instytutu Etnografii Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie.

Bronisława Jaworska, Grażyna Ewa Karpińska

KONFERENCJE, ZJAZDY I INNE SPOTKANIA Z UDZIAŁEM ETNOGRAFÓW W 1977 ROKU

Sesja Ogólopolska pt. „Tradycje i współczesność kultury polskiej” (Opole — Dąbrowa Niemodlińska, 6-8 V). Organizatorzy: Zakład Folklorystyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, Komisja Kultury Ludowej Opolskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego, Opolski Oddział Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej. Referaty: D. Simonides, *Rola kultury ludowej w utrzymaniu polskości na Śląsku*; W. Nawrocki, *Otwarta koncepcja kultury socjalistycznej*; J. Damrosz, *Spoleczno-wychowawcze zagadnienia rowoju kultury ludowej*; M. Waliński, *Folklor — folklorizm — kultura masowa*; S. Gawlik, *Spoleczny ruch kulturalny jako forma uczestnictwa w kulturze*; S. Czech, *Rola Uniwersytetów Ludowych w upowszechnianiu kultury*; D. Czubala, *Legenda i prawda. Na marginesie opowieści wspomnieniowych*; E. Kosowska, *Legenda. Z problematyki gatunku*; J. Ługowska, *Folklor i literatura*; T. Smolińska, *Współczesne gawędziarstwo ludowe na przykładzie Opolszczyzny*; B. Ogrodowska, *Rola Muzeum Etnograficznego*; Z. Jastrzębski, *Funkcje kulturotwórcze Muzeum Etnograficznego*. Uczestnicy sesji zwiedzili skansen w Bierkowicach oraz wzięli udział w spotkaniu z działaczami kulturalnymi Prudnickiego Towarzystwa Kultury w Prudniku.

52 Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i sesja naukowa pt. „Etnografia ośrodka przemysłowego” (Łódź, 12-13 IX) Organizatorzy: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze — Oddział w Łodzi, Katedra Etnografii UŁ. Referaty: B. Kopeczyńska-Jaworska, *Kultura środowiska robotniczego w Łodzi*; O. Skalnikova: *Specyfika kultury ludowej w ośrodkach przemysłowych Czech i Moraw*. Komunikaty: E. Pietraszek, *Odmiennosc robotniczego etosu*; E. Horvathova, W. Rusnakova, *Dzisiejsza koncepcja i dotychczasowe badania ludoznawcze kultury robotniczej na Słowacji*; A. Dygacz, *Folklor Katowic*; A. Woźniak, *Stan badań nad obyczajem i modą w środowisku robotniczym Zyrardowa*; A. Kuczyńska-Skrzypek, *Niektóre elementy tradycyjnej kultury robotniczej*; J. P. Dekowski, *Z obyczajowości robotniczej miasta Tomaszowa Mazowieckiego*; W. Nowosz, *Przekształcenie warsztatu rzemieślniczego w ośrodek przemysłowy*; H. Johnova, *Dokumentacja etnograficzna w muzeach czeskich*; B. Bazielić, *Zbiory etnograficzne w rejonie wielkoprzemysłowym*; S. Łysik, *Obraz kulturowo-społeczny leśnych wsi górnośląskich (poza niecką węglową) w dobie ich industrializacji i dezindustrializacji*; K. Kaczko, *Współczesny stan tradycyjnej kultury w środowisku wielkoprzemysłowym GOP*. Uczestnicy sesji wzięli udział w uroczystości jubileuszowej 50-lecia pracy naukowej prof. dr. K. Zawistowicz-Adamskiej połączonej z zebraniem towarzyskim. Impreza towarzysząca: wycieczka do Tomaszowa Mazowieckiego.

Konferencja pt. „Elementy wspólne w kulturze Słowian południowych i północno-wschodnich oraz ich znaczenie dla etnograficznych badań nad etnoge-

nezą Słowian” poświęcona Kazimierzowi Moszyńskiemu i Józefowi Obrębskiemu (Warszawa, 25 - 27 X). Organizator: Polska Akademia Nauk, Komitet Słowianoznawstwa. Referaty: N. Pavković, *Z problematyki prawa obyczajowego współczesnej Jugostawii*; B. Ristovski, *Z badań etnograficznych w Macedonii*; Z. Sokolewicz, *Znaczenie związków między południowymi i północnymi Słowianami dla rekonstrukcji procesów etnogenezy w świetle teorii Kazimierza Moszyńskiego*; A. Kutrzeba-Pojnarowa, *Józef Obrębski i jego wkład w badania procesów etnicznych*; A. Czekanowska-Kuklińska, *Trudności łącznej interpretacji wyników cech morfologicznych i funkcjonalnych*; Z. Benedyktowicz, *Kategorie swój — obcy w kulturze ludowej a niektóre problemy identyfikacji etnicznej*; K. Kubiak, *Wyróżniki obcości w bajce i legendzie białoruskiej. Cechy boskie i diabelskie swego i obcego*; L. Mróz, *Świadomościowe wyznaczniki dystansu etnicznego (na przykładzie stosunku do Cyganów)*; M. Pokropek, *Metody badania pogranicza etnograficznego (na przykładzie pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego)*; Z. Staszczak, *Z metodyki wyznaczania pogranicz kulturowych (na przykładzie pogranicza polsko-niemieckiego)*; A. Góralski, *Metody badania centrum — teoria „resu”*; Z. Sokolewicz, A. Góralski, *Statystyczne metody weryfikacji wniosków płynących z etnograficznych skartowań o związkach między elementami kultury (na przykładzie Atlasu L. Frobeniusa)*; Z. Sokolewicz, *Wnioskowanie „per analogiam” w etnografii. Przeniesienie wniosków płynących z analizy współczesnego materiału etnograficznego w głąb historii*; M. Stomma-Opalska, *Egzemplifikacja problemu na materiale norweskim ze szczególnym uwzględnieniem związków między osadami*; L. Stomma, *O zasadzie rekonstrukcji struktur obrzędowych Słowiańszczyzny*; R. Tomicki, *Porównywanie struktury i schematu kosmogonicznego mitu słowiańskiego ze strukturą i schematem mitu Samojedów. Kwestie czasu i przestrzeni*.

Sesja polsko-radziecka pt. „Osiągnięcia państwa socjalistycznego w dziedzinie mecenatu nad folklorem i sztuką ludową” (Poznań 4-5 XI). Organizatorzy: Ministerstwo Kultury i Sztuki Departament Bibliotek i Pracy K-O, Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury, Instytut Kultury. Referaty: S. W. Titowa, *Rola amatorskiego ruchu artystycznego w Związku Radzieckim*; E. A. Szumiłowa, *Folklor współczesny w życiu i na scenie*; B. M. Malickaja, *Zadania domów kultury w upowszechnianiu narodowej twórczości*; W. M. Szczurow, *Folklor i amatorski ruch muzyczny w Związku Radzieckim*; W. Sandecki, *Współpraca kulturalna Polski i ZSRR*; J. Burszta, *Mecenat państwa nad folklorem i sztuką ludową w Polsce*; J. Kossak, *Leninowska koncepcja kultury i jej realizacja w PRL*.

Konferencja naukowa pt. „Funkcje społeczne etnologii” (Poznań, 11-12 XI). Organizator: Katedra Etnografii UAM w Poznaniu, Komitet Nauk Etnologicznych PAN, Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne. Referaty: J. Burszta, *Etnologia polska w służbie społecznej. Dokonania i perspektywy*; Z. Sokolewicz, *Badania podstawowe w zakresie etnologii a praktyka społeczna*. Komunikaty: R. Jeřábek, *Formy, metody i cele akademickich studiów etnograficznych*; K. Makulski, *Potrzeby współczesności a zakres i definicja etnografii*; S. Słopiń, *Etnografia w działalności Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego*. Po części oficjalnej uczestnicy konferencji obradowali w IV sekcjach. Sekcja I — Etnologia a potrzeby życia społecznego, przewodniczący: E. Pietraszek. Komunikaty wygłosili: K. Braun, Z. Brynikowski, J. Damrosz, T. Karwicka, F. Kotula, R. Kukier, Z. Neyman, A. Paluch, L. Pełka, E. Pietraszek, J. Półciwiatek, Cz. Robotycki, W. Sadowski, A. Stawarz, M. Suboczowa, H. Swienko, Z. Szromba-Rysowa, D. Tylkowska, Z. Wierzbiński, K. Wołos, M. Woźniak; Sekcja II — Etnologia a system oświa-

towy, przewodniczący: K. Makulski. Komunikaty wygłosili: B. Baranowski, J. Czajkowski, R. Jezierska, J. Kamocki, B. Kołodziejska, F. Midura, J. Nędźwiecki, B. Poloczkowa, M. Słupecka, I. Sochacka, M. Znamierowska-Prüfferowa, A. Gólski. Sekcja III — Etnologia a uczestnictwo w życiu kulturalnym, przewodniczący: B. Kopczyńska-Jaworska. Komunikaty wygłosili: T. Ambrożewicz, T. Baraniuk, B. Bazieliuch, A. Belz, A. Błachowski, I. Bukowska-Floreńska, A. Bukowski, R. Kantor, B. Linette, H. Łoś, M. Meres, A. Moniak, M. Orlewicz, M. Piotrowski, O. Podlewski, K. Ruszel, B. Turno. Sekcja IV — Etnologia a współpraca międzynarodowa, przewodniczący: Z. Jasiewicz. Komunikaty wygłosili: P. Burchard, L. Dzięgiel, M. Gawęcki, P. Kaleciak, J. Łapott, T. Nemere, S. Szynkiewicz. Uczestnicy konferencji wzięli udział w uroczystości jubileuszowej 40-lecia pracy naukowej prof. dra J. Burszty połączonej z zebraniem towarzyskim.

Posiedzenie naukowe z okazji 40-lecia pracy naukowej profesora doktora Józefa Burszty (Poznań, 11 XI). Organizator: Dziekan i Rada Wydziału Historycznego UAM. Referat: Z. Jasiewicz, *Profesor Józef Burszta — badacz dawnej i współczesnej kultury ludowej*.

Sesja naukowa dla uczczenia ogłoszonego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki „Roku Polskiej Muzyki Ludowej” (Ślupsk, 19 XI). Organizator: Polski Związek Chórów i Orkiestr. Referaty: J. Kociączkowski, *Chóralne pieśni kurpiowskie Karola Szymanowskiego*; M. Obst, *Ludowe pieśni chóralne w twórczości Feliksa Nowowiejskiego*; W. Kirstein, *Ludowa pieśń kaszubska*.

SYMPOZJA, POSIEDZENIA, KURSY

Konferencja folklorystyczna pt. „Adaptacja sceniczna folkloru” zorganizowana z okazji III Międzywojewódzkiego Konkursu „Praca w obrzędach i zwyczajach ludowych” (Rzeszów, 4-6 II). Organizator: Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie. Referaty: A. Karczmarszewski, *Obrzędy i zwyczaje związane z pracą w tradycyjnej kulturze wsi*; M. Bobrowska, *Problemy adaptacji scenicznej ludowego widowiska obrzędowego*. Uczestnicy konferencji oglądali występy zespołów folklorystycznych.

Międzynarodowe Warsztaty Folklorystyczne „Artama 77” (Rzeszów, 10-13 III). Organizator: Robotnicze Centrum Kultury. Referaty: S. Dzieżan, *Założenia i formy mecenatu socjalistycznego państwa nad kulturą ludową*; R. Reinffus, *Rola i funkcja kultury ludowej w rozwoju kultury polskiej*. Uczestnicy „Artamy 77” wysłuchali wykładów na temat tańców ludowych oraz odbyli praktyczne zajęcia z choreografiami. Imprezy towarzyszące: zwiedzanie Muzeum Instrumentów Ludowych w Szydłowcu oraz Zamku w Łańcucie.

Plenarne posiedzenie Krakowskiego Komitetu ZSL „Kultura ludowa — trwałą wartością narodu” (Grobla, 29 III). Omawiano kierunki rozwoju kultury na wsi krakowskiej do 1980 roku.

Plenarne posiedzenie Komitetu Nauk Etnologicznych Polskiej Akademii Nauk (Warszawa, 5 IV). Referat: J. Burszta, *Rozwój nauk etnologicznych w 25-leciu PAN*.

IV Sejmik Łęczyckich Twórców Ludowych (Łęczycza, 12 V). Organizator: Muzeum w Łęczycy. Referat: B. Kohutnicki, *Sztuka ludowa a rzemiosło artystyczne*. Wręczono nagrody uczestnikom konkursu „Rolnik i jego praca w rzeźbie i malarstwie ludowym”.

Symposium pt. „Inspiracje ludowe we współczesnej twórczości i wytwórczości” (Kraków, 6 IX). Symposium odbyło się w ramach imprez towarzyszących

Targom Sztuki Ludowej. Referaty: W. Telakowska, *Twórczość ludowa a przemysł*; T. Więckowski, *Rola „Cepeli” w zachowaniu sztuki i rękodziela ludowego w Polsce*; A. Jackowski, *Współczesne przemiany zachodzące w sztuce ludowej*.

Zjazd Twórców Ludowych Kaszub i Kociewia (Zblewo, 3 XI). Organizatorzy: Wojewódzki Ośrodek Kultury w Gdańsku, Gminny Ośrodek Kultury w Zblewie. Referaty: L. Malicki, *Zwyczaje ludowe na Kociewiu*; W. Błaszczkowski, *Kultura i sztuka ludowa Kociewia*; S. Skórowa, *O stanie sztuki ludowej i jej warunkach artystycznych*. Imprezy towarzyszące: wystawy rzeźby i haftu, inauguracja kursu haftu kociewskiego, występ kapeli ludowej ze Starogardu.

II Zjazd Korespondentów Terenowych Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (Uniejów — Zamek, 10-11 XII). Organizator: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Zarząd Główny. Referaty: Z. Neymanowa, *Działalność Sekcji Korespondentów PTL w latach 1976-1977*; B. Kopczyńska-Jaworska, *Etnograficzne znaczenie badań nad środowiskiem wiejskim*; S. Błaszczuk, *Artystyczna twórczość ludowa*; E. Nowina-Sroczyńska, *Badanie aspektów widowiskowych w obrzędach cyklu zimowego*; V. Krawczyk, *Potrzeby badań nad współczesną literaturą ludową*; H. Nowicka, *Tematyka materiałów z badań korespondentów terenowych PTL oraz ich przydatność dla opracowań etnograficznych*.

Posiedzenia Komisji Etnograficznej Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Organizator: Oddział PAN w Krakowie. Referaty: 24 V — M. Vasović, *Współczesne badania etnograficzne prowadzone w Serbii*, 2 VI — L. Chramcowa, *Australia — kraj i ludzie*, 13 X — P. Raybaut, *Organizacja studiów etnologicznych we Francji. Prace badawcze (tematyka i metody) ośrodka etnologicznego w Nicei*, 28 XI — E. Földes, *Pisanki węgierskie*.

Z materiałów ODiE opracowała
Grażyna Ewa Karpińska

ETNOGRAFICZNE WYSTAWY CZASOWE ZORGANIZOWANE W 1977 ROKU PRZEZ MUZEA I INNE INSTYTUCJE

WOJ. STOŁECZNE WARSZAWSKIE

Muzea

Warszawa, Państwowe Muzeum Etnograficzne

„Trzydziestolecie Kwartalnika Polska Sztuka Ludowa”

Scenariusz: Aleksander Jackowski, oprawa plastyczna: Jadwiga Jarnuszkiewiczowa, 362 eksponaty oraz 55 fotogramów Jana Świdorskiego. Ekspozycja: 19.01 - 14.04. Współorganizator: Instytut Sztuki PAN.

„Kolekcja dzwonów pani Ewy Słowińskiej w zbiorach Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Ewa Słowińska, 138 eksponatów. Ekspozycja: 27.05 - 26.08 w Okręgowym Muzeum Miedzi w Legnicy (folder), 15.09 - 10.12 w Muzeum Kupiectwa w Swidnicy.

„Broń dalekich ludów”

Scenariusz i oprawa plastyczna: zespół pracowników Państwowego Muzeum Etnologicznego w Dreźnie, konsultacja naukowa: Lydia-Schwalbe (Drezno), 411 eksponatów. Ekspozycja: 4.02 - 3.03 Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnologiczne w Dreźnie. Katalog.

„Polskie stroje ludowe”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Barbara Kaznowska, Małgorzata Pol, Elżbieta Piskorz, 472 eksponaty. Ekspozycja: 11.02 - 16.03 w Centrum Kultury Robotniczej w Mielcu, 30.06 - 25.08 w Muzeum w Kazimierzu Dolnym, 287 eksponatów. Katalog.

„Trony i insygnia wodzowskie Afryki”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Jolanta Koziorowska, 77 eksponatów. Ekspozycja: 28.04 - 15.05 w Klubie MPiK w Zduńskiej Woli, 3.06 - 31.08 w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, 2.09 - 2.11 w Okręgowym Muzeum Miedzi w Legnicy. Folder.

„Twórczość nieprofesjonalna w grafice i plakacie włoskim”

Scenariusz: Marco Querel, komisarz wystawy: Joanna Tomicka, 112 eksponatów. Ekspozycja: 14.04 - 20.05. Współorganizator: Galeria „La Feluca” — Rzym. Folder, plakat.

„Tuaregowie — koczownicy centralnej Sahary”

Scenariusz: Jolanta Koziorowska, oprawa plastyczna: Stanisław Duda, 110 eksponatów. Ekspozycja: 23.04 - 25.05. Współorganizator: Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Afrykańskiej.

„Rzeźba Ipolitasa Użkurnisa”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Magdalena Parnowska, 52 eksponaty. Ekspozycja: 14.05 - 4.07. Współorganizator: Zarząd Główny TPPR

„Z historii domowego ogniska”

Scenariusz: Piotr Szacki, Urszula Gmachowska, 28 eksponatów. Ekspozycja: 17.05 - 27.12 w Bibliotece Pedagogicznej w Warszawie.

„Rodzina w polskiej sztuce ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Halina Olędzka, Krzysztof Burnatowicz, 173 eksponaty. Ekspozycja: 26.05 - 9.08 w Muzeum w Warszawie, 25.08 - 15.09 w Biurze Wystaw Artystycznych w Lesznie, 18.11 - 10.12 w Wojewódzkim Ośrodku Kultury we Wrocławiu. Folder.

„Współczesne formy obrzędowości polskiej — wystawa fotogramów”

Scenariusz: Ewa Barcikowska i Zdzisław Sosnowski. Ekspozycja: 2.06 - 20.08. Współorganizator: Zarząd Główny Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej. Folder, plakat.

„Natura — człowiek — kultura” — wystawa plakatów

Scenariusz i oprawa plastyczna: Magdalena Parnowska, Krzysztof Burnatowicz — plastyk, 40 eksponatów. Ekspozycja: 6.06 - 15.09. Współorganizator: Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu.

„Ludowe skrzynie wianne”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Urszula Gmachowska, 24 eksponaty. Ekspozycja: 2.07 - 30.09 w Muzeum Wsi Opolskiej.

„Malarstwo nieprofesjonalne”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Anna Kurzątkowska, 82 eksponaty. Ekspozycja: 16.07 - 16.08 w Robotniczym Centrum Kultury w Mielcu. Współorganizator: Robotnicze Centrum Kultury w Mielcu. Folder.

„Iran dzisiaj”

Scenariusz: zespół pracowników naukowych z Iranu. Komisarz wystawy: Teresa Walendziak, oprawa plastyczna: Czesław Łączka, 340 fotogramów i 120 obiektów. Ekspozycja: 20.08 - 30.08. Współorganizator: Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Ambasada Iranu w Polsce. Folder.

„Folklor muzyczny czarnej Afryki”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Jolanta Koziorowska, 81 eksponatów. Ekspozycja: 20.09 - 15.09 w Klubie MPiK w Zduńskiej Woli.

„Tęcza na śniegu”

Scenariusz: zespół pracowników Państwowego Muzeum Etnografii Narodów ZSRR w Leningradzie. Komisarz wystawy: Janina Skrzyńska, oprawa plastyczna: Krzysztof Burnatowicz, 261 eksponatów. Ekspozycja: 22.09 - 31.12. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne Narodów ZSRR w Leningradzie.

„Dawna i współczesna sztuka Mongolii”

Scenariusz: D. Daszbałgan, oprawa plastyczna: Czesław Łączka, 300 eksponatów. Ekspozycja: 19.10 - 3.11. Współorganizator: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie.

„Indianie Andów Środkowych”

Scenariusz: Teresa Walendziak, oprawa plastyczna: Małgorzata Kosek, 115 eksponatów. Ekspozycja: 7.11 - 10.11.

„Włoskie złotnictwo ludowe”

Scenariusz: Jacopo Recupero. Komisarz wystawy: Piotr Szacki, oprawa plastyczna: Krzysztof Burnatowicz, 600 eksponatów. Ekspozycja: 15.11 - 18.12. Współorganizator: Włoski Instytut Kultury w Warszawie. Folder.

„Indonezja”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Zbigniew Filarski, 25 eksponatów. Ekspozycja: 20.11.76 - 7.05.77 w Bibliotece Pedagogicznej w Warszawie.

„Polskie instrumenty ludowe”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Teresa Ambrożewicz, 90 eksponatów. Ekspozycja: od 3.12 w Muzeum Okręgowym w Białymstoku. Katalog.

Warszawa, Muzeum Azji i Pacyfiku

„Sztuka zdobnicza Afganistanu”

Scenariusz: Zbigniew Sierszuła, Hanna Jankowska, oprawa plastyczna: Henryk Grocholski, Emilia Kunowicz, konsultacja: Zbigniew Jasiewicz, 350 eksponatów. Ekspozycja: 11.06 - 14.08 w Muzeum Archeologicznym we Wrocławiu, 21.08 - 18.09 w Muzeum Ślązańskim w Sobótce, 24.09 - 7.12 w Muzeum w Oleśnicy, Oddział Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu. Katalog, plakat.

WOJ. BIAŁOSTOCKIE

Muzea

Białystok, Muzeum Okręgowe

„Fajans wrocławski”

Scenariusz: Zenobia Pietrzykowska, oprawa plastyczna: Józef Stolarz, 540 eksponatów. Ekspozycja: 13.01 - 27.02. Folder, plakat.

„Zabytki etnograficzne w zbiorach Szkoły Gminnej w Janowie”

Komisarz wystawy: Hanna Chołodowska, konsultacja: Aleksander Chomczyk, oprawa plastyczna: Halina Jakubowska, 114 eksponatów. Ekspozycja: 1.03 - 11.04.

„Tkanina ludowa północno-wschodnich terenów Polski”

Scenariusz: Genowefa Tkaczyk, konsultacja: Halina Jakubowska, 200 eksponatów. Ekspozycja: 3.05 - 19.06. Plakat.

„Kultura ludowa Białostoczczyzny”

Komisarz: Halina Jakubowska, oprawa plastyczna: Adam Sokołowski, 157 eksponatów. Ekspozycja od 27.05 w Ratuszu w Bielsku Podlaskim. Współorganizator: Towarzystwo Przyjaciół Bielska Podlaskiego.

„Sztuka ludowa Białostoczczyzny”

Komisarz: Ewa Smólska, 53 eksponaty. Ekspozycja: 17.06 - 20.06 w Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Sokółce.

„Kultura Afryki Zachodniej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bogusław Szerniewicz, Halina Chołodowska, 800 eksponatów. Ekspozycja: 20.09 - 20.11. Informator.

„Zabytki etnograficzne na Białostoczczyźnie”

Komisarz: Irena Stankiewicz, konsultacja: Halina Jakubowska, 36 eksponatów. Ekspozycja: 4.04 (otwarcie) w III Liceum Ogólnokształcącym w Białymstoku.

„Polskie instrumenty ludowe”

Scenariusz: Teresa Ambrożewicz, oprawa plastyczna: Małgorzata Pol, 93 eksponaty. Ekspozycja: 3.12 (otwarcie). Współorganizator: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Katalog.

WOJ. BIALSKOPODLASKIE

Inne instytucje

Biała Podlaska, Wojewódzki Dom Kultury

„Malarstwo Macieja Falkiewicza”

Oprawa plastyczna: Maciej Falkiewicz, 25 eksponatów. Ekspozycja: 15.02 - 28.02 w Domu Kultury. Folder, plakat.

WOJ. BIELSKIE

Muzea

Bielsko Biala, Muzeum Okręgowe

„Ludowe zwyczaje zimowe w Beskidzie Śląskim i Żywieckim”

Scenariusz: Bernadetta Turno, Krystyna Kaczko, 68 eksponatów. Ekspozycja: 18.12.76 - 6.02.77 w Muzeum w Zabrze. Współorganizator: Muzeum w Zabrze. Folder.

„Tradycyjna tkanina beskidzka w zbiorach muzeów okręgowych w Bielsku-Białym i Bytomiu”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bernadetta Turno, B. Gostyńska-Bielicka — plastyk, 65 eksponatów. Ekspozycja: 6.08 - 18.09.

„Tkanina wilamowicka zastosowana w stroju oraz współczesnych adaptacjach”
Scenariusz: Bernadetta Turno, 51 eksponatów. Ekspozycja: 9.09 - 30.11 w Muzeum w Stryżowie — Oddział Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Współorganizator: Muzeum w Stryżowie.

„Współczesna twórczość ludowa w województwie bielskim”

Scenariusz: Bernadetta Turno, 40 eksponatów. Ekspozycja: 23.09 - 26.09 w Domu Kultury „Kuźnik” w Ustroniu.

„Zimowe zwyczaje i obrzędy w plastyce ludowej woj. bielskiego”

Scenariusz: Bernadetta Turno, 30 eksponatów. Ekspozycja: 29.11.77 - 4.02.78 w zespole szkół zawodowych w Bielsku-Białej.

„Wystawa wzornictwa Spółdz. „Makowianka”

Oprawa plastyczna: Helena Czerny, ok. 60 eksponatów. Ekspozycja: sierpień w lokalu Spółdzielni „Makowianka” w Makowie.

Inne instytucje

Sucha Beskidzka, Towarzystwo Miłośników Ziemi Suskiej

„Wystawa rzeźby, malarstwa, zabawek ludowych”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Krzeszowiak, Helena Matysiak, konsultacja: Alicja Paduch, 280 eksponatów. Ekspozycja: 1.08 - 30.08 w Urzędzie Miejskim. Plakat.

Szczyrk, Urząd Miejski i Gminny

„Wystawa prac twórców ludowych działających przy kołach gospodyń wiejskich”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Krupińscy, 300 eksponatów. Ekspozycja: 4.08 - 31.08 w remizie w Godziszku. Współorganizator: Komitet Organizacyjny Tygodnia Kultury Beskidzkiej.

„Wystawa prac twórcy ludowego Sternala”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Sternal, 24 eksponaty. Ekspozycja: 6.08 - 14.08 w Buczkowicach.

„Wystawa prac kół gospodyń wiejskich”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Krupińska, 50 eksponatów. Ekspozycja: 6.08 - 14.08 w Godziszkach.

„Mini wystawa haftu regionalnego”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Wiktoria Laszczak, 24 eksponaty. Ekspozycja: 6.08 - 14.08 w WPT „Beskidy” Szczyrk. Afisz.

Wadowice, Miejski Dom Kultury

„Wystawa zbiorowa grupy twórców nieprofesjonalnych „Beskidy”

Scenariusz: Zbigniew Jurczak, ok. 200 eksponatów. Ekspozycja: 6.05 - 17.05.

WOJ. BYDGOSKIE

Muzea

Chojnice, Muzeum Regionalne

„Sztuka ludowa Kaszub”

Scenariusz: Wanda Tyborska, konsultacja: Muzeum Etnograficzne w Toruniu, 96 eksponatów. Informator.

Inowrocław, Muzeum im. Jana Kasprówicza

„Haft kujawski”

Scenariusz: Halina Mikułowska, 23 eksponaty. Ekspozycja: 18.09 - 18.10. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

WOJ. CIECHANOWSKIE

Muzea

Pultusk, Muzeum Regionalne

„Sztuka Ludowa Puszczy Białej”

Scenariusz: Józef Śniegocki, 300 eksponatów. Ekspozycja: 30.07 - 30.08. Plakat, folder.

WOJ. CZĘSTOCHOWSKIE

Muzea

Częstochowa, Muzeum Okręgowe

„Zapaska częstochowska”

Scenariusz: Dominika Marchewka, oprawa plastyczna: Mariusz Grądzan, 20 eksponatów. Ekspozycja: 5.06 - 15.07

WOJ. ELBLĄSKIE

Muzea

Elbląg, Muzeum

„Wielcy Polacy”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Elżbieta Sobocińska, Józef Łapiński, 98 eksponatów. Ekspozycja: 2.01 - 16.01. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Rzeźba twórców ludowych Dolnego Powiśla”

Oprawa plastyczna: Józef Łapiński, 131 eksponatów. Ekspozycja: 18.06 - 9.09.

Kwidzyn, Oddział Muzeum Zamkowego w Malborku

„Haft ludowy na Dolnym Powiślu”

Scenariusz: Halina Samplawska, oprawa plastyczna: Stanisław Czerny, 60 eksponatów. Ekspozycja: 15.06 - 30.12. Katalog.

WOJ. GDAŃSKIE

Muzea

Gdańsk, Muzeum Narodowe

„Szopki kaszubskie i kociewskie”

Scenariusz: Teresa Przała, Krystyna Szałaśna, oprawa plastyczna: Dorota Borowska, 30 eksponatów. Ekspozycja: kontynuacja z 1976 r. do 1.03. 77

„Rybackie narzędzia kolne”

Scenariusz: Teresa Przała, Krystyna Szałaśna, oprawa plastyczna: Dorota Borowska, 22 eksponaty. Ekspozycja: 2.03 - 8.04.

„Pisanki ludowe w zbiorach Działu Etnograficznego”

Scenariusz: Teresa Przała, Krystyna Szałaśna, oprawa plastyczna: Dorota Borowska, 87 eksponatów. Ekspozycja: 9.04 - 29.05.

„Pomorskie zabawki ludowe”

Scenariusz: Teresa Przała, Krystyna Szałaśna, oprawa plastyczna: Dorota Borowska, 23 eksponaty. Ekspozycja: 31.05 - 12.07. Współorganizator: Bałtycka Agencja Artystyczna z Sopotu

„Obrzędy zimowe, rzeźba, haft Kaszub i Kociewia”

Scenariusz: Teresa Przała, Krystyna Szałaśna, oprawa plastyczna: Dorota Borowska, 200 eksponatów. Ekspozycja: od 13.12.

Wdzydze, Kaszubski Park Etnograficzny

„Gulgowskich dzieło wciąż żywe”

Scenariusz: Małgorzata Buczkowska, Edmund Kamiński, 90 eksponatów. Ekspozycja: 23.07 - 15.09.

Inne instytucje

Wejherowo, Miejski Dom Kultury

„Pokaz sztuki ludowej ziemi wejherowskiej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Szymon Gregor, Zygmunt Leśniowski — plastyk, konsultacja: Krystyna Makowska, 480 eksponatów. Ekspozycja: od lipca do grudnia 1977 r.

WOJ. GORZOWSKIE

Muzea

Gorzów Wielkopolski, Muzeum Okręgowe

„Polska ceramika ludowa”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Rosław Lewandowski, Grzegorz Skalski, 160 eksponatów. Ekspozycja: 27.03 - 30.04. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Poznaniu. Katalog, plakat.

„Ceramika meksykańska okresu przedkolumbijskiego”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Anna Surzyńska-Błaszczuk, 174 eksponaty. Ekspozycja: 27.11.77 - 4.01.78. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Poznaniu. Katalog, plakat.

Międzychód, Muzeum Regionalne

„Ludowe instrumenty Wielkopolski”

Scenariusz, Zbigniew Toroński, oprawa plastyczna: B. Kosmowska, 62 eksponaty. Ekspozycja: 1.01 - 1.06. Współorganizator: Muzeum w Poznaniu. Folder.

„Sztuka afrykańska”

Scenariusz: Wojciech Sadowski, oprawa plastyczna: Grażyna Neronowicz-Stoińska, 30 eksponatów. Ekspozycja: 1.01 - 1.03. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Gorzowie Wielkopolskim. Plakat.

„Indie 76”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Anna Błaszczak, 88 eksponatów. Ekspozycja: 19.10 - 25.11. Współorganizator: Muzeum Narodowe w Poznaniu. Folder, plakat.

Międzyrzecze Wielkopolskie, Muzeum

„Pokaz pisanek wielkanocnych”

Scenariusz: Joanna Patorska, oprawa plastyczna: Lech Klimkiewicz, Ryszard Patorski, 64 eksponaty. Ekspozycja: 1.04 - 15.04.

„Wyroby wikliniarskie regionu”

Scenariusz: Joanna Patorska, oprawa plastyczna: Lech Klimkiewicz, Ryszard Patorski, 75 eksponatów. Ekspozycja: 20.09. - 1.10.

„Staropolski piernik świąteczny”

Scenariusz: Joanna Patorska, oprawa plastyczna: Lech Klimkiewicz, Ryszard Patorski, 82 eksponaty. Ekspozycja: 17.12 - 8.01.

WOJ. KALISKIE

Muzea

Krotoszyn, Muzeum Ziemi Krotoszyńskiej

„Robotnicza izba krotoszyńska (1870 r.)”

Scenariusz: Hieronim Ławniczak, 80 eksponatów. Ekspozycja: od 1.05 w domu robotniczym z pocz. XIX w.

WOJ. KATOWICKIE

Muzea

Bytom, Muzeum Górnośląskie

„Tradycyjne złotnictwo cieszyńskie”

Scenariusz: Maria Lipa-Kuczyńska, oprawa plastyczna: Ryszard Kowal, 125 eksponatów. Ekspozycja: 1.01 - 9.03, w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. Współorganizator: Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. Katalog.

„Tradycje kultury ludowej w Polsce”

Scenariusz: Barbara Bazielić, 45 eksponatów oraz 95 fotogramów. Ekspozycja: 22.02 - 3.05 w Zakładowym Domu Kultury w Knurowie, 10.08 - 5.09 w Miejskiej

Bibliotece w Bytomiu, 6.09 - 30.09 w Domu Kultury Kopalni Rozbark w Bytomiu.

„Sztuka ludowa Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego”

Autor 45 fotogramów — Stefan Deptuszewski. Ekspozycja: 7.09 - 30.09 w Miejskiej Bibliotece w Bytomiu.

„Nepał — Kraj — Ludzie”

Scenariusz: Jan Białas, oprawa plastyczna: Zbigniew Czajkowski, konsultacja: Janusz Kamocki, 267 eksponatów oraz 100 fotogramów. Ekspozycja: 5.10 - 21.11.

„Ludowe ozdoby i klejnoty Chorwacji”

Scenariusz: Iranka Vrtovec, komisarz: Maria Lipa-Kuczyńska, oprawa plastyczna: Zbigniew Czajkowski, konsultacja: Jelka Radauš, 234 eksponaty. Ekspozycja: 19.10 - 27.11. Współorganizator: Etnografski Muzej w Zagrebiu. Plakat, afisz, informator.

Gliwice, Muzeum

„Tradycyjne rzemiosło ludowe na Śląsku”

Scenariusz: Grażyna Przybył, ok. 300 eksponatów. Ekspozycja: 10.12.77 - 31.01.78
Racibórz, Muzeum

„Obrzędy zimowe na wsi dolnośląskiej”

13 eksponatów. Ekspozycja: 17.12.76 - 15.01.77. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu.

„Tradycyjna obróbka drewna”

47 eksponatów. Ekspozycja: 5.02 - 31.03.

„Polska grafika ludowa”

29 eksponatów, Ekspozycja: 12.06 - 11.09. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Krakowie.

„Szopki krakowskie”

9 eksponatów. Ekspozycja: 24.12 (otwarcie). Współorganizator: Muzeum Historyczne m. Krakowa.

„Sztuka jawańska”

Scenariusz: Janusz Kamocki, oprawa plastyczna: Marian Zawista, 136 eksponatów, Ekspozycja: 30.12 (otwarcie). Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Krakowie. Folder.

Zabrze, Muzeum

„Ludowe zwyczaje zimowe w Beskidzie Śląskim i Żywieckim”

Scenariusz: Bernadetta Turno, Krystyna Kaczko, oprawa plastyczna: Krystyna Jędrzejowska-Nowak, ok. 150 eksponatów. Ekspozycja: 17.12.76 - 6.02.77. Folder.

Inne instytucje

Będzin, Miejski Dom Kultury

„Wystawa dorobku artystycznego indywidualnych członków Będzińskiego Klubu Twórców Ludowych”

Scenariusz: Mieczysław Krzemień, oprawa plastyczna: Mieczysław Łazarz, konsultacja: Marciak, B. Bazielić, 600 eksponatów. Ekspozycja: od 1 - 28 każdego miesiąca (10 wystaw poświęconych poszczególnym twórcom). Informator.

WOJ. KIELECKIE

Muzea

Kielce, Muzeum Narodowe

„Dawny sprzęt w wiejskim gospodarstwie domowym”

„Scenariusz: Barbara Erber, oprawa plastyczna: Jerzy Wroniewski, 95 ekspona-

tów. Ekspozycja: 15.03 - 5.04. Współorganizator: Wojewódzki Związek Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska”.

„Plastyka obrzędowa”

Scenariusz: Janina Skotnicka, oprawa plastyczna: Jerzy Wroniewski. Ekspozycja: 30.12.77 - 15.02.78. Współorganizator: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Plakat.

Inne instytucje

Kielce, Wojewódzki Dom Kultury, Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego

„Wystawa twórczości ludowej Kielecczyzny”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Krystyna Ściwiarska, Grażyna Łongowik, 230 eksponatów. Ekspozycja: 17.09 - 18.09 w Nowej Słupi. Współorganizator: Wojewódzki Dom Kultury w Kielcach.

Kielce, Wojewódzki Oddział Stowarzyszenia PAX

„Współczesna religijna sztuka ludowa”

Scenariusz: Andrzej Krzepicki, oprawa plastyczna: Jerzy Wroniewski, konsultacja: Barbara Erber, 450 eksponatów. Ekspozycja: 8.06 - 15.08. Folder, plakat.

WOJ. KOSZALIŃSKIE

Muzea

Koszalin, Muzeum Archeologiczno-Historyczne

„Tkactwo ludowe Pomorza”

Scenariusz: Juliusz Sienkiewicz, 140 eksponatów. Ekspozycja: 16.02 - 5.04 w Muzeum Okręgowym w Koszalinie. Plakat.

„Indie 76”

Scenariusz: Andrzej Moniak, 120 eksponatów. Ekspozycja: 7.04 - 21.05 w Muzeum Okręgowym w Koszalinie.

WOJ. MIEJSKIE KRAKOWSKIE

Muzea

Kraków, Muzeum Archeologiczne

„Ikona w ikonostacie”

Scenariusz: zespół pracowników Muzeum, oprawa plastyczna: Maria Michajłow, konsultacja: Jadwiga Malinowska, 36 eksponatów. Ekspozycja: 4.12.77 - 15.01.78. Współorganizator: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. Plakat, folder.

Kraków, Muzeum Historyczne M. Krakowa „Krzysztofony”

„Szopki krakowskie 1977”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Tadeusz Wroński, konsultacja: Aleksandra Jaklińska, 73 eksponaty. Ekspozycja: 10.12.77 - 2.02.78. Afisz, plakat.

Kraków, Muzeum Etnograficzne

„Wielcy Polacy”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Leszek Wajda, 66 eksponatów. Ekspozycja: 28.09 - 13.12. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Kraków, Muzeum Narodowe

„Polska — Czechosłowacja. Wieki sąsiedztwa i przyjaźni”

Dział XIV: „Żultura i sztuka ludowa pogranicza”

Scenariusz: Halina Bittner-Szewczyk, Józef Vlachovič, oprawa plastyczna: Jan Kolanowski, konsultacja: Edward Waligóra, 92 eksponaty. Ekspozycja: 16.12.77 - 15.01.78. Współorganizator: Slovenské Národné Múzeum w Bratislave. Katalog, plakat.

Inne instytucje

Kraków, Biuro Wystaw Artystycznych

„Międzynarodowe Targi Sztuki Ludowej — Cepelia Coopexim”

Ekspozycja: 4.09 - 28.09 w Pawilonie Wystawowym Biura Wystaw Artystycznych. Współorganizator: Biuro Organizacyjne Targów i Wystaw w Poznaniu

WOJ. ŁOMŻYŃSKIE

Muzea

Ciechanówiec, Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka

„Rybołówstwo dorzecza Bugu i Narwi”

Scenariusz: Grażyna Czerwińska, oprawa plastyczna: Wojciech Bogucki, konsultacja: Marian Pokropek, ok. 60 eksponatów. Ekspozycja: 23.01 - 9.03.

„Haft białoruski”

30 eksponatów. Ekspozycja 26 maja.

„Podlaskie meble ludowe”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Tomasz Czerwiński, Wojciech Bogucki — konsultacja: Marian Pokropek, ok. 50 eksponatów. Ekspozycja: 28.07 - 15.09.

„Wieńce dożynkowe”

7 eksponatów. Ekspozycja pokonkursowa: 18.09 - 30.09.

„Narzędzia orackie na Podlasiu”

Scenariusz: Tomasz Czerwiński, oprawa plastyczna: Sołtysik, 58 eksponatów. Ekspozycja: październik w Siedlcach. Współorganizator: Naczelna Organizacja Techniczna.

Łomża, Muzeum Okręgowe

„Rzeźba ludowa ziemi łomżyńskiej”

Scenariusz: Jolanta Deptuła, Iwona Szpalińska, oprawa plastyczna: Henryk Osicki, Mieczysław Mazur, 33 eksponaty. Ekspozycja: od 21.01.

„Tkaniny z Puszczy Zielonej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bronisława Naleśniak, 20 eksponatów. Ekspozycja: od 21.01.

„Dawne sprzęty wiejskiego gospodarstwa domowego”

Scenariusz: Wiesław Pawlak, oprawa plastyczna: Bronisława Naleśniak, 91 eksponatów. Ekspozycja: 1.06 - 21.06 w Domu Kultury w Grądach Woniecko woj. łomżyńskie), 15.09 - 30.09 w Domu Kultury w Wysokich Mazowieckich (woj. łomżyńskie).

„Instrumenty ludowe”

Scenariusz: Wiesław Pawlak, oprawa plastyczna: Bronisława Naleśniak, 51 eksponatów. Ekspozycja: 22.07 - 1.11.

„Strój ludowy kurpiowskiej Puszczy Zielonej”

Scenariusz: Wiesława Pawlak, oprawa plastyczna: Bronisława Naleśniak, 40 eksponatów. Ekspozycja: od 22.07.

„Wieńce dożynkowe z woj. łomżyńskiego”

Scenariusz: Wiesława Pawlak, oprawa plastyczna: Bronisława Naleśniak, 11 eksponatów. Ekspozycja od 20.09 — kontynuowana w Parku Etnograficznym w Nowogrodzie.

WOJ. MIEJSKIE ŁÓDZKIE

Muzea

Łódź, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne

„Australia — świat sztuki plemiennej”

Oprawa plastyczna: Jacek Kuligowicz, ok. 800 eksponatów. Ekspozycja: 3.03 - 28.08 (współorganizator Muzeum Morawskie w Brnie).

„Sztuka huculska”

Scenariusz: Bożenna Wróblewska, oprawa plastyczna: Halina Czurko, ok. 280 eksponatów. Ekspozycja: 27.10 - 18.12. Przewodnik.

„Sztuka ludowa i robotnicza miejskiego województwa łódzkiego”

oprawa plastyczna: Halina Czurko, ok. 400 eksponatów. Ekspozycja: 15.12 - 15.03.78.

WOJ. NOWOSĄDECKIE

Muzea

Muszyzna, Muzeum Regionalne

„Wyroby artystyczne z gliny Aleksandry i Feliksa Tylusiów”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Wiesława Czerniec, konsultacja: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, 85 eksponatów. Ekspozycja: 20.08 - 31.08

WOJ. OPOLSKIE

Muzea

Opole, Muzeum Śląska Opolskiego

„Ogólnopolski przegląd twórczości ludowej”

Scenariusz: Ewa Baczańska-Kurek, oprawa plastyczna: Maria Hampel, ok. 250 eksponatów. Ekspozycja: 15.12.76 - 25.01.77 w Urzędzie Wojewódzkim w Opolu.

„Izba Rafała Urbana”

Scenariusz: Ewa Baczańska-Kurek, oprawa plastyczna: Ryszard Kowal, 72 eksponaty. Ekspozycja: od 15.05 — kontynuowana w Głogówku w baszcie zamku.

„Nieprofesjonalna plastyka na Śląsku”

Scenariusz: Ewa Jęczalik, Ewa Baczańska-Kurek, oprawa plastyczna: Ryszard Kowal, ok. 400 eksponatów. Ekspozycja: 2.07 - 20.09 Współorganizatorzy: Muzeum Narodowe, Oddział Etnogr. we Wrocławiu, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Muzeum w Zabrzcu. Katalog.

Opole-Bierkowice, Muzeum Wsi Opolskiej

„Plastyka obrzędowa Lachów Sądeckich”

Scenariusz: Maria Zasłuska-Brylak, oprawa plastyczna: Elżbieta Długosz, 131 eksponatów. Ekspozycja: 4.04 - 10.06. Informator.

„Śląskie ludowe malarstwo na szkle”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Euzebiusz Gil, 52 eksponaty. Ekspozycja: 4.04 - 15.06. Informator.

„Rzemiosło wiejskie Opolszczyzny”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Euzebiusz Gil, 980 eksponatów. Ekspozycja: 4.04 - 15.10.

„Współczesna sztuka ludowa Opolszczyzny”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Barbara Morajko, Alicja Kwiatkowska, 560 eksponatów. Ekspozycja: 19.06 - 1.08 w Sądeckim Parku Etnograficznym w Nowym Sączu. Współorganizatorzy: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Cepelia. Informator.

„Malowane skrzynie „wianne”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Urszula Gmachowska, 65 eksponatów. Ekspo-

zycja: 1.07 - 15.10. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Informator.

„Współczesna twórczość ludowa woj. piotrkowskiego”

Scenariusz: Maria Błaszczyk, oprawa plastyczna: Barbara Morajko, 350 eksponatów. Ekspozycja: 3.09 - 15.10. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Piotrkowie Trybunalskim. Plakat.

WOJ. PILSKIE

Muzea

Trzcianka, Muzeum im. Wiktora Stachowiaka

„Polska ceramika ludowa — jej formy i zdobnictwo”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bolesław Lewandowski, G. Skalski, konsultacja: Stanisław Jasnosz, 176 eksponatów. Ekspozycja: 27.01 - 13.03. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu. Folder.

„Rzemiosło artystyczne plemion australijskich”

Scenariusz: Stanisław Jasnosz, oprawa plastyczna: Stanisław Macudziński, 110 eksponatów. Ekspozycja: 7.10 - 15.12. Plakat.

„Indie 76”

Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Błaszak, 100 eksponatów. Ekspozycja: 20.12.77 - 28.02.78. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Poznaniu.

WOJ. PIOTRKOWSKIE

Muzea

Piotrków Trybunalski, Muzeum Okręgowe

„Sztuka ludowa w Piotrkowskiem”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Zofia Falkowska, ok. 150 eksponatów. Ekspozycja (pokonkursowa): 5.05 - 29.05.

„Pokonkursowa wystawa sztuki ludowej województwa piotrkowskiego”

Scenariusz: Zofia Falkowska, oprawa plastyczna: Czesław Rutkowski, ok. 350 eksponatów. Ekspozycja: 4.06 - 30.06. Katalog. Współorganizator: cztery muzea woj. piotrkowskiego.

„Wystawa rękodziela ludowego i artystycznego Spółdzielni „Cepelia” woj. piotrkowskiego”

Scenariusz: „Cepelia”, oprawa plastyczna: Czesław Rutkowski, ok. 200 eksponatów. Ekspozycja: 17.09 - 30.09. Współorganizatorzy: Spółdzielnie Cepelii z woj. piotrkowskiego i Zarząd Cepelii w Łodzi.

„Wytwórczość rękodzielnicza Sp-ni cepeliowskich woj. piotrkowskiego”

Scenariusz: „Cepelia”, oprawa plastyczna: Cz. Rutkowski, Elżbieta Marciniak, ok. 350 eksponatów. Ekspozycja: 28.11 - 29.11 w Domu Nauczyciela. Współorganizatorzy: Sp-nie Cepelii”.

Tomaszów Mazowiecki, Muzeum

„Ludowe dywany dwuosnowowe”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Halina Mikułowska, 23 eksponaty. Ekspozycja: 7.10 - 4.11. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Sztuka ludowa dla dziecka”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, Joanna Strzelecka, 340 eksponatów. Ekspozycja: 11.12 - 31. 12. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Radomsko, Muzeum Regionalne

„Wielcy Polacy w rzeźbie ludowej”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Piotr Pawłowski, 56 eksponatów. Ekspozycja: 2.01 - 13.01. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Sztuka ludowa Ziemi Radomszczańskiej”

Scenariusz: Janina Kucharska-Pawłowska, oprawa plastyczna: Piotr Pawłowski, ok. 150 eksponatów. Ekspozycja: 6.05 - 30.06.

WOJ. PŁOCKIE

Muzea

Łęczycza, Muzeum

„Rolnik i jego praca w rzeźbie i malarstwie”

Scenariusz: Anna Dłużewska-Sobczak, oprawa plastyczna: Andrzej Klein, 55 eksponatów. Ekspozycja: 1.06 - 6.06. Katalog.

Płock, Muzeum Mazowieckie

„Trony i insygnia wodzowskie dawnej Afryki”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Jolanta Koziorowska, 77 eksponatów. Ekspozycja: 11.03 - 19.04. Współorganizatorzy: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie, Politechnika Płocka. Informator, plakat.

„Wieś w tkaninie i rzeźbie ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Wanda Dalanowicz, 72 eksponaty. Ekspozycja: 25.04 - 28.04. Współorganizator: Politechnika Płocka.

„Laureaci „Barw” nagrody im. Oskara Kolberga”

Scenariusz: Tadeusz Baraniuk, oprawa plastyczna: Zofia Zaremba, ok. 210 eksponatów. Ekspozycja: 24.06 - 13.07. Współorganizatorzy: Federacja Stowarzyszenia Sztuk Plastycznych w Polsce, Redakcja „Barw”. Plakat, katalog.

Sierpc, Muzeum i Park Etnograficzny

„Sztuka ludowa i zdobnictwo w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Sierpcu”

Scenariusz: Olga Kmiec, oprawa plastyczna: Elżbieta Chruszcz, konsultacja: Bohdan Kohutnicki, 88 eksponatów. Ekspozycja: 19.09 - 25.10.

WOJ. POZNAŃSKIE

Muzea

Poznań, Muzeum Etnograficzne

„Wystawa ludowych instrumentów muzycznych i rzeźb ludowych o tematyce muzycznej”

Scenariusz: Z. Toroński, W. Kamiński, oprawa plastyczna: Irena Jarzyńska, 297 eksponatów. Ekspozycja: 30.06 - 10.07 w Siedzibie Poznańskiego Towarzystwa Muzycznego, im. Wieniawskiego. Współorganizatorzy: Wydział Kultury Urzędu Miejskiego w Poznaniu, Poznańskie Towarzystwo Muzyczne im. H. Wieniawskiego.

„Indie 76”

Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Błaszak i Zbigniew Toroński, konsultacja: K. Wolski, 100 eksponatów. Ekspozycja: 5.08 - 19.09 w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu. Współorganizatorzy: Urząd Wojewódzki, Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Folder, afisz.

„Polskie ludowe instrumenty muzyczne”

Scenariusz: Zbigniew Toroński, oprawa plastyczna: Irena Jarzyńska, 90 ekspozycji.

natów. Ekspozycja: 27.08 - 12.10 w Gminnym Ośrodku Kultury we Włoszakowicach.

„Motyw muzyczny w rzeźbie ludowej”

Scenariusz: Zbigniew Toroński, oprawa plastyczna: Irena Jarzyńska, 105 eksponatów. Ekspozycja: 12.11.77 do 31.01.78.

Szamotoły, Muzeum Ziemi Szamotulskiej

„Twórcy ludowi Wielkopolski”

Scenariusz: Piotr Paweł Prus, oprawa plastyczna: Katarzyna Zmarzlińska, konsultacja: Zbigniew Toroński, 50 eksponatów. Ekspozycja: 1.05 - 31.06. Plakat.

Września, Muzeum im. Dzieci Wrześnieńskich

„Wycinanka kurpiowska”

Scenariusz: Rosław Lewandowski, ok. 50 eksponatów. Ekspozycja: 12.10.77 do 31.01.78. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Poznaniu.

WOJ. RADOMSKIE

Muzea

Kozienice, Muzeum Regionalne

„Sztuka ludowa regionu kozienickiego”

Oprawa plastyczna: Mirosław Matera, 100 eksponatów. Ekspozycja: 4.06 - 10.06 w Miejskim Ośrodku Sportu Turystyki i Wypoczynku w Kozienicach.

Radom, Muzeum Okręgowe

„Ludowa rzeźba Karpat Polskich”

Scenariusz: Maria-Teresa Maszczak, oprawa plastyczna: Jan Oriencki, ok. 300 eksponatów. Ekspozycja: 5.07 - 28.08. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu. Folder.

Inne instytucje

Iłża, Spółdzielnia Chałupnik”

„Ludowa lalka i zabawka ceramiczna”

Scenariusz i konsultacja: Stefan Rosiński, oprawa plastyczna: Longin Pińkowski, 150 eksponatów. Ekspozycja: czerwiec — w Urzędzie Miasta i Gminy. Folder, plakat.

Radom, Klub Stowarzyszenia Pax

„Regionalna sakralna sztuka ludowa”

250 eksponatów. Ekspozycja: 17.05 - 17.07. Współorganizatorzy: Wojewódzki Oddział Stowarzyszenia PAX, Zespół Handlu „Veritas”.

WOJ. RZESZOWSKIE

Muzea

Rzeszów, Muzeum Okręgowe

„Motyw pracy w twórczości ludowej”

Scenariusz: Krzysztof Ruszel, ok. 250 eksponatów. Ekspozycja: 5.02 - 1.03. Katalog.

WOJ. SIERADZKIE

Muzea

Sieradz, Muzeum

„Sieradzka wycinanka ludowa”

Scenariusz: Elżbieta Delida, oprawa plastyczna: Zofia Fiszer, konsultacja: Zofia Neymanowa, 60 eksponatów. Ekspozycja: 3.01 - 29.01 w Klubie Związku Nauczycielstwa Polskiego w Sieradzu.

„Tkaniny i rzeźby sieradzkie”

Scenariusz: Elżbieta Delida, oprawa plastyczna: Zofia Fiszer, ok. 25 eksponatów. Ekspozycja: 21.04 - 22.04 w Komitecie Wojewódzkim Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego.

„Meble i sprzęty ludowe”

Scenariusz: Elżbieta Delida, oprawa plastyczna: Zofia Fiszer, ok. 70 eksponatów. Ekspozycja: 2.06 - 14.08.

„Kolorowe sieradzkie (strój ludowy)”

Scenariusz: Elżbieta Delida, oprawa plastyczna: Zofia Fiszer, ok. 95 eksponatów. Ekspozycja: od 26.12.77 w Galerii Biura Wystaw Artystycznych w Sieradzu.

Wieluń, Muzeum Ziemi Wieluńskiej

„Ludowe obrzędy zimowo-wiosenne w Wieluńskim”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bogusława Wiluś, Barbara Mrugała, ok. 40 eksponatów. Ekspozycja: 2.02 - 9.03 (wystawa objazdowa).

„Ludowy haft i tkanina regionu sieradzkiego”

Scenariusz: Elżbieta Delida, oprawa plastyczna: Zofia Fiszer, ok. 60 eksponatów. Ekspozycja: 22.03 - 31.04. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Sieradzu.

„Współczesna sztuka ludowa województwa sieradzkiego”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bogusława Wiluś, Barbara Mrugała, ok. 200 eksponatów. Ekspozycja: 7.05 - 4.07. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Sieradzu.

„Malarstwo na szkle i rzeźba ludowa”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Bogusława Wiluś, Barbara Mrugała, konsultacja: Maria Bujakowa, ok. 80 eksponatów. Ekspozycja: 20.10 - 8.12. Afisz.

WOJ. SKIERNIEWICKIE

Muzea

Brzeziny, Muzeum Regionalne

„Ludowa tkanina brzezińska”

Scenariusz: Elżbieta Putyńska, oprawa plastyczna: Jadwiga Wiklak. Ekspozycja: 28.01 - 25.02. Współorganizator: Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim.

„Kultura Japonii”

Scenariusz: Witold Nowosz, oprawa plastyczna: Jadwiga Wiklak. Ekspozycja: 5.03 - 30.04. Współorganizator: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

„Ceramika i ozdoby huculskie”

Scenariusz: Bożenna Wróblewska, oprawa plastyczna: Jadwiga Wiklak. Ekspozycja: 8.05 - 30.06. Współorganizator: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

„Odzież i elementy zdobnicze wnętrza z dawnej tkaniny żyrardowskiej”

Scenariusz: Elżbieta Putyńska, oprawa plastyczna: Jadwiga Wiklak. Ekspozycja: 26.08 - 29.09. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Żyrardowie.

„Teatrzyki mechaniczne twórcy amatora Jerzego Piotrowskiego”

Scenariusz: Elżbieta Władyka, oprawa plastyczna: Jadwiga Wiklak. Ekspozycja: 1.10 - 31.10. Współorganizator: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

Rawa Mazowiecka, Muzeum Ziemi Rawskiej

„Tradycyjna kultura ludowa regionu rawskiego XIX i XX wieku”

Scenariusz: Bożenna Wróblewska, oprawa plastyczna: Małgorzata Daszyńska, ok. 150 eksponatów. Ekspozycja: 15.06 - 15.08.

Sochaczew, Muzeum Ziemi Sochaczewskiej

„Wojsko Polskie w rzeźbie ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Halina Olędzka, 30 eksponatów. Ekspozycja: 8.05 - 31.05. Współorganizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

Żyrardów, Muzeum Okręgowe

„Kolekcja dzwonów pani Ewy Śliwińskiej w zbiorach Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Ewa Słowińska, 138 eksponatów. Ekspozycja: 2.02 - 27.02.

„Sztuka ludowa dla dziecka”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Halina Mikułowska, 340 eksponatów. Ekspozycja: 25.05 - 20.06. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

WOJ. SUWAŁSKIE

Muzea

Suwałki, Muzeum Okręgowe

„Wystawa popularyzująca działalność działu etnografii Muzeum Okręgowego w Suwałkach”

Scenariusz: Teresa Romanowska. Ekspozycja: 29.05 - 4.06 w Księgarni „Domu Książki” w Suwałkach.

„Kultura ludowa województwa suwałskiego”

Scenariusz: Teresa Romanowska. Ekspozycja: 9.09 - 15.12 w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Węgorzewie.

„Przyroda w sztuce ludowej”

Scenariusz: Teresa Romanowska. Ekspozycja od 8.12.1977.

Inne instytucje:

Sejny, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury

„Wystawa tkaniny litewskiej z terenu Sejneńszczyzny”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Marek Karpowicz, 36 eksponatów. Ekspozycja: 15.07 - 10.09. Współorganizator: Litewskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Sejnach.

WOJ. SZCZECIŃSKIE

Muzea

Stargard Szczeciński, Muzeum

„Rzemiosło artystyczne plemion australijskich”

114 eksponatów. Ekspozycja: 15.12.77 do 31.01.78 r. Współorganizator: Muzeum Narodowe w Szczecinie. Katalog.

Szczecin, Muzeum Narodowe

„Kuchnia staropomorska”

Scenariusz: Jacek Łapott, oprawa plastyczna: Danuta Boehlke, ok. 300 eksponatów. Ekspozycja: 1.01 - 10.11. Folder.

„Sztuka ludowa południowej Szwecji”

Scenariusz: i oprawa plastyczna: Barbro Astrad, ok. 400 eksponatów. Ekspozy-

cja: 4.02 - 20.04. Współorganizator: Kulturhistoriska Museet „Kulturen” w Lund. Katalog.

„Dogonowie i inni”

Scenariusz: Jacek Łopot, oprawa plastyczna: Danuta Boehlke, ok. 550 eksponatów. Ekspozycja: 18.11.77 - 15.02.78. Katalog.

Inne instytucje

Szczecin, Wojewódzki Dom Kultury — Zamek

„Wojewódzka wystawa plastycznej twórczości ludowej i amatorskiej”

Scenariusz: Hanna Orzka, oprawa plastyczna: Ewa Królikowska, konsultacja: Elżbieta Adamek, Luido Reck, 780 eksponatów. Ekspozycja: 11.12 - 28.12. Współorganizator: Rada Związków Zawodowych w Szczecinie. Plakat, folder.

WOJ. TARNOWSKIE

Muzea

Tarnów, Muzeum Okręgowe

„Kolęda z turoniem”

Scenariusz: Adam Bartosz, oprawa plastyczna: Magdalena Kruk, 65 eksponatów. Ekspozycja: 1.01 - 30.01.

„Kobiety strój ludowy”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Adam Bartosz, 30 eksponatów. Ekspozycja: 15.02 - 15.03, w Domu Kultury Zakładów Azotowych.

„Motyw pracy w twórczości ludowej”

Scenariusz: Krzysztof Ruszel, oprawa plastyczna: Adam Bartosz, 80 eksponatów. Ekspozycja: 1.06 - 30.06. Współorganizator: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

„Sztuka ludowa Powiśla Tarnowskiego”

Scenariusz: Adam Bartosz, oprawa plastyczna: Jerzy Papuga, konsultacja: Anna Bartosz. Ekspozycja: 20.09 - 31.12. Współorganizator: Zarząd Wojewódzki PTTK w Tarnowie. Kolorowa ulotka.

Inne instytucje

Nowy Wiślicz, Gminny Ośrodek Kultury

„Przegląd dorobku twórczości ludowej i staroci”

Oprawa plastyczna: Maria Szczepaniak. Ekspozycja: 27.02 - 5.03

„Konkurs wieńców dożynkowych”

Oprawa plastyczna: Maria Szczepaniak. Ekspozycja: 28.08 - 14.09. w Domu Kultury w Lipnicu.

WOJ. TORUŃSKIE

Muzea

Brodnica, Muzeum Regionalne

„Dywany dwuosnowowe”

Scenariusz: Elżbieta Kotlińska, oprawa plastyczna: Edward Czerwiński, 20 eksponatów. Ekspozycja: 2.01. - 14.02. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Tradycyjne łowiectwo regionu brodnickiego”

Scenariusz. Elżbieta Kotlińska, Waldemar Gąsicki, oprawa plastyczna: Stanisław Lackowski, konsultacja: Jan Wojciechowski, 283 eksponaty. Ekspozycja: 2.06 - 30.10. Współorganizatorzy: Zarząd Wojewódzki Polskiego Związku Łowieckiego w Toruniu, Zarząd Kół Łowieckich Regionu Brodnickiego, Dyrekcja

Okręgowa Lasów Państwowych „Toruń”, Zarząd Wojewódzkiej Ligi Ochrony Przyrody, Toruń. Folder.

„Rzeźba województwa toruńskiego”

Scenariusz: Halina Mikułowska, oprawa plastyczna: Joanna Strzelecka, 32 eksponaty. Ekspozycja: 2.01 - 14.01 w Muzeum PTTK w Golubiu-Dobrzyniu. Współorganizator: Muzeum PTTK w Golubiu-Dobrzyniu; 5.03 - 30.03 w Chełmskim Domu Kultury w Chełmie; 4.11 - 16.12 w „Elanie” — Klub w Toruniu.

„Maria Curie-Skłodowska w rzeźbie ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: A. Błachowski. Ekspozycja: 2.01 - 19.01 w Muzeum Marii Curie-Skłodowskiej w Warszawie. Współorganizator: Muzeum Marii Curie-Skłodowskiej w Warszawie.

„Wielcy Polacy w rzeźbie ludowej”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 42 eksponaty. Ekspozycja: 5.05 - 30.05 w Chełmskim Domu Kultury w Chełmie, 10 eksponatów; 27.05 - 19.08 w Zakładowym Domu Kultury „Prząśniczka” w Toruniu, 61 eksponatów; 2.06 - 26.06 w Wojewódzkim Domu Kultury w Koszalinie.

„Oni walczyli — rzeźba ludowa z cyklu „Wielcy Polacy, ich życie i dzieła”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Halina Mikułowska, 107 eksponatów. Ekspozycja: 23.01 - 25.04 w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Katalog.

„Obrazy intarsjonowane Edmunda Kapłonkiego”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 10 eksponatów. Ekspozycja: 27.01 - 27.05 w Garnizonowym Klubie Oficerskim w Toruniu; 27.05 - 19.08 w Zakładowym Domu Kultury „Prząśniczka” w Toruniu.

„Przykłady sztuki ludowej”

Scenariusz: Halina Mikułowska, 10 eksponatów. Ekspozycja: 1.03 - 10.03 w Szkole Podstawowej nr 1 w Toruniu.

„Sztuka ludowa Kaszub”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Halina Mikułowska, Janina Łukasiewicz, 108 eksponatów. Ekspozycja: 24.03 - 14.04 w Nanielskim Domu Kultury w Nakle (n. Notecią).

„Sztuka ludowa dla dziecka”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, Joanna Strzelecka, 340 eksponatów. Ekspozycja: 16.04 - 15.05 w Pałacu Kultury w Poznaniu. Współorganizator: „III Biennale Sztuki dla Dziecka”. Plakat.

„Kultura ludowa Pałuk”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Irena Wronkowska, Iwona Święch, 108 eksponatów. Ekspozycja: 17.04 - 30.10 w Muzeum w Biskupinie.

„Rzeźba Stanisława Zagajewskiego”

Scenariusz: Halina Mikułowska, oprawa plastyczna: Joanna Strzelecka, 14 eksponatów. Ekspozycja: 23.04 - 14.05 w Zakładowym Domu Kultury „Prząśniczka” w Toruniu.

„Rzeźba Stanisława Zagajewskiego”

Scenariusz: Halina Mikułowska, Lubomira Tyczyńska, oprawa plastyczna: Joanna Strzelecka, 30 eksponatów. Ekspozycja: 21.05 - 30.11 w Muzeum PTTK w Golubiu-Dobrzyniu.

„Wieś polska w rzeźbie ludowej”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 42 eksponaty. Ekspozycja: 5.05 - 30.05 w Chełmskim Domu Kultury.

„Kujawska sztuka ludowa”

Scenariusz: Halina Mikułowska, Lubomira Tyczyńska, 32 eksponaty. Ekspozycja: 14.07 - 28.07 w Robotniczym Domu Kultury w Chełmży.

„Malowanki kujawskie”

Scenariusz: Lubomira Tyczyńska, 24 eksponaty. Ekspozycja: 6.10 - 24.10 w Zakładowym Domu Kultury „Prząśniczka” w Toruniu; 1.12 - 31.12 (9 eksponatów) w Klubie Komunalnym w Toruniu; 18.12.77 - 18.01.78 (16 eksponatów) w Klubie „Elana” w Toruniu.

WOJ. WŁOCŁAWSKIE

Muzea

Włocławek, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej

„Haft kujawski”

Scenariusz i konsultacja: Zenobia Pietrzykowska, oprawa plastyczna: Aleksandra Domanowska, 75 eksponatów. Ekspozycja: 19.12.76 - 15.01.77. Współorganizator: Spółdzielnia „Sztuka Kujawska” we Włocławku. Plakat.

„Podlaskie tkaniny dwuosnowowe”

Scenariusz: Halina Jakubowska, oprawa plastyczna: Józef Stolarz, konsultacja: Zenobia Pietrzykowska, 44 eksponaty. Ekspozycja: 23.01 - 15.03. Katalog, plakat.

„Kobieta w rzeźbie ludowej Kujaw i ziemi dobrzyńskiej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Janusz Nobierski, konsultacja: Zenobia Pietrzykowska, 25 eksponatów. Ekspozycja: 8.03 - 31.12 w Klubie MPiK we Włocławku.

„Rzeźba ludowa województwa wrocławskiego”

Scenariusz: Zenobia Pietrzykowska, oprawa plastyczna: Józef Stolarz, 35 eksponatów. Ekspozycja: 1.06 - 31.09 w Pawilonie Parku Zdrojowym w Ciechocinku (wystawa pokonkursowa). Katalog.

„Sztuka ludowa Kujaw”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Krystyna Siwińska, konsultacja: Zenobia Pietrzykowska, 64 eksponaty. Ekspozycja: 5.11.77 - 31.01.78 w Izbie Regionalnej przy Urzędzie Miasta i Gminy w Brześciu Kujawskim.

Inne instytucje

Ciechocinek, Urząd Miejski

„Sztuka ludowa na Kujawach”

Scenariusz: Aleksander Kociolowicz, oprawa plastyczna: Zenobia Pietrzykowska, 100 eksponatów. Ekspozycja: 4.06 - 30.06 w Parku Zdrojowym. Współorganizator: Towarzystwo Przyjaciół Ciechocinka, Urząd Wojewódzki Wydział Kultury i DKTK. Katalog (Wystawa pokonkursowa).

WOJ. WROCŁAWSKIE

Muzea

Wrocław, Muzeum Etnograficzne

„Współczesna rzeźba i malarstwo ludowe — ze zbiorów Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu”

Scenariusz: Ewa Jęczalik, 38 eksponatów. Ekspozycja: 2.05 - 30.06 w Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego w Kamiennej Górze.

„Rodzina w polskiej sztuce ludowej”

Scenariusz: Halina Ołędzka, oprawa plastyczna: Tadeusz Wroński, 82 eksponaty. Ekspozycja: 18.11 - 12.12. Informator.

„II Ogólnopolskie Triennale Plastyki Nieprofesjonalnej”

Scenariusz: Aleksander Jackowski, Zofia Bisiak, oprawa plastyczna: Emil Cieślak, ok. 1.200 eksponatów. Ekspozycja: 27.11 - 12.12. Współorganizatorzy: Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury, Instytut Sztuki PAN, Wojewódzki Dom Kultury. Katalog.

WOJ. ZAMOJSKIE

Muzea

Tomaszów Lubelski, Muzeum Regionalne

„Malarstwo ludowe Weroniki Ratyny”

Scenariusz: Bolesław Fus, oprawa plastyczna: Roman Waliwander, konsultacja: Jan Gurak, 29 eksponatów. Ekspozycja: 2.01 - 31.01. Katalog.

WYSTAWY ZAGRANICZNE W 1977 ROKU

CZECHOSŁOWACJA

Bratysława

„Współczesna sztuka ludowa w Polsce”

Scenariusz: Franciszek Midura, komisarz wystawy: Hanna Raczyńska, 101 eksponatów. Ekspozycja: 14.06 - 24.08 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Bratysławie. Współorganizator: Państwowe Muzeum w Warszawie. Katalog.

„Wystawa gobelinów”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Grażyna Basista, 20 gobelinów Ekspozycja: 1.12 - 28.12 w Ośrodku Kultury Polskiej w Bratysławie. Pokaz tkania. Współorganizatorzy: Spółdzielnia Rękodzieła Ludowego i Artystycznego im. St. Wyspiańskiego w Krakowie, Ośrodek Kultury Polskiej w Bratysławie.

Karlowe Wary

„Dni Kultury Polskiej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: J. Chojnacka, konsultacja: Grażyna Basista, ok. 150 eksponatów. Ekspozycja: 20.07 - 10.08 w hotelu Thermal w Karlowych Warach. Pokaz tkania gobelinu i powstawania rzeźb w drewnie. Współorganizatorzy: Spółdzielnia Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego im. St. Wyspiańskiego w Krakowie, Ośrodek Kultury Polskiej w Czechosłowacji.

Lewice

„Malowanki ludowe z Zalipia”

Scenariusz: Anna Bartosz, oprawa plastyczna: Viera Števakova konsultacja: Adam Bartosz, 80 eksponatów. Ekspozycja: 15.01 - 31.01 w Tekovske Muzeum. Organizator: Muzeum Okręgowe w Tarnowie.

Nitra

„Współczesna sztuka ludowa w Polsce”

Scenariusz: Franciszek Midura, komisarz wystawy: Hanna Raczyńska, 161 eksponatów. Ekspozycja: 4.08 - 30.10 w Nitra Muzeum. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

Praga

„Ludowe zdobnictwo w drewnie na Śląsku”

Scenariusz: Barbara Bazielić, oprawa plastyczna: Marian Labuda, 201 eksponatów. Ekspozycja: 25.05 - 10.06 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Pradze. Organizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu.

„Rzeźba w węglu”

Scenariusz: Barbara Bazielić, 66 eksponatów. Ekspozycja: 2.12 - 31.12.77 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Pradze. Współorganizatorzy: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, Ośrodek Informacji i Kultury Polskiej w Pradze.

Rozenberg

„Współczesna sztuka ludowa w Polsce”

Scenariusz: Franciszek Midura, komisarz wystawy: Hanna Raczyńska, 161 eksponatów. Ekspozycja: 1.07 - 31.08 w Rozenberg Muzeum. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

NRD

Anklam

„Intarsje Edmunda Kapłńskiego”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, 33 eksponaty. Ekspozycja: 18.10 - 20.11 w Kulturbund der DDR. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Berlin

„Mikołaj Kopernik w oczach polskich twórców ludowych”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 143 eksponaty. Ekspozycja: 2.01 - 30.03 Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

„Intarsje Edmunda Kapłńskiego”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, 33 eksponaty. Ekspozycja: 31.08 - 7.10 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Berlinie. Współorganizatorzy: Muzeum Etnograficzne w Toruniu, Ośrodek Informacji i Kultury Polskiej w Berlinie.

„Dziecko w polskiej sztuce ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, 393 eksponaty. Ekspozycja: 14.12.77 - 8.01.78 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Berlinie. Współorganizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu, Ośrodek Informacji i Kultury Polskiej w Berlinie.

Drezno

„Dziecko w polskiej sztuce ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, 393 eksponaty. Ekspozycja: 25.02 - 15.05 w Museum Für Volkskunst. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu. Plakat, katalog.

Karl-Marx-Stadt

„Mikołaj Kopernik w oczach polskich twórców ludowych”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 143 eksponaty. Ekspozycja: 24.08 - 16.10 w Städtliche Museum. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Lipsk

„Polska zabawka ludowa”

Scenariusz: Anna Damrosz, Teresa Lewińska, oprawa plastyczna: Anna Kurzątkowska, 258 eksponatów. Ekspozycja: 24.05 - 29.06 w Ośrodku Informacji i Kultury Polskiej w Lipsku. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

Poczdám

„Twórczość ludowa Opolszczyzny”

Scenariusz: Ewa Baczańska-Kurek, oprawa plastyczna: Ryszard Kowal, 600 eksponatów. Ekspozycja: 16.04 - 25.06 w Muzeum Okręgowym w Poczdámie. Organizator: Muzeum Śląska Opolskiego Opole.

Sonneberg

„Polska zabawka ludowa”

Scenariusz: Anna Damrosz, Teresa Lewińska, oprawa plastyczna: Anna Kurzątkowska, 258 eksponatów. Ekspozycja: 1.08 - 22.08 w Spielzeugmuseum Sonneberg. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

Wandlitz

„Dziecko w polskiej sztuce ludowej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Błachowski, 393 eksponaty. Ekspozycja: 3.06 - 9.12 w Museum der Agraren Produktikrafte Wandlitz. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

Weimar

„Mikołaj Kopernik w oczach polskich twórców ludowych”

Scenariusz: Aleksander Błachowski, 143 eksponaty. Ekspozycja: 2.04 - 10.07 w Stadtmuseum in Weimar. Organizator: Muzeum Etnograficzne w Toruniu.

JUGOSŁAWIA

Lublana

„Ludowe zdobnictwo w drewnie na Śląsku”

Scenariusz: Barbara Bazielich, oprawa plastyczna: Marian Labuda, 201 eksponatów. Ekspozycja: marzec-kwiecień w Slovenskim Etnografskim Muzeju w Lublanie. Organizator: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu.

Zagrzeb

„Naiwni 77”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Aleksander Jackowski, 21 eksponatów. Ekspozycja: 24.06 - 5.09 w Galerije Gradu Zagreba. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

MEKSYK

Mexico City

„Polskie rękodzieło ludowe”

Scenariusz i oprawa plastyczna: M. Jenner, konsultacja: Danuta Tracz, ok. 200 eksponatów. Ekspozycja: 1.11 - 21.11 w Ambasadzie Polskiej w Meksyku. Organizator: Spółdzielnia Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego im. St. Wyspiańskiego w Krakowie.

PORTUGALIA

Lizbona

„Polska sztuka ludowa”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Halina Ołędzka, 842 eksponty. Ekspozycja: 7.11 - 28.12 w Lizbonie. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

RFN

Recklinghausen

„Dawna polska sztuka ludowa”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Halina Ołędzka, 308 eksponatów. Ekspozycja: 5.06 - 7.07 w Museen der Stadt Recklinghausen. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

SZWAJCARIA

Zürich

„Sztuka ludowa z Polski”

Scenariusz: Anna Kurzątkowska, Singrid Barten, oprawa plastyczna: Rene Gaum, 3512 eksponatów. Ekspozycja: 7.12.77 - 5.02.78 w Muzeum Bellerive w Zurychu oraz ok. 20 eksponatów w Galerii Nicoline Pon w Zurychu. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Katalog, plakat.

SZWECJA

Herby — Lund

„Polska zabawka ludowa”

Scenariusz: Anna Damrosz, Teresa Lewińska, oprawa plastyczna: Anna Kurzątkowska, 258 eksponatów. Ekspozycja: od 1.12 w Muzeum Kulturen Lund.

ZSRR

Kijów

„Polskie stroje ludowe”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Barbara Kazanowska, Jadwiga Koszutska, 600 eksponatów. Ekspozycja: 19.04 - 1.05 w Galerii Artystów Malarzy Ukrainy. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

„Sztuka ludowa Polski Północnej”

Scenariusz i oprawa plastyczna: Barbara Kazanowska, ok. 300 eksponatów. Ekspozycja: 16.09 - 16.10 w Polskim Konsulacie w Kijowie. Organizator: Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie.

Z materiałów ODiE opracowała
Iwona Wiktor

MAGISTERIA, DOKTORATY I HABILITACJE Z ZAKRESU ETNOGRAFII
W LATACH 1976 - 1977

Rok 1976

PRACE MAGISTERSKIE

Uniwersytet Jagielloński — Kraków

BUJNOWSKI Jacek, Komposesorat Byłych Urbarów pod koniec XIX i w XX wieku w Jurgowie na Polskim Spiszu. Funkcjonowanie komposesoratu, dr Z. Biały.

DANCZYSZYN Maria, Odzież ludowa we wsiach Jurgów, Rzepiska, Czarna Góra na Polskim Spiszu. Próba analizy semiotycznej, dr Z. Biały.

KAFEL Benedykt, Kontakty Cyganów z Czarnej Góry na Polskim Spiszu, dr Z. Biały.

KRUPA Marian, Komposesorat Byłych Urbarów pod koniec XIX i w XX wieku w Jurgowie na Spiszu Polskim, dr Z. Biały.

MAŁETA Alicja, Kamienna rzeźba ludowa z okolic Wieliczki, Dobczyc, Myślenic, prof. dr R. Reinfuss.

RZONCA Emilia, Widowisko obrzędowe „Mikołai” i „Pastuszków” w społeczności wsi Bukowiec w Beskidzie Śląskim w XX wieku, prof. dr J. Klimaszewska.

- SIWEK Lucyna, Obrędy i zwyczaje wieku dziecięcego w Chobocie, prof. dr J. Klimaszewska.
- SZEFER Anna, Tradycyjny teatr ludowy w jego środkach wyrazu artystycznego i znaczeniu na przykładzie „Herodów” z okolic Krakowa, prof. dr J. Klimaszewska.
- WOJTKIEWICZ Zenon, Powiaty: brzeski, dąbrowski i tarnowski w publikacjach etnograficznych do roku 1974, prof. dr J. Klimaszewska.

Uniwersytet Łódzki — Łódź

- KABAT-DOMINIAK Ewa, Analiza struktury dramatycznej obrzędu na podstawie „Herodów”, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza — Poznań

- BEBA Maria, BEIMCIK Jacek, Uwarunkowania ruchu społeczno-kulturalnego w Wielkopolsce na przykładzie społeczności miejskiej Środy Wielkopolskiej i wiejskiej Pięckowa, prof. dr J. Burszta.
- BERO Marek, Wkład Leona Barszczewskiego do poznania kultury ludów Azji Środkowej, doc. dr hab. Z. Jasiewicz.
- BŁASZKIEWICZ Bogdan, JÓZWIAK-BARTOSZEWSKA Jolanta, Uwarunkowania ruchu społeczno-kulturalnego w Wielkopolsce. Na przykładzie społeczności miasta Kępa i wsi Babiak, prof. dr J. Burszta.
- GRAD Jan Tadeusz, Osobowość kulturowa chłopów małopolskich. Wybrane zagadnienia, prof. dr J. Burszta.
- GRAD Teresa, Wkład Karola Bohdanowicza w poznanie ludów Azji Środkowej, doc. dr hab. Z. Jasiewicz.
- HAŁADUDA Marianna, MAJCHRZAK Stanisław, Uwarunkowania ruchu społeczno-kulturalnego w Wielkopolsce. Na przykładzie społeczności miejskiej Krobi i wiejskiej Pudliszek, prof. dr J. Burszta.
- MARCINIAK Maria, Bronisław Grąbczewski i jego wkład w poznanie kultury ludów Azji Środkowej, doc. dr hab. Z. Jasiewicz.
- NAMYŚŁ Ewa, ZIĘTEK Ryszard, Uwarunkowania ruchu społeczno-kulturalnego w Wielkopolsce. Na przykładzie społeczności miejskiej Trzcianki i wiejskiej Białej, prof. dr J. Burszta.
- STRZECHOWSKI Mieczysław, Wkład Władysława Massalskiego w poznanie kultury ludów Azji Środkowej, doc. dr hab. Z. Jasiewicz.

Uniwersytet Warszawski — Warszawa

- CHOMICZ Kinga, Kobieta w społeczności Indii. Wzory zachowań na podstawie literatury starożytnej, prof. dr Z. Sokolewicz.
- CZERWIŃSKI Tomasz, Zagroda i zmiany w zakresie jej funkcji we wsi Piętki od końca XIX wieku do chwili obecnej, prof. dr W. Dynowski.
- DERLATKA Iwona, Zakres społecznego uczestnictwa w obrzędach rodzinnych u muzułmanów polskich, prof. dr Z. Sokolewicz.
- HAJEK-WŁODARZ Anna, Źródła ideologii regionalizmu podhalańskiego, prof. dr W. Dynowski.
- JAKUBOWSKA Longina, Ormiańska grupa Azg i jej funkcje (XIX wiek), prof. dr W. Dynowski.
- KOSIBA Grażyna, Podstawy i aspiracje młodzieży wiejskiej na przykładzie wsi podwarszawskiej, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.

- KRAKOWIAK Elżbieta, Funkcje rodziny w procesie socjalizacji dziecka wiejskiego na przykładzie wsi Piotrowice, prof. dr Z. Sokolewicz.
- PREWENCKA Grażyna, Stosunek ludności wiejskiej do pracy na przykładzie dwóch wsi: Gromin woj. ciechanowskie i Trześniów woj. krośnieńskie, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- SADKOWSKA Ewa, Problemy adaptacji społeczno-kulturowej ludności napływowej we wsi Wyszembork woj. olsztyńskie, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- WŁODARZ Stanisław, Kris jako charakterystyczny element kultury indonezyjskiej, prof. dr W. Dynowski.

Uniwersytet im. Bolesława Bieruta — Wrocław

- DZIUROWICZ Małgorzata, Podstawowe zasady etyczne wielkich religii Wschodu, doc. dr hab. E. Pietraszek (prof. dr A. L. Godlewski).
- GAWLIK Małgorzata, Urządzenie i funkcjonowanie wnętrza mieszkalnego we wsi Zachowice, doc. dr hab. E. Pietraszek.
- GORNY Lech, Instytucja czarownika Indian Prerii, doc. dr hab. E. Pietraszek (prof. dr A. L. Godlewski).
- KMIEC Olga, Tradycyjne budownictwo ludowe we wsiach: Wólka Duża i Łąkie na Ziemi Dobrzyńskiej, doc. dr hab. E. Pietraszek.
- KULIJEWICZ Krystyna, Wierzenia religijne wybranych społeczeństw zachodnioafrykańskich: Aszanti, Joruba i Fon, doc. dr hab. E. Pietraszek (prof. dr A. L. Godlewski).
- KUNKIEWICZ Stanisław, Wykorzystanie czasu wolnego od pracy przez młodzież pracującą Gryfowa Śląskiego, doc. dr hab. E. Pietraszek.
- MIGAWA Bogusława, Produkcyjne zajęcia kobiet w indywidualnych gospodarstwach rolnych wsi Zachowice, doc. dr hab. E. Pietraszek.
- NAROWSKI Piotr, Przedmioty kultu religijnego w zagrodzie chłopskiej (na przykładzie wsi Zachowice w gminie Kąty Wrocławskie), doc. dr hab. E. Pietraszek.
- NAWALANY Jan, Determinanty i przejawy więzi sąsiedzkiej wśród mieszkańców ulicy małego miasta, doc. dr hab. E. Pietraszek.
- POCZATKO Marek, Kopieniactwo Oceanii ze szczególnym uwzględnieniem Nowej Gwinei i Wysp Trobriandzkich, doc. dr hab. E. Pietraszek (prof. dr A. L. Godlewski).
- WIETESKA-LIS Jolanta, Symbole i mity w sztuce Australii i Oceanii, doc. dr hab. E. Pietraszek (prof. dr A. L. Godlewski).

PRACE DOKTORSKIE *

Uniwersytet Jagielloński

- KANTOR Ryszard, Recepcja i funkcje artystycznej twórczości ludowej na Polskiej Orawie w drugiej połowie XIX i w XX wieku. Promotor: prof. dr J. Klimaszewska.
- Praca poświęcona jest zmianom funkcji artystycznej twórczości ludowej na polskiej Orawie w ciągu minionych 100 lat oraz jej recepcji w środowisku wiejskim.
- KWAŚNIEWICZ Krystyna, Doroczne i rodzinne zwyczaje ludowe wobec współczesnych procesów przemian. Studium monograficzne wsi Niegoszewice w woj. krakowskim. Promotor: prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.

* W wykazie prac doktorskich za 1974 rok, „Lud” 1976, t. 60, s. 352-353, po-
myłkowo zostały umieszczone prace Iwony Kabzińskiej-Stawarz i Andrzeja Sta-
warza, które są pracami magisterskimi wykonanymi na UW w 1974 roku.

Konkretne rozważania poprzedzono skrótowym opisem warunków geograficznych, historycznych i społecznych, pod których wpływem kształtowała się kultura ludowa polskiej Orawy oraz zarysem tradycyjnej twórczości ludowej (głównie plastyki i wybranych działów folkloru). Analiza wpływu gospodarczo-społecznych i kulturowych przemian, które dokonały się na polskiej Orawie w okresie międzywojennym, na tradycyjną twórczość ludową dały autorowi pełną podstawę do wyczerpującej charakterystyki współczesnej twórczości ludowej na interesującym go terenie.

Przedmiotem pracy są zwyczaje doroczne i rodzinne mieszkańców robotniczej wsi podkrakowskiej, Niegoszowice. Główny nacisk położono na przebadanie przemian zachodzących w tej sferze kultury w okresie od przełomu XIX/XX wieku po dzień dzisiejszy, ze szczególnym uwzględnieniem procesów ekonomiczno-społecznych dokonujących się w okresie Polski Ludowej. Przestrzennie ścisłą płaszczyznę porównawczą stanowią pozostałe wsie wchodzące w skład tej samej gminy (Rudawa). Wychodząc od założeń teoretycznych i metodologicznych związanych z problematyką badań nad zwyczajami ludowymi, w części empirycznej (do której załączony jest obszerny aneks materiałowy) rozbudowane są kolejno problemy dotyczące modelu zachowania zwyczajowego, kryteriów klasyfikacji zwyczajów oraz podłoża i czynników warunkujących przeobrażenia zachodzące w tej dziedzinie na przestrzeni objętego badaniami czasokresu.

SPISS Anna, Dzieje etnograficznego muzealnictwa skansenowskiego w Europie. Promotor: prof. dr M. Gładysz.

W pracy omówiony jest rozwój historyczny, znaczenie naukowe i społeczne etnograficznego muzealnictwa skansenowskiego w Europie, począwszy od pierwszych prób tworzenia kolekcji starych budowli ludowych w II połowie XIX wieku aż po czasy współczesne. Kolejno więc omówiony jest proces tworzenia się i rozwoju muzeów skansenowskich gromadzących wytwory kultury przedindustrialnej wraz z określeniem roli jaką pełniły one w życiu społecznym i narodowym poszczególnych państw europejskich, struktura i organizacja skansenów, metody realizacji założeń naukowych oraz niektóre techniczne zagadnienia tworzenia obiektów muzealnych. Zaprezentowany jest również dorobek naukowy muzeów skansenowskich oraz prowadzona przez nie działalność dydaktyczno-oświatowa.

TYLKOWA Danuta, Sposoby zdobywania i użytkowania wody we wsiach Beskidu Śląskiego. Promotor: prof. dr M. Gładysz.

Praca ma na celu prześledzenie przemian w sposobach zaopatrywania się w wodę oraz w formach jej konsumpcji z uwzględnieniem przyczyn warunkujących wprowadzanie i przyswajanie innowacji. Punktem wyjściowym powyższych rozważań jest przełom XIX i XX wieku. W zakresie zaopatrywania się w wodę uwzględniono zarówno umiejętności wykrywania wód podziemnych, jak też występujące na tym terenie rodzaje ujęć wody, których ilość i charakter zdeterminowane są lokalnymi warunkami hydrogeologicznymi. Omawiając zagadnienia dotyczące konsumpcji wody, zwrócono uwagę na jej znaczenie w dziedzinie zwyczajów, obrzędów oraz w sferze wierzeń.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza — Poznań
 BUKOWSKA-FLOREŃSKA Irena, Współczesna twórczość plastyczna środowiska robotniczego w rejonie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i Rybnickiego Okręgu Węglowego — na przykładzie rzeźby. Promotor: prof. dr J. Burszta.

Praca stanowi próbę przedstawienia nieprofesjonalnej twórczości plastycznej w wybranym środowisku. W centrum uwagi autorki znalazł się przede wszystkim rezultat działalności twórczej, to jest rzeźba w węglu, natomiast sylwetki twórców oraz środowisko inspirujące i odbierające działania artystyczne stanowią tło jej rozwiązań. Praca jest wyposażona w bardzo bogaty materiał ilustracyjny.

ŁOŚ Henryk, Kowalstwo wiejskie dorzecza Górnej Warty i Lidzwartry w procesie przemian pod koniec XIX i w XX wieku. Promotor: doc. dr hab. Z. Jasiewicz.

Przedmiotem pracy jest kowalstwo pojmowane jako zajęcie związane z nadawaniem zamierzonych form przedmiotom stalowym i żelaznym poprzez uderzanie w nie młotem. Autor omawia również inne, poza kuciem, techniki stosowane w kuźniach wiejskich.

Uniwersytet im. Bolesława Bieruła — Wrocław
KŁODNICKI Zygmunt, Reliktowe formy transportu nasobnego i ręcznego w kulturach ludowych Środkowej Europy. Promotor: prof. dr J. Gajek.

Celem pracy jest analiza reliktowych form przenoszenia ciężarów i próba określenia ich roli na poszczególnych etapach rozwoju gospodarczego ludów Środkowej Europy. Praca składa się z dwóch części. W części pierwszej omówiono zależność form transportu ręcznego i nasobnego od stopnia rozwoju gospodarki, począwszy od ludów „niecywilizowanych” (przykłady z innych kontynentów), kończąc zaś na kulturach ludowych Środkowej Europy. W części drugiej omówiono środki i sposoby przenoszenia ciężarów w tradycyjnej gospodarce wiejskiej Środkowej Europy. Posługiwanie się w pracy metodą kartograficzną pociągnęło za sobą pogłębienie systematyki narzędzi i sposobów transportu.

PALUCH Adam, Zamierzone okaleczenia ciała i ich znaczenie w kulturze rdzennych mieszkańców Australii w XIX i XX wieku na tle porównawczym. Promotor: prof. dr A. L. Godlewski, doc. dr hab. A. Dygacz.

Celem pracy jest wykrycie związków zachodzących między konkretnymi formami okaleczeń a ich miejscem i znaczeniem w kulturze. Technika, forma i funkcja okaleczeń ukazane są w aspekcie porównawczym, na tle innych kultur świata. W pracy zawarte są również informacje o środowisku naturalnym, w którym żyją rdzenni mieszkańcy Australii, ich pochodzeniu, strukturze antropologicznej, języku i warunkach społeczno-gospodarczych.

ROMANSKA Henryka, Ballada ludowa o siostrze trucicielce. Folklorystyczne studium porównawcze. Promotor: doc. dr hab. A. Dygacz.

Praca poświęcona jest balladzie o siostrze trucicielce brata, należącej do cyklu ballad o kobietach trucicielkach. Autorka wyznacza zasięg terytorialny analizowanego utworu, wykazuje jego zróżnicowanie tematyczne i formalne, wyjaśnia genezę, procesy migracyjne i integracyjne. W aneksie jest około 400 wariantów ballady pochodzących z obszaru Słowiańszczyzny oraz Rumunii i Litwy.

Instytut Historii Kultury Materialnej PAN — Warszawa
DROZD-PIASECKA Mirosława, Współczesne zmiany tradycyjnego stosunku do ziemi. Studium wybranych wsi pow. otwockiego. Promotor: prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.

Praca omawia problematykę zmian postaw ludności wiejskiej w stosunku do ziemi jako własności i warsztatu pracy w kilku wsiach południowo-wschodniego Mazowsza w okresie ostatniego 100-lecia oraz odtwarza konkretne zachowania, które są efektem tych postaw wraz z czynnikami je determinującymi. W swych rozważaniach autorka nawiązuje do obowiązujących aktów normatywnych i przepisów szczegółowych, którym chłop jako właściciel ziemi musiał się podporządkować oraz analizuje procesy sądowe „o ziemię”.

PRACE HABILITACYJNE

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza — Poznań
 SZYFER Anna, Przemiany społeczno-kulturowe na wsi warmińskiej w latach 1945 - 1970.

Praca poświęcona jest przemianom kultury wsi warmińskiej w minionym 25-leciu. Obserwacje i analiza zmian dotyczy więc okresu zamkniętego, który charakteryzuje się specyficzną strukturą ludnościową. Szczegółowa analiza sytuacji kulturowo-społecznej wsi warmińskiej pozwoliła autorce na określenie mechanizmu i przyczyn zachodzących zmian oraz umożliwiła wskazanie drogi rozwoju kultury wsi tego regionu.

Rok 1977

PRACE MAGISTERSKIE

Uniwersytet Jagielloński — Kraków

- BENAL Ewa, Funkcja matrymonialna obrzędów dorocznych w Czarnym Dunajcu, prof. dr J. Klimaszewska.
 DZIERŻEK Barbara, Zwyczaje i obrzędy doroczne w życiu wsi współczesnej na przykładzie Koniakowa w Beskidzie Śląskim, prof. dr J. Klimaszewska.
 FIJAK Zbigniew, Analiza systemu wymiany darów (na przykładzie wybranej społeczności lokalnej Podhala), prof. dr J. Klimaszewska.
 FIRLA Wiesława, Wnętrze domu a sposób życia. (Studium na wsi Sucha Górna na Zaolziu), prof. dr J. Klimaszewska.
 GODECKA Halina, Zarys muzealnictwa etnograficznego na Śląsku Cieszyńskim na tle procesów kulturowo-narodowościowych, prof. dr J. Klimaszewska.
 KSIĘSKA Anna, Ośrodek garmcarski w Rędocinie, prof. dr J. Klimaszewska.
 MŁOCEK Krystyna, Kształtowanie się państw plemiennych w okresie przedkolonialnym na terenie dzisiejszej Zambii, dr L. Dziegiel.
 NOWAK Stanisław, Terapia ludowa w Czarnym Dunajcu ze szczególnym uwzględnieniem osoby leczącego, prof. dr J. Klimaszewska.
 TÜRSCHEMID Sonia, Zdobnictwo w żelazie na terenie polskiej Orawy, prof. dr J. Klimaszewska.
 STWORA Wojciech, Problematyka etnograficznych wystaw stałych oraz konkursów i wystaw pokonkursowych organizowanych przez wybrane placówki muzealne województw: nowosądeckiego i bielsko-białego (w latach 1950 - 1977), prof. dr J. Klimaszewska.

Uniwersytet Łódzki — Łódź

- BOGURAT Wiesława, Funkcje i rola regionalnego zespołu ludowego w społeczności lokalnej (na przykładzie „Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca” Gminnej

- Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Rzeczyca), doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- GAUL Jadwiga, Wpływ pracy w zespole folklorystycznym na życie rodziny wiejskiej na przykładzie Lipiec Reymontowskich, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- KŁOPOTOWSKA Katarzyna, Koncepcja kultury Leslie A. White'a, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- MARKIEWICZ Grażyna Ewa, Zmiany struktury i funkcji domu wiejskiego okolic Głuchowa, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- NOWICKA Hanna, Rola i wartość metody autobiograficznej w badaniu osobowości i kultury, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- RUDAWY Anna, Kulturowa rola regionalnego stroju ludowego z okolic Wysokienic, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- SULIGA Jan, Obrzęd budowy domu w Indiach starożytnych w świetle nakazów religijnych, doc. dr hab. J. Kucharska.
- SIWINSKA Krystyna, Widowisko „Wesele Boryny” — elementy autentyczne i zażyczone, doc. dr hab. B. Kopczyńska-Jaworska.
- WRONSKA Maria, Etnogeneza wyspy Sulawesi (Celebes), doc. dr hab. J. Kucharska.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza — Poznań

- DRZEWIECKA Anna, Etnologia w Szwecji. Od „badania życia ludu” do współczesnej etnologii, prof. dr J. Burszta.
- KAMINSKA Ewa, Folklor pamiętany a praktykowany we wsi Modrze, prof. dr J. Burszta.
- KOLASA Anna, Historia etnografii w Austrii i jej współczesne problemy, prof. dr J. Burszta.
- OSTROWSKA Maria, Literatura ludowa a kultura i życie społeczne Mongołów Chalcha i Buriatów, prof. dr Z. Jasiewicz.
- OKONIEWSKA Teresa, Kobieta w życiu społecznym i kulturze społeczności lokalnych środkowego i północnego Afganistanu, prof. dr Z. Jasiewicz.
- PAŁKA Jan, Rybołówstwo jeziorne we współczesnym życiu mieszkańców wsi Sominy na Kaszubach, prof. dr J. Burszta.
- SZCZEPAŃSKI Marek, Regionalne zjawiska folkloryzmu. Na przykładzie Pałuk, prof. dr J. Burszta.
- SZOPKA Teresa Maria, Regionalna etnologia szkocka. Rozwój historyczny i współczesne problemy, prof. dr J. Burszta.

Uniwersytet Warszawski — Warszawa

- CAŁA ALINA, Stosunek do obcości w kulturze wiejskiej, prof. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa.
- DOMAŃSKA-KUBIAK Irena, Wegetacyjny sens chodzenia po kołędzie z maszkarami i z Herodami, prof. dr Z. Sokolewicz.
- FILIPOWICZ Anna, Normy moralne funkcjonujące we współczesnej rodzinie wiejskiej, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- KALINOWSKA Danuta, Użytkowanie wybranych przedmiotów kultu we współczesnej kulturze ludowej, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- KUBIAK Krzysztof, Świętojańska głowa — przyczynek do badań nad obrzędowością, prof. dr Z. Sokolewicz.

- KUNICKA Barbara, Organizacja przestrzeni w tradycyjnych wyobrażeniach ludowych, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- NOWIK Małgorzata, Miejsce i rola komizmu w życiu społeczności wiejskiej na przykładzie wsi Trześników woj. krośnieńskiego, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- REGULSKA Elżbieta, Problemy kulturowo-społeczne ludności łemkowskiej na terenie Dukieliszczyzny (antagonizm i asymilacja), prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.
- ROGUŁSKA Grażyna, Obraz współczesnego artysty ludowego na podstawie konkursowych pamiętników twórców ludowych i próba jego konfrontacji z wizerunkiem artysty wiejskiego XIX wieku, prof. dr W. Dynowski.
- SAPINSKA Alicja, Wpływ zmian społecznych na kształtowanie się tematyki współczesnej rzeźby ludowej, prof. dr W. Dynowski.
- SEWERYN Andrzej, Paulina Hołyszowa — poetka ludowa Chełmszczyzny. Monografia twórcy, prof. dr Z. Sokolewicz.
- TOMASIK Monika, Maski Afryki Zachodniej w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Szczecinie, prof. dr Z. Sokolewicz.
- ZIELEZINSKI Adam, Scinanie śmierci w Jedlińsku — obrzęd czy widowisko?, prof. dr A. Kutrzeba-Pojnarowa.

Uniwersytet im. B. Bieruta — Wrocław

- CHOMIAK Danuta, Zwyczaje ludowe na Opolszczyźnie od Zapustów do Wielkanocy w świetle źródeł publikowanych i rękopiśmiennych XIX i XX wieku, doc. dr hab. A. Dygacz.
- CZYZEWSKA Alicja, Tradycyjna obrzędowość świąt Bożego Narodzenia na Kujawach i jej współczesne przemiany, doc. dr hab. A. Dygacz.
- JANUSZ Krystyna, Tradycyjna kultura społeczna ludności cygańskiej w Kamiennej Górze, doc. dr hab. A. Dygacz.
- MAĆZYŃSKA Anna, Współczesne ludowe zabawki drewniane na Żywiecczyźnie, doc. dr hab. A. Dygacz.
- POŁTORAK Zbigniew, Rybołówstwo ludowe dorzecza górnej Odry na Śląsku Opolskim, doc. dr hab. A. Dygacz.
- ROŻYCKA Katarzyna, Obrzęd inicjacji w Indiach Starożytnych, doc. dr hab. A. Dygacz.

PRACE DOKTORSKIE

Uniwersytet Jagielloński — Kraków

- ROBOTYCKI Czesław, Tradycja, obyczaj i moralność w środowisku wiejskim (studium etnologiczne wsi Jurgów na Spiszu). Promotor: prof. dr M. Gładysz.
- Przedmiotem pracy jest opis obyczajów i poglądów moralnych małej społeczności. Podstawową kategorię analityczną stanowi w niej pojęcie syndromatyczne „etos”, które w propozycji autora obejmuje łącznie moralność w sensie neutralnym oraz obyczaj. Autor dokonuje ilustracji poszczególnych relacji modelu „etosu” i kształtujących je mechanizmów. Ilustracja, ta dokonana na podstawie materiałów terenowych ze wsi Jurgów na Spiszu, jest równocześnie opisem etnologicznym dokonanym z przyjętej modelowej perspektywy.

Uniwersytet Warszawski — Warszawa

- WASILEWSKI Jerzy Sławomir, Rzecz i rytuał. Symbolika czasu i przestrzeni w jurcie mongolskiej. Promotor: prof. dr W. Dynowski.

W pracy zawarta jest semiotyczno-strukturalistyczna analiza symboliki tradycyjnego domostwa mongolskiego, jurty, oparta na materiale terenowym zebranych w ciągu kilkuletnich badań w Mongolii. Autor dokonuje interpretacji wierzeń szamanistycznych i lamaistycznych, stanowiących duchowe zaplecze jurty, analizuje podział przestrzenny jurty, rekonstruuje archaiczny system postrzegania czasoprzestrzeni jurty ze szczególnym uwzględnieniem ruchu obrotowego oraz wydziela podstawowe kategorie określające tradycyjny model świata.

Uniwersytet im. B. Bieruta — Wrocław

CZARNICKI Józef Tomasz, Aspekt społeczny kultu świętej Barbary w ludowej tradycji górników polskich. Promotor: doc. dr hab. A. Dygacz.

Spółeczny aspekt kultu św. Barbary prześledził autor w zarysie dziejów tego kultu oraz w polskich pieśniach ludowych z nim związanych. Praca składa się z dwóch części. Część pierwsza poświęcona jest dziejom kultu barbórkowego w Polsce i w Europie. W części drugiej, ukazującej ludowy kult św. Barbary na przykładzie samorodnych pieśni, rozpatrzono problemy systematyki, środki transmisji, pieśni obrzędowe i zwyczajowe, pieśni zawodowe. Autor starał się wykryć momenty genetyczne poszczególnych utworów, zjawiska migracyjne oraz procesy przemian.

OZGOWICZ Edward, Motyw Chrystusa Frasobliwego w polskiej rzeźbie ludowej.

Promotor: doc. dr A. Nasz, doc. dr B. Garyga.

Praca przedstawia motyw Chrystusa Frasobliwego w rzeźbie ludowej w drewnie, z uwzględnieniem tła kulturowego oraz historycznego, które warunkowało określony rozwój formy i idei tego tematu od czasów najdawniejszych do chwili obecnej. Badaniem objęto okres od XVIII wieku po czasy współczesne.

Z materiałów ODIE opracowała
Grażyna Ewa Karpińska

IZBA PAMIĘCI WINCENTEGO POLA

Od pięciu lat działa w Gdańsku-Sobieszowie Izba pamięci Wincentego Pola — społeczna placówka krajoznawczo-kulturalna (adres: 80-680 Gdańsk, ul. Turystyczna 3). Powstała w 1974 r., zainicjowana dwa lata wcześniej przez działacza gdańskiego, mgra Czesława Skonkę, który dotąd jest jej *spiritus movens*. Upamiętnia 30-lecie PRL, a jednocześnie setną rocznicę śmierci W. Pola i 100-lecie zorganizowanej turystyki polskiej. Ów przyczulek kultury, jedyny tego rodzaju w Polsce północnej, powstał w pięknym, lecz ogołoconym w przeszłości ze śladów kultury terenie, eksplorowanym naukowo przez W. Pola w 1842 r. (rezultat powstałego w 1840 r. zjawiska hydrologicznego nazwał on Wisłą Śmiałą). Placówka znalazła poparcie społeczeństwa i opiekę władz, sprawowaną m. in. za pośrednictwem Rady Opiekuńczej. Nie ma jeszcze ustalonego statutu. Jej głównym celem jest gromadzenie wszystkiego, co wiąże się z życiem i twórczością W. Pola dla zachowania w społeczeństwie pamięci o tym wielkim Polaku i rozbudzania zainteresowania jego dorobkiem.

Początki działania Izby były nader skromne. Zajmowało się nią dwóch działaczy — wspomniany Cz. Skonka oraz Jan Bogucki. Ówczesny dyrektor miejscowej Szkoły Podstawowej, Wacław Grzanka, udzielił placówce gościny na czas odbywanych imprez. Stopniowo powiększał się stan posiadania, krąg działaczy i sym-

patyków oraz współdziałających organizacji. Izba dopracowała się oryginalnego i ciekawego przejawu swej działalności, tj. urządzanych okresowo tzw. seminariów krajoznawczo-kulturalnych lub „spotkań sobieszewskich” z udziałem zazwyczaj 40-50 osób, z dość urozmaiconym programem, który stał się niejako tradycją. Składa się nań: uroczyste zagajenie, referat tematyczny (powierzony naukowcom), wyrażenie uznania działaczom (nagrody, dyplomy), zwiedzenie nowej ekspozycji, obrady Rady Opiekuńczej, wycieczka piesza brzegiem morza. Referaty, jako trwałe przyczynki do wiedzy na określony temat i działalności Izby, przeważnie są publikowane. Seminaria utrwalane są okolicznościowymi zaproszeniami i pamiątkowymi grafikami. Dotychczas odbyło się 9 seminariów i imprez: 6 X 1974 z okazji otwarcia Izby, 16 III 1975 nt. *W. Pol jako poeta* (ref. prof. dr Andrzej Bukowski), 9 XI 1975 nt. *Zastugi W. Pola w dziedzinie geografii* (ref. prof. dr Jerzy Szukalski), 22 II 1976 powołanie Rady Opiekuńczej, 19 XII 1976 nt. *Zastugi W. Pola w dziedzinie etnografii* (ref. dr Longin Malicki), 27 XI 1977 nt. *W. Pol a Warmia i Mazury* (ref. doc. dr Janusz Jasiński), 30 IV i 10 XII 1978 narady Rady Opiekuńczej wspólnie z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym nad rozwojem Izby, programem działalności i in. W lutym 1979 r. odbyło się kolejne „spotkanie sobieszewskie” pt. *Góry polskie w życiu i działalności W. Pola* z referatem tytułowym opracowanym przez dr Marię Pelczar (tekstem referatu zainteresowała się redakcja „Wierchów”).

W imprezach współdziałały i uczestniczyły różne organizacje i zakłady: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Stocznia Gdańska, Klub „Gościwiec”, Komitet Osiedlowy, Polskie Towarzystwo Geograficzne, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Towarzystwo Pomorsko-Kaszubskie, Polski Związek Motorowy, szkoły, prasa i in. Od maja 1975 r. patronat nad Izbą objął Oddział PTTK w Stoczni Gdańskiej, który wniósł wraz z Komitetem Osiedlowym znaczny wkład środków i pracy w rozwój i stan posiadania placówki.

W 1976 r. Izba znalazła pomieszczenie ekspozycyjne w siedzibie Komitetu Osiedlowego, którego członkowie stali się działaczami Izby: mgr inż., Jan Sidorczak (przewodniczący Rady Opiekuńczej) i mgr Ryszard Sykisz (gospodarz ekspozycji). Urządzenie i wystrój Izby opracowała dr M. Pelczar (wiceprzewodnicząca Rady Opiekuńczej), a realizacją zajęli się działacze Oddziału PTTK w Stoczni Gdańskiej — J. Bogucki, H. Kaśik i J. Orzechowski. Rozpoczęto więc działalność ekspozycyjną. W 1977 r. Izbę zwiedziło (głównie w sezonie — wczasowicze, kolonie młodzieżowe, harcerze, studenci, wycieczki, wojsko, obcokrajowcy) 2500 osób, a w 1978 r. już 5820 osób.

Zbiory, zgromadzone dzięki ofiarności obywateli i instytucji, są jeszcze skromne. Stanowią je różne książki, m. in. monografie, obrazy, plansze, mapy oraz ostatnio zdobyte sprzęty regionalne z ubiegłego wieku. Łącznie placówka posiada aktualnie przeszło 200 zinwentaryzowanych eksponatów. Niektóre są rzadkie i oryginalne. Szczególnie wartościowe są monografie tematyczne z własnoręcznymi dedykacjami dla Izby ich autorów oraz luminary nauki i kultury. Opracowano objaśnienia najciekawszych eksponatów.

Członkowie Rady Opiekuńczej usilnie zabiegają o popularyzację placówki. Istnienie i działalność Izby odnotowano już w przeszło 40 pozycjach bibliograficznych, przy czym największe osiągnięcie w tym względzie ma Cz. Skonka. Nawiązywane są ciekawe kontakty z instytucjami (Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, Polskim Towarzystwem Geograficznym, Ossolineum, Instytutem Badań Literackich PAN, Uniwersytetem Gdańskim, Zarządem Wojewódzkim PTTK w Tarnowie in.) oraz osobami zainteresowanymi Izbą. Kontakty te przez wymianę infor-

macji poszerzają wiedzę tematyczną i doświadczenie. Czynione są próby sprostowania błędnych informacji, np. w przewodnikach turystycznych. Powstały utwory rymowane związane z Izbą. Oddział PTTK w Stoczni Gdańskiej przygotowuje wydanie informatora o Izbie. Członkowie Rady Opiekuńczej podjęli wydawanie drobnych ineditów z materiałów po Wincentym Połu. W 1978 r. Zarząd Główny PTTK przyznał Izbie nagrodę pieniężną w konkursie „Polska naszych dni”.

Jak widać — działalność Izby nie ogranicza się jedynie do dydaktyki i rozrywki, ale uwzględnia również dbałość o oryginalność tematyczną, jak i turystyczną (unikalność przyrodnicza Wyspy Sobieszewskiej), nierozzerwalnie związaną przy tym ze swojskością środowiska. Jej związki z mikroregionem i tradycjami kulturalnymi nie mają nic wspólnego z elitarnością, gdyż placówka jest związana z najzwyklejszymi ludźmi i służy całemu społeczeństwu, a wymaga nikłych nakładów, pokrywanych społecznie. Jej rozwój uzależniony jest od integracji z miejscowym społeczeństwem i zaadoptowania jako oryginalnej osobliwości oraz źródła zadośćuczynienia własnym potrzebom kulturalnym.

Zainteresowanie społeczeństwa efektami dotychczasowej działalności Izby, jej dorobkiem ukazującym w nowym świetle sylwetkę W. Pola, wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania pracy.

Członek Rady Opiekuńczej

Adam Pol